

Avalent>Kohtumenetlused>Tsiivilasjad>Tõendite kogumine

Tõendite kogumine

Kui Te algata te kohtumenetluse, on tähtis esitada kohtule tõendeid oma nõude toetuseks.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Tõendite kogumisel tsiivilmenetluses ei ole liikmesriigi riigipiir takistuseks. Mõnikord võib osutada vajalikuks koguda tõendeid muus liikmesriigis kui Teie elukohariik. Näiteks võib osutada vajalikuks kuulata tunnistajaid või eksperte üle muus liikmesriigis või kohtul võib olla vaja külastada sündmuskohta muus liikmesriigis. Euroopa Liidus piiriülese tõendite kogumise valdkonnas tsiivil- ja kaubandusajades tõendite kogumisel tehtavat õiguslast koostööd liikmesriikide kohtute vahel reguleeritakse 28. mai 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 1206/2001.

Lingid

[Tõendite kogumine – liikmesriikide teatised ja otsingumootor pädeva kohtu/ametiasutuse väljaselgitamiseks](#)

[Tõendite kogumine videokonverentsi vahendusel](#)

[Praktiline juhend tõendite kogumist käsitleva määruse kohaldamiseks](#) (199 Kb)

[Praktiline juhend videokonverentside kasutamiseks, et koguda tõendeid tsiivil- ja kaubandusajades](#) (529 Kb)

Viimati uuendatud: 21/01/2019

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Komisjon uuendab parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Belgia

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Belgia õigusüsteemis eristatakse tsiivilõigust ja äriõigust. Äriõigus on ettevõtjatele mõeldud eriõigus, samas kui tsiivilõigus on seotud üldise õigusega.

Tõendeid käsitlevad tsiivilõiguse normid on esitatud tsiivilseadustiku (*Code civil/Burgerlijk Wetboek*) artiklis 1315 ja sellele järgnevatel artiklites. Tegemist on suletud süsteemiga, mis hõlmab tõendite rangelt reguleeritud vorme (üksikasjadega tutvumiseks vt punkt 5a).

Tõendeid käsitlevad äriõiguse normid on esitatud äriseadustiku (*Code de commerce/Wetboek van Koophandel*) artiklis 25. Peamiseks iseloomustavaks jooneks on süsteemi avatus ja ettevõtjate suhteline vabadus tõendite esitamisel kaubandusajades. Äriseadustiku artiklis 25 on sätestatud, et lisaks tsiivilõiguse alusel lubatud tõenditele võib ettevõtjate kohustusi tõendada ka tunnistaja ütlustega kõigi selliste asjade puhul, kus kohus seda lubab, välja arvatud erijuhtudeks ette nähtud erandid. Ostu ja müüki on võimalik tõendada vastu võetud arve abil, ilma et see mõjutaks muid äriõiguse alusel lubatavaid tõendeid.

Tõenditega seotud menetluslikud aspektid tsiivil- ja kaubandusajades on reguleeritud kohtumenetluse seadustiku (*Code judiciaire/Gerechtigd Wetboek*) artikliga 870 ja sellele järgnevatel artiklites. Kohtumenetluse seadustiku artiklis 876 on sätestatud, et kohus peab talle lahendamiseks antud vaidluse kohta tegema otsuse vastavalt neile tõendamist reguleerivatele normidele, mida kohaldatakse seda liiki vaidluse korral. Vaidlus on kas tsiivil- või kaubandusõiguslik. Asjaolude, oletuste või väidetega seotud tõendid peab esitama see pool, kes neile tõenditele tugineb. Pool, kes nõuab kohustuse täitmist, peab tõendama selle kohustuse olemasolu. Ning vastupidi, see, kes väidab, et tema kohustus on lõppenud, peab tõendama maksmist või asjaolu, mis tõi kaasa tema kohustuse lõppemise (tsiivilseadustiku artikkel 1315). Kohtumenetluses peab iga pool tõendama nende asjaolude asetleidmist, millele ta tugineb (kohtumenetluse seadustiku artikkel 870; *actori incumbit probatio*). Vastaspool peab seejärel need asjaolud ümber lükkama, kui see on võimalik ja lubatud.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Avaliku korra või riigi julgeolekuga seotud kaalutluste puudumisel võib tõendada kõiki asjaolusid. Küll on aga õigusele esitada menetluses tõendeid kehtestatud kolm piirangut. Esiteks peab tõendatav asjaolu olema asjakohane. Teiseks peab tõendatav asjaolu olema veenev, s.t see asjaolu peab veenma kohut tegema otsust, mida soovitakse saada. Kolmandaks peab õigusnormide kohaselt olema tõendite esitamine teatavate asjaolude tõendamiseks lubatud; näiteks ei tohi rikkuda eraelu puutumatuse, ametisaladuse ja kirjavahetuse puutumatuse põhimõtteid.

Eeldused võib vastaspool tavaliselt ümber lükata. Vaidlustada ei saa ainult ümberlükkamatuid eeldusi (*juris et de jure*). Selliste eelduste ümberlükkamiseks tõendite esitamine on suisa õigusvastane. Ümberlükkatavaid eeldusi (*juris tantum*) saab ja võib vaidlustada vastupidist tõendavate tõendite abil.

Tõendusvahendid on reguleeritud tsiivilõiguses, kuid mitte äriõiguses.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus peab olema veendunud poolte esitatud tõendites nende väärtuse ja usaldusväärsuse alusel. Kui kohus jõuab järeldusele, et talle esitatud tõend võib aidata lahendada vaidlust ning et see kajastab tõeselt tegelikkust, omistab ta sellele tõendusjõu. Alles siis, kui kohus on mõnele tõendile omistanud tõendusjõu, saab seda käsitada nõuetekohaselt tõendina.

Tõendusjõud (*valeur probante/bewijswaarde*) on mõnevõrra subjektiivne, samas kui tõend kui selline on läbinisti objektiivne. Tõendi staatus sõltub usaldusväärsusest, mida sellisel tõendil eeldatakse. Seaduse järgi saab tõendina käsitada üksnes piisavalt usaldusväärset materjali, kohtul siin kaalutusõigus puudub. See puudutab dokumentaalseid tõendeid. Kui kohus tõlgendab seaduslikult saadud dokumendi sisu viisil, mis ei ole kooskõlas dokumendi tegeliku sõnastusega, rikub kohus dokumendi tõendi staatust. Kaotanud pool võib sellele rikkumisele tuginedes esitada kassatsioonikohtule (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*) apellatsioonkaebuse.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Pool, kes esitab väite, peab suutma seda tõendada. Mõnel juhul võib kohus teha poolele ettekirjutuse mõne tõendamisevahendi kasutamiseks, näiteks andma vande (tsiivilseadustiku artikkel 1366). Kohus võib rangelt kindlaks määratud tingimustel nõuda, et pool annaks ütlusi vande all kas selleks, et tugineda neile vaidluse lahendamisel, või siis selleks, et lihtsalt määrata kindlaks väljamõistetav summa.

Kohus võib küsitleda pooli ja näha ette tunnistajate küsitlemise, välja arvatud juhul, kui see on seadusega keelatud (kohtumenetluse seadustiku artikkel 916).

Samuti võib kohus teha ekspertidele ülesandeks tuvastada faktilised asjaolud või esitada tehniline arvamus (kohtumenetluse seadustiku artikkel 962).

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Üks pool peab esitama menetlustoimingu taotlusekas põhi- või kõrvalnõudes. Kohus võib taotluse heaks kiita või tagasi lükata, esitades oma põhjendused. Kui tuleb kontrollida dokumendi õigsust (kohtumenetluse seadustiku artikkel 883) või kui väidetakse, et dokument on võltsitud (kohtumenetluse seadustiku artikkel 895), käsib kohus pooltel kohtusse ilmuda (esindajaga või ilma) ning võtta endaga kaasa kõikvõimalikud võrdlemist võimaldavad dokumendid ja paberid või dokument, mille puhul kahtlustatakse võltsingut. Kohus võib asja menetleda ja langetada otsuse kohe või nõuda dokumendi esitamist kohtu kantseleisse ning seejärel määrata menetlustoimingud või lasta seda teha ekspertidel. Seejärel teeb kohus otsuse dokumentide kontrollimise või väidetava võltsimise kohta.

Kui pool soovib esitada asjaolude toetuseks tõendeid ühe või mitme tunnistaja abil, võib kohus lubada esitada tõendeid, kui need on vastuvõetavad (kohtumenetluse seadustiku artikkel 915). Kohus võib ette näha tunnistajate küsitlemise, kui see ei ole seadusega keelatud. Kohtusekretär kutsub tunnistajad kohtusse vähemalt kaheksa päeva enne nende ärakuulamist. Nad peavad andma vande ja kohtunik küsitleb neid individuaalselt. Kohtunik võib esitada tunnistajale küsimusi omal algatusel või ühe poole taotluse alusel. Ütlused protokollitakse kirjalikult ja loetakse ette ning vajaduse korral neid parandatakse ja täpsustatakse ning seejärel lõpetatakse tunnistaja küsitlemine.

Kohus võib vaidluse lahendamiseks või vältimiseks määrata ekspertiisi. Ekspertiis saab puudutada üksnes faktilisi asjaolusid või tehnilisi arvamusi (kohtumenetluse seadustiku artikkel 962). Ekspert täidab oma ülesandeid kohtu järelevalve all. Pooled esitavad eksperdile kõik nõutavad dokumendid ja aitavad teda igati. Ekspertiisiaruanne tuleb esitada kohtumääruses ette nähtud tähtajaks. Kui aruanne on vastuolus kohtu enda kindla veendumusega, ei pea kohus eksperdi arvamust arvesse võtma.

Kohus võib omal algatusel või poole taotluse alusel määrata sündmuskoha vaatluse (kohtumenetluse seadustiku artikkel 1007). Vaatluse – mille juures pool tohib või ei tohi kohal viibida – viib läbi selle määranud kohtunik või isik, kellele see on ametlikult ülesandeks tehtud. Koostatakse ametlik aruanne, milles kirjeldatakse kõiki tehtud toiminguid ja järeldusi ning see edastatakse pooltele.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus ei ole kohustatud aktsepteerima poole taotlust tõendite kogumiseks, kuid kui kohtunikule esitatakse õigusabitaotlus, peab ta taotletud toimingu tegema (kohtumenetluse seadustiku artikkel 873).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Üldise tsiviilõiguse kohaselt on olemas viit liiki tõendeid: dokumentaalsed tõendid, tunnistajate ütlused, oletused, poole ülestunnistused ja vande all antud ütlused (tsiviilseadustiku artikkel 1366).

Dokumentaalse tõendina (tsiviilseadustiku artikkel 1317) võib esitada avaliku dokumendi (*acte authentique/authentieke akte*) või eraõigusliku dokumendi (*acte sous seing privé/onderhandse akte*). Avalik dokument on dokument, mille on ettenähtud vormis koostanud pädev ametisik (näiteks notar või registripidaja) ning sellel on poole või kolmandate isikute suhtes täielik tõendusjõud selles sisalduva kokkuleppe osas. Heakskiidetud eraõiguslikul dokumendil, mille on allkirjastanud kõik asjaomased pooled ja mis on koostatud nii mitmes eksemplaris, nagu on pooli, on poolte suhtes täielik tõendusjõud lga asja kohta, mille maksumus või väärtus on suurem kui 375 eurot, tuleb koostada notariaalselt tõestatud dokument või dokument eraõigusliku kokkuleppe alusel (tsiviilseadustiku artikkel 1341).

Tunnistajate ütlused (tsiviilseadustiku artikkel 1341) ei ole vastuvõetavad kirjalike dokumentide sisu ümberlukkamiseks või täpsustamiseks. Kuid kui on olemas vaid *prima facie* kirjalikud tõendid või kui ei olnud võimalik koostada dokumentaalseid tõendeid, on tunnistajate ütlused lubatud.

Eeldused (tsiviilseadustiku artikkel 1349) on järeldused, mis tulenevad seadusest või mille teeb kohus, tuginedes teadaolevatele asjaoludele tundmatute asjaolude tuvastamiseks. Eeldustega ei saa täiendada dokumentide sisu, kuid neid võidakse – sarnaselt tunnistajate ütlustega – kasutada *prima facie* tõenditena, mida saab täiendada kirjalike tõenditega, ja selliste dokumentide asendamiseks, mida ei õnnestunud esitada.

Poolte ülestunnistused (tsiviilseadustiku artikkel 1354) saavad olla tehtud kas kohtumenetluse raames või väljaspool kohtumenetlust. Kohtuliku arutamise käigus tehtud ülestunnistus (*aveu judiciaire/gerechtelijke bekentenis*) on avaldus, mille pool või tema konkreetne volitatud esindaja teeb kohtus ning mida võib kasutada lõpliku tõendina selle avalduse teinud isiku vastu. Ent kohtuvälise ülestunnistuse (*aveu extrajudiciaire/buitengerechtelijke bekentenis*) suhtes ei kohaldata mingeid vorminõudeid.

Üks pool võib nõuda teiselt poolelt vande all ütluste andmist (vande all antud kinnitus (*serment décisoire/beslissende eed*)) (tsiviilseadustiku artikkel 1357) või võib seda nõuda kohus. Vande all antud kinnituse korral kujutab vanne ainult tõendit selle isiku kasuks või vastu, kes nõudis vande all ütluste andmist. Kaubandusasjadega seotud tõendid ei ole reguleeritud (äriõiguse seadustiku artikkel 25), kuid ühe tõendiliigina saab kaubandusasjades kasutada müügilepingu puhul kättesaamiskinnitusega arvet. Ettevõtja võib alati kasutada kättesaamiskinnitusega arvet kehtiva tõendina, samas kui muud kirjalikud dokumendid, mida soovitakse kasutada tõendina, peab esitama vastaspool.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajate ütlusi loetakse tsiviilseadustiku kohaselt eraldiseisvaks tõendamisviisiks. Menetluslikud ja tehnilised aspektid on esitatud kohtumenetluse seadustikus. Eksperdiaruanne on vaid üks tõendamisviisidest ja see on reguleeritud kohtumenetluse seadustikus. Pooled võivad paluda kohtul kutsuda tunnistajaid, kuid nad ei saa omal äranägemisel määrata eksperte. Seda saab teha vaid kohus.

Dokumentaalsel tõenditel on tõendusjõud ja kohus peab järgima nende sisu, kuid see ei kehti eksperdiaruannete ja -arvamuste puhul. Kui aruanne või arvamus on vastuolus kohtu enda veendumustega, ei pea kohus eksperdiaruannet või -arvamust arvesse võtma (kohtumenetluse seadustiku artikkel 962).

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Reguleeritud tõendamisviiside seas kehtib hierarhia. Ülestunnistustel ja vande all antud ütlustel on kõige suurem tõendusjõud. Kirjalike dokumentide tõendusjõud on alati suurem kui tunnistajate ütlustel ja oletustel. Avalikel dokumentidel on poolte ja kolmandate isikute suhtes täielik tõendusjõud ja tunnustatud eraõiguslikul dokumendil on poolte suhtes täielik tõendusjõud. Tunnistajate ütlustele ja eeldustele võib tugineda ainult juhul, kui dokumentaalsed tõendid on mittetäielikud või kui tõendatava kokkuleppe kohta ei ole võimalik esitada dokumentaalseid tõendeid.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Olenevalt sellest, kas tegemist on tsiviil- või kaubandusasjaga, on lubatud tõendamisviisid kas reguleeritud või mitte. Tsiviilõiguses tuleb iga asja kohta, mille maksumus või väärtus on suurem kui 375 eurot, koostada notariaalselt tõestatud dokument või dokument eraõigusliku kokkuleppe alusel (tsiviilseadustiku artikkel 1341). Vaid selliseid dokumente võib kasutada tõendina. Tunnistajate ütlused ja oletused ei ole lubatud. Seevastu kaubandusasjades on tunnistajate ütlused ja oletused lubatud dokumentide sisu ümberlukkamiseks või täiendamiseks.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Tunnistaja küsitlemine toimub poolele nõudmisel või kohtumääruse alusel (kohtumenetluse seadustiku artiklid 915 ja 916).

Tunnistajate kohtusse kutsumine on reguleeritud kohtumenetluse seadustiku artikliga 923 ja sellele järgnevate artiklitega.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Kui kohtusse kutsutakse tunnistaja, kes väidab, et tal on seaduslik alus keelduda ütluste andmisest, teeb selle kohta otsuse kohus. Üks õiguslik alus võib näiteks olla tunnistaja kohustus hoida ärisaladust (kohtumenetluse seadustiku artikkel 929).

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Isik, kes on tunnistajana kohtusse kutsutud, on kohustatud kohale ilmuma. Kui ta seda ei tee, võib kohus ühe poole taotluse alusel kutsuda isiku kohtusse kohtutäituri (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*) kättetoimetatud kohtukutsega (kohtumenetluse seadustiku artikkel 925). Isikule, kes kutsuti kohtusse tunnistajana, kuid kes jättis kohtusse ilmumata, võib määrata rahaträhi (kohtumenetluse seadustiku artikkel 926).

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistaja ütlused on kehtetud, kui need ütlused andis isik, kes ei saa seaduse järgi seda teha (kohtumenetluse seadustiku artikli 961 punkt 1).

Vande all ei tohi ütlusi anda alla 15aastane alaealine. Tema ütlusi võib kasutada vaid teabe hankimiseks (kohtumenetluse seadustiku artikli 931 esimene lõik).

Alaealist võidakse kohtus küsitleda vanema hooldusõiguse teostamise, elukorralduse ja suhtlusõigustega seotud küsimustes. Kui kohus otsustab küsitleda alaealist, võib alaealine küsitlemisest keelduda (kohtumenetluse seadustiku artikkel 1004/1).

Lapsi ega teisi alanejaid veresugulasi ei saa küsitleda seoses asjadega, kus nende vanematel või ülenejatel veresugulastel on vastandlikud huvid (kohtumenetluse seadustiku artikli 931 teine lõik).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Pooled ei saa tunnistajat ütluste andmisel katkestada ega küsitleda teda otse, vaid nad peavad selleks alati pöörduma kohtuniku poole (kohtumenetluse seadustiku artikkel 936). Kohtunik võib kas omal algatusel või poole taotluse alusel esitada tunnistajale ütluse selgitamiseks või täiendamiseks küsimusi (kohtumenetluse seadustiku artikkel 938).

Tunnistaja ütlused teistelt isikutelt kuuldub põhjal on lubatud. See ei ole keelatud ühegi õigusnormi ega õiguspõhimõttega. Peale selle on kohtumenetluse seadustiku artiklis 924 sätestatud, et kohtunik võib otsustada selliste tunnistajate puhul, kes ei saa ise kohtusse ilmuda, et tõendid kogutakse kohas, kus tunnistaja tegelikult asub.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Ebaseaduslikul teel saadud tõendeid ei tohi kohtumenetluses kasutada. Seetõttu ei tohi kohus otsuse tegemisel selliseid tõendeid arvesse võtta. Eraelu puutumatus, ametisaladuse hoidmise kohustuse või kirjavahetuse puutumatus põhimõtteid rikkudes saadud tõendid on ebaseaduslikud ja vastuvõetamatud.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poole enda väljastatud dokumente ei saa kasutada tõenditena selle poole kasuks. Kuid äriõiguse kohaselt võib ettevõtja kasutada kehtiva tõendina enda väljastatud müügitehingu arvet (mille klient on vastu võtnud). Kohus võib ettevõtjatevaheliste tehingutega seotud tõenditena lubada kasutada nõuetekohaselt koostatud raamatupidamisandmeid.

Kohtumenetluses tehtud ülestunnistus on avaldus, mille pool või tema konkreetne volitatud esindaja teeb kohtus ning sellel on selle avalduse teinud isiku suhtes täielik tõendusjõud.

Viimati uuendatud: 29/10/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Bulgaaria

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Selleks et kohus tunnistaks vaidluse poole esitatud väidet, peab pool seda tõendama seadusega ettenähtud vastuvõetava tõendamisviisi abil. See tähendab, et on olemas eri liiki menetlustoimingud, mis on rühmitatud kategooriatesse, sõltuvalt kohtumenetluse etapist.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 153 on sätestatud, et tõendada tuleb kõiki vaidluse lahendamise seisukohast olulisi vaidlusaluseid asjaolusid ja nendevahelisi seoseid, ja artikli 154 lõikes 1 on nõutud, et kumbki pool peab tõendama asjaolud, mille põhinevad tema väited ja vastuväited.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Kehtiva siseriikliku õiguse kohaselt puudub tõendamiskohustus asjaolude korral, millega seoses on seaduses sätestatud õiguslik eeldus. Tõendid konkreetse õigusliku eelduse kehtivuse ümberlukkamiseks on vastuvõetavad kõigil juhtudel, välja arvatud juhul, kui see on seadusega keelatud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 154 lõige 2).

Lisaks sellele puudub tõendamiskohustus asjaolude korral, mis on üldsusele ja kohtule *ex officio* ilmselgelt teada ning millest kohus peab pooli teavitama (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 155).

Seoses sellega peab kohus koostama menetluse alustamisel nimekirja, milles täpsustatakse tõendamist vajavad asjaolud, ning pooled, kes peavad neid tõendama ja kellele lasub tõendamiskohustus. Kohus teeb ka otsuse poolte tõendite kogumise taotluste kohta ja võtab vastu tõendid, mis on asjakohased, vastuvõetavad ja vajalikud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 146).

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Asjaolud, millele pooled oma väidete toetuseks viitavad, peavad olema põhistatud seadusega ettenähtud asjakohaste tõendamisviisidega. Kohus peab kaaluma iga tõendit, et määrata kindlaks selle tõendusjõud (st ametliku ja eraõigusliku dokumendi erinevus).

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kohtumenetluses toimub tõendite kogumine asjaomase poole kirjaliku avalduse või kohtumenetluse ajal suuliselt tehtud ettepaneku alusel vastavalt vaba käsutamise põhimõtte kohaldamise eeskirjadele.

Kui aga kohus leiab, et teatavad tõendid on kohtuvaidluses asjakohased, võib ta määrata tõendite kogumise omal algatusel.

Pool täpsustab oma tõendite kogumise taotluses asjaolud ja nende asjaolude põhistamiseks kasutatavad tõendamisviisid.

Tunnistaja ülekuulamise taotluses peab pool täpsustama tunnistajale esitatavad küsimused, tunnistaja täieliku nime ja aadressi ning kuupäeva, mil pool soovib, et tunnistaja kohtusse kutsutaks.

Vastaspoolse küsitlemise taotluses tuleb täpsustada küsimused, millele poolel palutakse vastata.

Ekspertiisi taotluses tuleb märkida konkreetsete eriteadmiste valdkond, eksperdiarvamuse ese ja eksperdi ülesanne.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui kohus nõustub tõendite kogumise ettepanekuga, määrab ta tõendite kogumise tähtaja. See tähtaeg algab kohtuistungist, mille käigus see määrati, ja kehtib sealhulgas ka poolele, kes ei ilmunud kohtusse hoolimata nõuetekohase kutse saamisest.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 131 lõikele 3 ja artikli 127 lõikele 2 peavad pooled täpsustama tõendid ja konkreetsed asjaolud, mis on nende tõenditega põhistatud, ning esitama kõik kirjalikud tõendid, mis on neile taotluse esitamise ajal ja kostja vastulause kättesaamise ajal kättesaadavad. Kui teatavate tõendite kogumine ei ole kindel või on eriti keeruline, võib kohus vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 158 määrata tõendite kogumise tähtaja ja jätkata asja läbivaatamist ilma kõnealuste tõenditeta, kui neid ei esitata määratud tähtaja jooksul. Tõendeid võib koguda hiljem menetluse käigus, kui see ei tekita põhjendamatuid viivitusi menetluse läbiviimisel.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib tõendite kogumise taotluse spetsiaalse määrusega tagasi lükata, kui asjaolud, mida pool soovib tõendada, ei ole kohtuasjaga seotud või kui tõendite kogumise taotlust ei esitata õigeaegselt. Kui pool taotleb asjaolu tõendamiseks mitme tunnistaja ülekuulamist, võib kohus lubada vaid mõne väljapakutud tunnistaja ülekuulamist. Kui vaidlusalust asjaolu ei tõendata, kutsutakse ütlusi andma teised tunnistajad (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 159).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tsiviilkohtumenetluse seadustikuga nähakse ette järgmised tõendamisviisid:

tunnistajate ütlused, mida reguleeritakse artiklitega 163–174;

poolte antud seletused:

milles tunnistatakse konkreetset asjaolu;

mis antakse vastuseks konkreetsetele küsimustele;

poolte antud seletusi reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 175–177;

kirjalikud tõendid, mida reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 178–194:

ametlikud dokumendid;

eraõiguslikud dokumendid.

Kirjalikke tõendeid võivad esitada mõlemad pooled, kuid nende esitamist võib nõuda ka kohus. Kirjalikud tõendid võivad esitada paberikandjal või elektroonilisel kujul. Viimasel juhul võib kohus lisaks väljatrükile nõuda, et dokument esitataks elektroonilisel kujul. Kui pool esitab dokumendi ära kirja, võidakse talle anda korraldus esitada ka dokumendi originaal (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 183).

Dokumendid esitatakse tavaliselt bulgaaria keeles. Kui dokument esitatakse võõrkeeles, peab sellele olema lisatud täpne bulgaariakeelne tõlge, mille pool on kinnitanud.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 187 piisab juhul, kui kohus saab trükitud materjale ilma raskusteta, materjalide avaldamise kohta märkimisest.

Kohus võib määrata, et pooled või kolmandad isikud, kes ei ole asjaga seotud, peavad esitama teatavad kirjalikud tõendid. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 190 ja 192 kohaselt võivad mõlemad pooled paluda kohtul seda teha ja kohus rajab oma otsuse kõigile talle kättesaadavatele tõenditele. Kirjalike tõendite kogumiseks kolmandalt isikult tuleb kohtule esitada spetsiaalne kirjalik taotlus. Taotluse koopia tehakse kättesaadavaks kõnealusele kolmandale isikule.

Kuigi pooltel on seaduslik tõendite esitamise kohustus, võivad nad sellest keelduda, kui dokument puudutab nende endi või nende perekonnaliikmete eraelu või kui tõendite esitamise tulemusena võib neid tabada hukkamõist või nad võidakse võtta kriminaalvastutusele. Teatavate tingimuste täitmisel võib kohus anda sel juhul poolele korralduse esitada dokumendist väljavõtted.

Vastavalt siseriiklikule õigusele võivad pooled vaidlustada vastaspoole esitatud kirjaliku dokumendi ehtsuse, kuid nad peavad seda tegema enne vastuse saamist esitatud tõenditele. Kui dokument esitatakse kohtuistungis käigus, tuleb see vaidlustada enne kohtuistungis lõppu. Kui vastaspool soovib vaidlustatud dokumenti kasutada, määrab kohus uurimise selle ehtsuse kontrollimiseks. Tõendamiskohustus on dokumendi ehtsuse vaidlustanud poolele. Kui vaidlustatud dokumendil ei ole selle ehtsust vaidlustava poole allkirja, on tõendamiskohustus dokumendi esitanud poolele. Olles läbi viinud uurimise vaidlustatud dokumendi ehtsuse väljaselgitamiseks, otsustab kohus, kas dokument on ehtne või mitte. Kohus võib selle lisada asja kohta tehtavasse kohtuotsusesse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 193 ja 194).

Ekspertiisi reguleerivad eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 195–203.

Kohus määrab ekspertiisi poolte taotlusel või omal algatusel. Ekspert esitab oma arvamuse vähemalt nädal enne selle kohtuistungis kavandatud kuupäeva, kus see arvamus tuleb vastuvõetavaks tunnistada.

Kui eksperdi järeldus vaidlustatakse, võib kohus määrata ühe või mitu teist eksperti. Kohus võib ka paluda eksperdil see küsimus läbi vaadata või esitada teine arvamus.

Vaatluse ja kontrolli eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 204–206.

Kohus võib poolte taotlusel või omal äranägemisel määrata vallas- või kinnisvara vaatluse või isiku kontrolli tunnistajate või kohtu määratud ekspertide juuresolekul või ilma.

Vaatlus ja kontroll on tõendite kogumise ja kontrollimise meetodid. Need kuuluvad kogu kohtu pädevusse ja neid võib delegeerida kohtu liikmele või teisele kohtule.

Kohus teatab pooltele vaatluse kuupäeva ja koha. Koostatakse vaatlusprotokoll, milles on üksikasjalikult ära toodud vaatluse tulemused, ekspertide esitatud seletused ja vaatluskohas ülekuulatud tunnistajate antud ütlused.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajatelt kogutakse tõendid tunnistajate ülekuulamisega. Kirjalikult esitatud tunnistajate ütlused on vastuvõetamatud. Ekspertiarvamus esitatakse kirjalikult vähemalt nädal enne kohtuistungis kavandatud kuupäeva ning seejärel kohus kuulab selle ära ja tunnistab tõendina vastuvõetavaks. Kohus ja pooled võivad esitada ekspertidele küsimusi.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Siseriiklik menetlusõigus ei anna mõnelele tõendamisviisidele suurem tõendusjõudu kui teistele. Iga tõendit kaalutakse eraldi ja tervikuna nende tõendatud asjaolude hindamise kuupäeval, mis määravad kindlaks nõude eseme ja aluse.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Teatavatel seaduses sõnaselgelt sätestatud juhtudel, näiteks õigustoimingute kinnitamisel, mille puhul on nõutav kirjalik dokument, on lubatud üksnes kirjalikud tõendid. Tunnistaja ütlused on vastuvõetamatud järgmistel juhtudel: ametliku dokumendi sisu kehtetuks tunnistamine; nende asjaolude kindlaksmääramine, mille kohta tuleb esitada tõendid kirjaliku dokumendi kujul; 5000 Bulgaaria leevi ületavate lepingute kinnitamine, välja arvatud juhul, kui lepingu pooled on abikaasad, otsesed ülenejad või alanejad sugulased, kuni neljanda astme külgjoones sugulased või kuni teise astme hõimlased; kirjaliku

otsusega pandud rahaliste kohustuste arveldamine; selliste kirjalike kokkulepete kinnitamine, mille pooleks on tunnistaja ütluste lubamist taotlenud pool, või selliste kokkulepete muutmine või tühistamine; poolelt pärineva eraõigusliku dokumendi sisu ümberlukkamine.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Keegi ei tohi keelduda ütluste andmisest, kui ta ei ole seaduse kohaselt sellest sõnaselgelt vabastatud.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Lisaks poolte advokaatidele või vaidluse vahendajatele võivad ütluste andmisest keelduda järgmised isikud: poolte otsesed ülenejad või alanejad sugulased, nende õed-vennad, esimese astme hõimlased, abikaasad, endised abikaasad või elukaaslased (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 166). Kohus hindab tunnistaja ütlusi kogu muu selle asja kohta kättesaadava teabe alusel, võttes arvesse kõiki tunnistaja võimalikke huvisid seoses kõnealuse asjaga.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 163 kohaselt peavad tunnistajad kohtusse ilmuma ja ütlusi andma. Kui tunnistajal on tegelikud põhjused mitte anda ütlusi või vastata teatavatele küsimustele, peab ta need põhjused esitama kohtule kirjalikult enne kohtuistungit, kus ta peab ütlusi andma, ning esitama vajalikud tõendid (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 167). Kohtukutse eiramise ja kohtusse ilmumata jätmise korral määratakse trahv ning kohus võib ka määrata tunnistaja sundtoomise kohtusse.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tõendeid võib koguda kõikidelt isikutelt peale punktis 6B loetletud isikute, isegi kui nad on piiratud tegevimega või on huvitatud vaidluse tulemusest. Kohus hindab tunnistaja ütlusi, võttes arvesse tunnistaja piiratud tegevime ja huvi.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohus kutsub tunnistajad poolte taotlusel või omal algatusel. Tunnistajale toimetatakse kohtukutse kätte tunnistajat kutsuva poolte antud aadressil. Kui aadress on vale, määrab kohus tähtaja, mille jooksul see pool peab esitama uue aadressi.

Iga tunnistaja, kes on nõuetekohaselt kohtusse kutsutud ja sinna ilmunud, kuulatakse eraldi üle poolte juuresolekul. Tunnistajat võib üle kuulata rohkem kui üks kord. Kohus hindab tunnistaja ütlusi kõigi selles asjas kogutud tõendite alusel. Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 170 teavitab kohus tunnistajat enne tema ülekuulamist valeütluste andmisega kaasnevast vastutusest ja täpsustab tema isikuandmed. Kui kohtul on kaalukad põhjused, võib ta tunnistaja üle kuulata enne kohtuistungit kavandatud kuupäeva või korraldada kohtuvälise ülekuulamise. Pooled kutsutakse ülekuulamises osalema.

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus puuduvad tunnistajate ülekuulamist videokonferentsi või muude tehniliste vahendite abil reguleerivad sätted. Kui tõendeid tuleb koguda teises kohtupiirkonnas, võib kohus delegeerida selle ülesande kohalikule piirkondlikule kohtule (*rayonen sad*) (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 25).

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohtuotsuse tegemisel eiratakse tõendeid, mis on saadud ebaseaduslikult või mis on osutunud valeks pärast nende vaidlustamist vastavalt kirjalike dokumentide vaidlustamise menetlusele. Sellised tõendid võib välja jätta. Sama menetlus kehtib esitatud tõendite korral, mis osutavad vaidluse seisukohast ebaoluliseks.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poolte antud seletusi võib tunnistada tõendina, kui need antakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 176 sätestatud korras, st kui kohus on kohustatud pooli isiklikult kohale ilmuma ja andma kohtuasja asjaoludega seotud seletusi.

Viimati uuendatud: 11/02/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Tšehhi

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamiskohustus tuleneb „väidete esitamise kohustusest“, mis on sisuliselt kindlaks määratud õigusnormiga, mille alusel tuleb õigust jõustada kohtus; eelkõige on tegemist teatavate asjaoludega, mille olemasolu tuleb konkreetsel juhul väita. Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on ette nähtud, et kumbki pool peab oma nõudeid tõendama, täpsustades asjakohased tõendid – seda kohustust nimetatakse tõendamiskohustuseks. Üldjuhul on tõendamiskohustus kõigil isikutel, kes esitavad teatavas asjas asjakohase nõude.

Kõik pooled peavad täitma oma nõuetega seoses nii väidete esitamise kohustuse kui ka tõendamiskohustuse. Kui poolte väidetud asjaolud ja pakutud tõendid ei ole täielikud, on kohus kohustatud poolt sellest asjaolust teavitama.

Kui kohus leiab, et poolte väidetud asjaolusid ei ole hagimenetluses tõendatud, peab ta poolt teavitama, et tõendid tuleb esitada kõigi nõuete toetuseks ja et pool võib kohtuasja kaotada, kui ta seda kohustust ei täida. Kohus peab aga poolt selliselt teavitama ainult ärakuulamise ajal, mitte pooltele saadetud kohtudokumentides (nt kohtukutses).

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendeid ei ole vaja esitada asjaolude kohta, mis on üldiselt teada (s.o asjaolud, mis on teada suurele inimrühmale konkreetses kohas ja konkreetsel ajahetkel) või on teada kohtule tema tegevusest tulenevalt. Samuti ei ole tõendeid vaja esitada õigusaktide kohta, mis on avaldatud või teatavaks tehtud Tšehhi Vabariigi ametliku teatava seaduste osas. Kohus võib saada teavet välisriigi õiguse kohta oma uuringu tulemusena, kohtu taotlusel esitatud justiitsministeeriumi avalduse alusel või eksperdiarvamuse kaudu või rahvusvaheliste lepingute kohaselt esitatud taotluse alusel. Kõik need asjaolud võidakse tõendite esitamisega ümber lükata.

Teatavate asjaolude kategooriate puhul võivad seaduses olla sätestatud eeldused. Eeldused võivad olla ümberlükatavad ja sel juhul võib esitada vastupidiseid tõendeid, või erandjuhul ümberlukkamatud, mille puhul ei ole vastupidiste tõendite esitamine lubatud. Kohus peab pidama ümberlükatavat eeldust tõendatuks, kui ükski pool ei esita eelduse ümberlukkamiseks tõendeid ega tõenda seega menetluse käigus vastupidiseid asjaolusid. Mõne ümberlükatava eelduse korral võib vastupidist tõendada ainult seadusega ette nähtud tähtaja jooksul.

Kohtule on siduvad pädevate asutuste otsused, et toime on pandud kuritegu, õigusrikkumine või muu haldusõigusrikkumine, mille eest on erinormide kohaselt ette nähtud karistus, ning otsused, milles tuvastatakse rikkumise toime pannud isikud. Samuti on kohtule siduvad isiku staatust puudutavad otsused. Õigusrikkumise toimepanemist ja selle toime pannud isikute tuvastamist puudutavad otsused ei ole aga kohtule siduvad, kui need tehti kohapealsetes menetlustes. Kriminaalajades tehtud otsused ja haldusõiguserikkumiste kohta tehtud otsused ei ole kohtule siduvad.

Üks spetsiaalne ümberlükatav eeldus puudutab asjaolusid, mille alusel väidetakse, et poolt on otseselt või kaudselt diskrimineeritud soo, rassi, usutunnistuse või muude tunnuste alusel. Tõendamiskohustus on sel juhul vastaspoolele, kes peab tõendama, et poolt ei ole diskrimineeritud.

Tõehhi Vabariigi kohtute või teiste riigiasutuste poolt nende pädevuse raames välja antud dokumendid ja õigusaktidega avalikuks kuulutatud dokumendid kinnitavad, et need kujutavad endast asjaomase dokumendi välja andnud asutuse eeskirja või avaldust (kui ei ole tõendatud teisiti), ning kinnitavad ka kõnealuste dokumentide tõendatud või kinnitatud asjaolude õigsust. Kui asjaolusid tõendatakse avalike dokumentidega, on tõendamiskohustus poolele, kes soovib selliste dokumentide ehtsust ümber lükata. Eraõiguslike dokumentide korral on tõendamiskohustus seevastu poolele, kes tugineb nendele dokumentidele. Kui pool põhjendab oma nõudeid eraõigusliku dokumentidega ja vastaspool vaidlustab selle ehtsuse või õigsuse, läheb tõendamiskohustus tagasi tõendi esitanud poolele, kes peab seejärel oma nõudeid põhjendama muul viisil.

Poolte ühesuguseid nõudeid ei pea üldjuhul tõendama ja kohus käsitleb neid järeldustena.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohtumenetluses kohaldatakse tõendite vaba hindamise põhimõtet, mis tähendab, et seaduses ei ole sätestatud täpseid piiranguid, mis määraksid kindlaks, millal kohus peab lugema asjaolu tõendatuks ja millal mitte. Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud, et „kohus hindab tõendeid omal äranägemisel, iga tõendit eraldi ja kõiki tõendeid nende vastastikusel seoses; kohus peab nõuetekohaselt arvesse võtma kõiki asjaolusid, mis ilmnevad menetluse käigus, sealhulgas poolte esitatud asjaolusid“.

Kohus teeb otsuse oma järelduste põhjal. Järeldus hõlmab olukorda, mille suhtes puuduvad mõistlikud või põhjendatud kahtlused.

Kui tõendite hindamisel tehakse kaalutluste põhjal järeldus, et nõuete õigsust ei saa kinnitada ega ümber lükata, on kohtuotsus üldjuhul ebasoodne selle poole suhtes, kes pidi tõendama oma nõuete õigsust.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Hagimenetluses kohaldatakse üldpõhimõtet, et kohus kogub ainult poolte pakutud tõendeid. Kohus võib siiski otsustada, et teatavaid tõendeid ei koguta – tavaliselt teeb ta sellise otsuse siis, kui peab kõnealust asjaolu tõendatuks. Kohus võib koguda ka muid tõendeid peale poolte pakutud tõendite, kui asjaolusid on vaja tuvastada ja kui see tuleneb toimiku sisust. Kui pooled ei täpsusta oma nõuete põhjendamiseks vajalikke tõendeid, tugineb kohus asjaolude hindamisel tõenditele, mis on kogutud. Kohus võib ka käsitada poolte ühesuguseid nõudeid oma järeldustena.

Hagita menetlustes, st asjades, mille puhul kohus võib algatada menetluse omal algatusel, ja teatavates muudes menetlustes on kohus seevastu kohustatud koguma asjaolude tuvastamiseks ka muid tõendeid peale nende, mida pooled on pakkunud.

2.2 Millised on järgmised sammu, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus kogub tõendeid kohtuistungil. Kui see on otstarbekas, võidakse teisel kohtul paluda koguda tõendeid või kohtu eesistuja võib kohtukolleegiumi antud volituste alusel koguda tõendeid väljaspool kohtuistungit (see sõltub ka tõendite liigist jne). Pooltel on õigus viibida tõendite kogumise juures. Tõendite kogumise tulemustest tuleb alati pärast kohtuistungit teatada. Pooltel on õigus esitada märkusi kõigi kogutud tõendite kohta.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

See sõltub kohtust, milliseid tõendeid ta kogub. Kohtu otsus mitte koguda konkreetseid pakutud tõendeid peab olema nõuetekohaselt põhjendatud. Üldiselt ei kogu kohus tõendeid, mis kohtu arvates ei saa aidata juhtumit selgitada (st et tõkestada asjatut tõendite kogumist), samuti ei kogu kohus tõendeid, kui sellega seotud kulud oleksid ebaproportsionaalselt suured võrreldes vaidluse esemeks oleva nõude suurusega või kui nõude suurust ei saa üldse määrata. Selleks et kohus saaks selgelt hinnata, milliseid tõendeid koguda, peavad pooled pakkuma välja konkreetseid tõendeid, st täpsustama tunnistajad nime ja muude identifitseerimisandmete alusel, ning märkima nõuded, mille kohta väljapakutud tunnistaja annab ütlusi; pooled on ka kohustatud täpsustama dokumentaalsed tõendid või selle küsimuse ulatuse, mida ekspert peab eksperdiarvamuses käsitlema.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Lubatud on kõik tõendamise viisid, mida saab kasutada kohtuasja asjaolude kindlakstelemiseks. Kasutada võib eelkõige tunnistajate ülekuulamist, eksperdiarvamusi, ametiasutuste ning füüsiliste ja juriidiliste isikute aruandeid ja avaldusi, notarite ja täitevametnike andmeid ja muid dokumente, vaatlust ning poolte ärakuulamist.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Iga füüsiline isik, kes ei ole menetluse pool, on kohustatud ilmuma kohtusse ja andma tunnistajana ütlusi. Tunnistaja annab ütlusi selle kohta, mida ta on kogunud ja täheldanud. Ta peab rääkima tõtt ega tohi midagi varjata. Tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest ainult siis, kui ütluste andmise tagajärjel võidakse tema ise või tema lähedased võtta kriminaalvastutusele; kohus otsustab, kas ütluste andmisest keeldumine on põhjendatud. Ülekuulamise alguses tuleb kindlaks teha tunnistaja isik ja asjaolud, mis võivad mõjutada tema usaldusväärsust. Tunnistajaid tuleks teavitada ka nende ütluste tähtsusest, nende õigustest ja kohustustest ning valeütluste andmise karistusõiguslikest tagajärgedest. Kohtu eesistuja palub tunnistajatel kirjeldada ülekuulamise eseme kohta kõike, mida nad teavad. Seejärel esitab kohtunik küsimusi, mis on vajalikud nende ütluste täiendamiseks ja selgitamiseks. Küsimusi võivad esitada ka kohtukolleegiumi liikmed ning kohtu eesistuja loal pooled ja eksperdid.

Tõendite esitamine ekspertide kaudu erineb peamiselt seetõttu, et enamikul juhtudel koostavad eksperdid kirjaliku eksperdiarvamuse ja esitavad seejärel tavaliselt selle arvamuse kohta suulisi märkusi. Eksperdiarvamus kui tõend võetakse juhtudel, kui on vaja hinnata eriteadmisi nõudvaid asjaolusid.

Eksperdiarvamus koosneb kolmest osast: tähelepanekud, milles ekspert kirjeldab tema poolt uuritud asjaolusid; arvamus, mis sisaldab eksperdi hinnangut (eksperdi järeldused) ja eksperdi klausel. Üldjuhul käsitlevad eksperdid kohtu esitatud konkreetseid küsimusi, välja arvatud juhul, kui arvamus suhtes kohaldatakse õigusnormidest tulenevaid nõudeid (eriti äriühinguõiguse valdkonnas). Ekspertid nimetab kohus, kes valib nad ekspertide ja tõlkide registrist (mida haldavad piirkondlikud kohtud). Ekspertidel on õigus saada rahalist hüvitist ekspertiisi või eksperdiarvamuse koostamise eest, kui see on asjakohaste õigusnormidega ette nähtud.

Kohtu eesistuja võib määrata, et pool või mõne teine isik peab ilmuma eksperdi ette, andma talle vajalikud esemed ja selgitused, läbima arstliku läbivaatuse või vereanalüüsi või tegema või kannatama midagi, kui see on vajalik eksperdiarvamuse esitamiseks.

Eksperdiarvamuse võib esitada ka menetluse pool. Kui menetluse poole esitatud eksperdiarvamus sisaldab kõiki kohustuslikke elemente ja eksperdi klauslit, milles kinnitatakse, et ta on teadlik teadlikult esitatud vale eksperdiarvamuse tagajärgedest, võetakse see tõend vastu, nagu oleks tegemist kohtu nõutud eksperdiarvamusega. Kohus lubab eksperdi, kellel üks pool on palunud koostada eksperdiarvamuse, tutvuda toimikuga või muul viisil tutvuda eksperdiarvamuse koostamiseks vajaliku teabega.

Tunnistajad annavad ütlusi asjaolude kohta, mida nad on vahetult märganud, samal ajal kui eksperdid avaldavad arvamust ainult valdkondades, kus asjaolude hindamine sõltub eksperdi eriteadmisesest. Kohus ei hinda eksperdi tehtud järelduste õigsust; kohus hindab arvamuse veenvust seoses selle terviklikkusega, mis hõlmab seatud nõudeid, sisemist järjepidevust ja kooskõla teiste kogutud tõenditega.

Dokumentaalsed tõendid kogutakse selliselt, et kohtu eesistuja loeb dokumendi või selle osa kohtuistungil ette või edastab selle sisu. Kohtu eesistuja võib nõuda, et pool, kelle valduses on tõendina nõutav dokument, esitaks selle, või võib hankida asjaomase dokumendi teiselt kohtult, ametiasutuselt või juriidiliselt isikult.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Kasutatavad tõendamisviisid on samaväärsed, kuigi mõnda tõendamisviisi võib kasutada alles pärast seda, kui seadusjärgsete tõendite kogumine muutub võimatuks (üldjuhul on erinevad toimingud kohustuslikult kirjalikus vormis ja ainult siis, kui need näiteks hävitatakse, võib tõendeid hankida muul viisil, nt tunnistajate ülekuulamisega). Hagimenetlustes võib määrata tõendite hankimise poole ärakuulamisega tema nõuete kohta ainult siis, kui vaidlusalust asjaolu ei ole võimalik muul viisil tõendada (v.a ärakuulamise nõusoleku korral). Seetõttu on muud tõendid esimuslikud.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Mõnel juhul võib seaduses olla sätestatud, milliseid tõendeid on vaja koguda; see sõltub konkreetsest vaidlusest (nt abielu sõlmimise luba käsitlevas menetluses tuleb küsitleda mõlemat kihlatut).

Teatavaid asjaolusid võib tõendada ainult kindlal viisil, näiteks kuluarve või tšeki korralduse võib välja anda ainult esialgse arve, arve tühistamise otsuse või muu dokumendi esitamisel; täitemääruse võib täita ainult täitmisele pööratava otsuse või täitedokumendi esitamisel jne).

Teatavate kohustuste või asjaõiguste (eriti varaga seoses) puhul nõutakse seaduses kirjaliku lepingu sõlmimist – tõendamisviis on tuletatud sellest nõudest.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Jah, kõik isikud on seaduse kohaselt kohustatud ilmuma kohtukutse saamisel tunnistajana kohtusse ja andma ütlusi; neid ei saa esindada teine inimene.

Tunnistajal, kes täidab oma kohustuse anda ütlusi, on õigus saada nn tunnistaja toetust (sularahas tehtud kulutuste ja saamata jäänud tulu hüvitamine).

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tunnistajad võivad keelduda ütluste andmisest, kui ütluste andmise tagajärjel võidakse tunnistaja või tema lähedased võtta kriminaalvastutusele; kohus otsustab, kas ütluste andmisest keeldumine on põhjendatud. Samuti peab kohus austama tunnistajate seadusjärgset kohustust hoida sellise salastatud teabe konfidentsiaalsust, mis on kaitstud erinormidega ja seaduses sätestatud või riigi poolt tunnustatud muude konfidentsiaalsuskohustustega (nt patsiendi terviseandmikus esitatud asjaolud ehk n-õ meditsiinilised saladused, pangasaladused jne). Nendel juhtudel võib isikut küsitleda ainult juhul, kui pädev asutus või isik, kelle huvides selline kohustus eksisteerib, on küsitletava kõnealusest kohustusest vabastanud.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tunnistajat võib sundida oma kohustust täitma, lastes Tšehhi Vabariigi politseil tunnistaja kohtusse tuua või määrates äärmuslikel juhtudel trahvi.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Üldiselt ei ole selliseid isikute kategooriaid, kellelt ei või nõuda ütluste andmist; ometi on olemas asjaolude liigid, mille kohta teatavad isikud ei tohi ütlusi anda (vt punkt 2.9).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Ainult kohtunikul (kohtu eesistujal) on õigus tunnistajat üle kuulata ja ülekuulamist juhtida. Teised kohtukolleegiumi liikmed ja muud isikud või eksperdid võivad küsida tunnistajalt täiendavaid küsimusi ainult kohtu eesistuja loal; kohtu eesistuja võib keelata esitada konkreetset küsimust, mis on näiteks suunav või millega kavatakse tunnistaja lõksu meelitada või mis ei ole asjakohane või otstarbekas.

Nüüdisaegse tehnoloogia (sh videokonferentsid) kasutamine, mis võimaldab kaugülekuulamist, on praegu lubatud kohtutes, kus on olemas vajalik tehniline varustus.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Jah. Kui pool esitab oma nõuete toetuseks tõendid, mille ta on saanud või hankinud vastuolus üldiselt siduvate õigusaktidega, ning kui tõendite saamise või hankimisega on rikutud teise füüsilise või juriidilise isiku õigusi, ei võta kohus selliseid tõendeid nende vastuvõetamatuse tõttu vastu.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kohus võib määrata tõendite kogumise poolte ärakuulamisega, kui vaidlusalust asjaolu ei saa tõendada teisiti ja kui ärakuulata pool sellega nõustub. Seda reeglit ei kohaldata hagita menetlustes, st menetlustes, mida kohus võib alustada omal algatusel (vt punkt 2.1), samuti abielulahutuse või kooselu lõpetamise, kehtetuks tunnistamise või tühistamiseks kuulutamise menetlustes. Tõendamisviisina võib käsitada ainult sellist poolte ärakuulamist, mille kohus on eraldi määranud kui menetlusliku tõendi väidetavate asjaolude tõendamiseks.

Viimati uuendatud: 16/09/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Eesti

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamiskohustust reguleerib tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 230, mille kohaselt peab kumbki pool hagimenetluses tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema nõuded ja vastuväited, kui seadusest ei tulene teisiti. Samas võivad pooled kokku leppida tõendamiskohuse jaotuse erinevalt seaduses sätestatud ja selle, millised on tõendid, millega mingit asjaolu võib tõendada, kui seadusest ei tulene teisiti. Abieluasjas ja põlvnemisasjas, samuti lapse huve puudutavas vaidluses ja hagita menetluses võib kohus tõendeid koguda ka omal algatusel, kui seadusest ei tulene teisiti.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendada ei ole vaja asjaolu, mida kohus loeb üldtuntuks. Üldtuntuks võib kohus lugeda asjaolu, mille kohta saab usaldusväärset teavet menetlusvälistest allikatest. Samuti ei vaja tõendamist poole faktilise asjaolu kohta esitatud väide, kui vastaspool võtab selle omaks. Omaksvõtt on faktilise väitega tingimusteta ja selgesõnaline nõustumine kohtule adresseeritud kirjalikus avalduses või kohtuistungil, kus nõustumine protokollitakse. Omaksvõtu võib tagasi

võtta üksnes teise poole nõusolekul või juhul, kui tagasivõttev pool tõendab, et väide asjaolu olemasolu või puudumise kohta, mis omaks võeti, ei vasta tõele ja omaksvõtt oli tingitud ebaõigest ettekujutusest asjaolust. Sel juhul ei loeta asjaolu omaksvõetuks. Omaksvõttu eeldatakse, kuni vastaspool ei vaidlusta faktilise asjaolu kohta esitatud väidet selgesõnaliselt ja vaidlustamise tahe ei ilmne ka poole muudest avaldustest.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus hindab seadusest juhindudes kõiki tõendeid igakülgselt, täielikult ja objektiivselt ning otsustab oma siveveendumuse kohaselt, kas menetlusosalise esitatud väide on tõendatud või mitte, arvestades muu hulgas poolte kokkuleppeid tõendamise kohta.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kuigi TsMS § 236 lg-st 2 tuleneb, et üldjuhul peavad pooled kohtult tõendite kogumist taotlema, siis TsMS § 230 lg 3 sätestab mis juhul on kohtul endal tõendite kogumise õigus. Nimelt võib kohus abieluasjas ja põlvnemisasjas, samuti lapse huve puudutavas vaidluses ja hagita menetluses tõendeid koguda omal algatusel, kui seadusest ei tulene teisiti

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui tõendi uurimiseks on vaja tõendeid koguda, korraldab kohus selle määrusega, mis tehakse menetlusosalistele teatavaks. Kui on vaja tõendeid koguda väljaspool asja menetleva kohtu tööpiirkonda, võib asja läbivaatav kohus teha määruse menetlustoimingu erinõude korras tegemiseks kohtus, kelle tööpiirkonnas on võimalik tõendeid koguda. Samuti on võimalik tõendeid koguda väljaspool Eestit.

Pärast määruse tegemist toimub tõendite kogumine, mille puhul tuleb juhinduda tõendite kogumist reguleerivatest normidest olenevalt tõendiliigist TsMS peatükkides 27-32.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib poole taotluse tõendite kogumiseks tagasi lükata kui:

tõendil ei ole asjas tähtsust (eelkõige juhul kui tõendatavat asjaolu ei ole vaja tõendada või asjaolu kohta on kohtu hinnangul juba piisavalt tõendeid esitatud); seadusest või poolte kokkuleppes tulenevalt tuleb asjaolu tõendada teatud liiki või teatud vormis tõendiga, kuid taotletakse teist liiki või teises vormis tõendi kogumist.;

tõend ei ole kättesaadav, eelkõige kui teada ei ole tunnistaja andmed või dokumendi asukoht, samuti kui tõendi tähtsust ei ole vastavuses tõendi

kättesaamiseks mineva ajakuluga või sellega seotud muude raskustega;

tõendite kogumist taotletakse hilinenult;

tõendite kogumise vajadust ei ole põhjendatud;

tõendite kogumist taotlenud menetlusosaline jätab tasumata kohtu nõutud ettemakse tõendi kogumisega seotud kulude katteks.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

TsMS § 229 lg 1 kohaselt on tõendiks tsiviilasjas igasugune teave, mis on seaduses sätestatud protsessivormis ja mille alusel kohus seaduses sätestatud korras teeb kindlaks poolte nõudeid ja vastuväiteid põhjendavad asjaolud või nende puudumise, samuti muud asja õigeks lahendamiseks tähtsad asjaolud.

Lõike 2 kohaselt võib tõendiks olla tunnistaja ütlus, menetlusosalise vande all antud seletus, dokumentaalne tõend, asitõend, vaatlus ning eksperdiarvamus.

Hagita menetluses ja lihtmenetluses võib kohus lugeda asjaolude tõendamiseks piisavaks ka muu tõendusvahendi muu hulgas menetlusosalise seletuse, mis ei ole antud vande all.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

1) Tunnistaja ütlused

Tunnistajana võib TsMS § 251 lg 1 kohaselt üle kuulata iga inimese, kellele võivad olla teada asjas tähtsust omavad asjaolud, kui ülekuulata ei ole selles asjas menetlusosaline või menetlusosalise esindaja. Tunnistaja annab informatsiooni selle kohta, mida ta on vahetult tajunud. Tunnistajana väljakutsutud isik on kohustatud ilmuma kohtusse ja andma kohtule tõeseid ütlusi temale teada olevate asjaolude kohta. Tunnistaja ülekuulamise võib asendada ka tunnistajalt kirjalike ütluste võtmisega, kui tunnistaja kohtusse ilmumine on tunnistajale ebamõistlikult koormav ja kirjaliku ütluse andmine on kohtu arvates küsimuse sisu ja ning tunnistaja isikut arvestades tõendamiseks piisav, või muus kohtumenetluses ülekuulamise kohta koostatud protokolliga, kui see ilmselt võimaldab menetlust lihtsustada ja võib eeldada, et kohus saab protokollil vajalikul määral hinnata ka tunnistaja vahetu ülekuulamiseta.

Tunnistajad kuulatakse üle üksteisest eraldi ning üle kuulamata tunnistajad ei või asja arutamise ajal viibida kohtusaalis. Kui kohtul on alust arvata, et tunnistaja pelgab või ei räägi muul põhjusel kohtule menetlusosalise juuresolekul tõtt või kui menetlusosaline suunab oma sekkumisega või muul viisil tunnistaja ütlusi, võib kohus tunnistaja ülekuulamise ajaks selle menetlusosalise saalist eemaldada. Sel juhul loetakse menetlusosalise tagasipöördumise järel tunnistaja ütlused ette ja menetlusosalisel on õigus tunnistajat küsitleda. Kui tunnistajate ütlused on vasturääkivad, võib kohtus tunnistajat samal istungil korduvalt üle kuulata või tunnistajaid vastastada.

Kirjalike ütluste korral on menetlusosalisel õigus tunnistajale kohtu kaudu kirjalikult küsimusi esitada. Küsimused, mille kohta tunnistaja vastust soovitakse, määrab kohus. Vajadusel võib kohus kutsuda tunnistaja kohtuistungile ütlusi suuliselt andma.

Kohus võib tunnistaja ülekuulamiseks minna ise tunnistaja juurde, kui tunnistaja haiguse, vanaduse või invaliidsuse tõttu või muul mõjuval põhjusel ei ole võimeline kohtusse ilmuma või kui see on vajalik muul põhjusel.

Kohus uurib tõendeid vahetult (TsMS § 243 lg 1). Tunnistaja ütluste usaldusväarsuse kontrollimiseks on kohtul võimalik kasutada TsMS § 262 lg-tes 1 ja 8 nimetatud viise – lõike 1 kohaselt teeb kohus kindlaks tunnistaja isiku ja selgitab välja tema tegevusala, hariduse, elukoha, samuti seose asjaga ning vastastikused suhted menetlusosalistega. Enne kui tunnistaja annab ütlusi, selgitab kohus talle tunnistaja kohustust rääkida tõtt ja ütluste andmisest keeldumist ja keeldumise korda; lõike 8 kohaselt esitab kohus ütluste selgitamiseks ning täiendamiseks, samuti tunnistaja teadmiste aluste väljaselgitamiseks vajadusel täiendavaid küsimusi kogu ülekuulamise ajal.

2) Eksperdiarvamus

Kohtul on menetlusosalise taotlusel õigus küsida eksperdi arvamus asjas tähtsate ja eriteadmisi nõudvate asjaolude selgitamiseks. Õigusküsimuses võib kohus küsida eksperdi arvamus nii menetlusosalise taotlusel kui omal algatusel väljaspool Eesti Vabariiki kehtiva õiguse, rahvusvahelise õiguse või tavaõiguse väljaselgitamiseks. Eriteadmistega isiku ülekuulamisele asjaolu või sündmuse tõendamiseks, mille kogemiseks olid vajalikud eriteadmised, kohaldatakse tunnistaja ülekuulamise kohta sätestatud. Kui menetlusosaline on kohtule esitanud eriteadmistega isiku kirjaliku arvamusel ja isikut ei kuulata üle tunnistajana, hinnatakse arvamusel dokumentaalne tõendina. Kohus võib ekspertiisi määramise asemel kasutada teises kohtumenetluses kohtu korraldusel esitatud või kriminaal- või väärteomenetluses menetleja korraldusel koostatud eksperdiarvamusel, kui see võimaldab menetlust lihtsustada ja võib eeldada, et kohus saab eksperdiarvamusel vajalikul määral hinnata ka uut ekspertiisi korraldamata. Ekspertidele võib ka sel juhul esitada täiendavaid küsimusi või kutsuda ta kohtusse küsitlemiseks.

Ekspertiisi teeb riiklikus ekspertiisiasutuses töötav kohtuekspert või muu asjatundja, riiklikult tunnustatud ekspert või kohtu määratud muu eriteadmistega isik. Ekspertdiks võib määrata isiku, kel on arvamus andmiseks vajalikud teadmised ja kogemused, kohus arvestab poolte arvamusi. Kui ekspertiisi tegemiseks on olemas riiklikult tunnustatud ekspert, määratakse muu isik ekspertdiks üksnes mõjuval põhjusel. Kui pooled on eksperdi isikus kokku leppinud, määrab kohus isiku ekspertdiks, kui isik võib seaduse kohaselt ekspert olla.

Menetlusosalisel on õigus eksperdile kohtu kaudu küsimusi esitada. Küsimused, mille kohta eksperdi arvamust soovitakse, määrab kohus. Menetlusosalise küsimuse tagasilükkamist peab kohus põhjendama.

Ekspert annab eksperdiarvamuse kohtule kirjalikult, kui kohus ei määra, et arvamus tuleb anda suuliselt või eksperdi nõusolekul muus vormis.

Ekspertiis peab sisaldama uuringute üksikasjaliku kirjelduse, uuringute tulemusena tehtud järeldused ja põhjendatud vastused kohtu küsimustele. Ekspert peab andma talle esitatud küsimustes õige ja põhjendatud arvamus. Ekspert võib eksperdiarvamuse andmiseks vajalikus ulatuses tutvuda asja materjalidega, võtta osa tõendite uurimisest kohtus ning küsida kohtult võrdlusmaterjali ja täiendavaid andmeid.

Ekspertiis peab sisaldama avaldatakse kohtuistungil. Kui eksperdiarvamust ei esitata kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, annab ekspert eksperdiarvamuse kohtuistungil. Kohus võib kirjaliku või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis eksperdiarvamuse andnud eksperdi küsitlusele kohtuistungile kutsuda. Kohus kutsub eksperdiarvamuse andnud eksperdi kohtuistungile, kui seda taotleb pool.

Pärast eksperdiarvamuse uurimist võivad menetlusosalised kohtuistungil eksperdile arvamus täpsustamiseks küsimusi esitada, kui ekspert on kohtusse kutsutud. Küsimused võib esitada ka eelnevalt kohtule, kes edastab need eksperdile. Kohus kõrvaldab asjassepuutumatud ja väljaspool eksperdi pädevust olevad küsimused.

Ekspertiisi ülevõtmisele kohaldatakse tunnistaja ülevõtmise kohta kehtivaid sätteid.

3) Kirjalik tõend

Igasugune kirjalikult, pildistamisega või video-, heli- või elektroonilise salvestusega või muu andmesalvestusega jäädvustatud dokument või muu sellesarnane andmekandja, mis sisaldab andmeid asja lahendamiseks tähtsate asjaolude kohta ja mida on võimalik kohtuistungil esitada tajutaval kujul, on dokumentaalne tõend.

Dokumendid on ka ametlikud ja isiklikud kirjad, kohtulahendid teistes kohtuasjades ning menetlusosalise poolt kohtule esitatud eriteadmistega isikute arvamusd.

Kirjalik dokument esitatakse algdokumendina või ära kirjutajana. Kui menetlusosaline esitab algdokumendi koos ära kirjutajaga, võib kohus algdokumendi tagastada ja jätta toimikusse kohtuniku kinnitatud ära kirjutaja. Esitaja palvel võib toimikus oleva kirjaliku algdokumendi pärast menetlust lõpetava kohtulahendi jõustumist tagastada. Toimikusse jäetakse ära kirjutaja. Kohus võib määrata esitatud dokumendiga tutvumiseks tähtja, mille möödudes ta dokumendi tagastab. Toimikusse jääb sel juhul ära kirjutaja. Kui dokument on esitatud ära kirjutajana, on kohtul õigus nõuda algdokumendi esitamist või asjaolude põhjustamist, miks algdokumendi ei saa esitada. Kui kohtu nõudmist ei täideta, otsustab kohus, missuguse tõendamisejõuga on dokumendi ära kirjutaja.

2.6 Kas mõni tõendamiseviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Tsiviilkohtumenetluses kehtib üldreeglina tõendite vaba hindamise põhimõte, kuid seda on võimalik piirata poolte kokkuleppega. Nimelt sätestab TsMS § 232 lg 2, et ühelgi tõendil ei ole kohtu jaoks ette kindlaksmääratud jõudu, kui just pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Seega võivad pooled kokkuleppega omistada konkreetsele tõendile asjaolu otsustavalt tuvastava kaalu.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamiseviisid?

Jah, seadusest või poolte kokkuleppes võib tuleneda, et teatud asjaolu võib tõendada vaid teatud liiki või teatud vormis tõendiga.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Jah, tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 254 kohaselt on tunnistajana väljakutsutud isik kohustatud ilmuma kohtusse ja andma kohtule tõeseid ütlusi temale teada olevate asjaolude kohta.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Õigus keelduda tunnistajana ütluste andmisest on hageja või kostja:

alanejal ja ülenejal sugulasel;

õel, poolõel, vennal, poolvennal või isikul, kes on või on olnud abielus hageja või kostja õe, poolõe, venna või pool-vennaga;

võõras- või kasuvanemal, võõras- või kasulapsel;

lapsendajal ja lapsendatul;

abikaasal, elukaaslasel ja tema vanemal, sealhulgas pärast abielu või püsiva kooselu lõppemist.

Tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest ka siis, kui ütlused võivad kuriteo või väärteo toimepanemises süüstada teda ennast või mõnda eespool loetletud isikut.

Samuti on tunnistajal õigus keelduda ütluste andmisest asjaolu kohta, mille suhtes kohaldatakse riigisaladuse ja salastatud välis-teabe seadust.

Ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isikul on õigus keelduda ütluste andmisest asjaolu kohta, mis võimaldab tuvastada teavet andnud isiku.

Vaatamata eelpool nimetatule, ei või tunnistaja keelduda ütluste andmisest:

sellise tehingu tegemise ja sisu kohta, mille tegemise juurde ta oli kutsutud tunnistajana;

perekonnaliikme sünni või surma kohta;

asjaolu kohta, mis puudutab perekonnasuhtest tingitud varalist suhet;

vaidlusaluse õigussuhtega seotud toimingute kohta, mille tunnistaja on teinud ise ühe poolte õiguseelnejana või esindajana.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Jah, kui tunnistaja mõjuva põhjuseta keeldub ütlusi andmast, võib kohus teda trahvida või kohaldada aresti kuni 14 päevaks. Tunnistaja vabastatakse

viivitamata, kui ta on andnud ütlused või kui asja arutamine on lõppenud või kui tema ülevõtmise vajadus on ära langenu.

Samuti peab tunnistaja kandma menetluskulud, mis on tingitud mõjuva põhjuseta ütluste andmisest keeldumisest.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Isikud, keda ei või tunnistajana üle kuulata on sätestatud TsMS §-s 256. Nimelt ei või üle kuulata Eestis registreeritud usuühenduse vaimulikku ega tema abipersonali asjaolude kohta, mis talle usaldati seoses hingelise hoolekandega. Samuti ei tohi selle isiku loata, kelle huvides saladuse hoidmise kohustus on kehtestatud, tunnistajana üle kuulata:

esindajat tsiviil- või haldusasjas, kaitsjat kriminaal- või väärteoasjas ning notarit asjaolu suhtes, mis on saanud talle teatavaks ametikohustusi täites;

arsti, farmatseuti või tervishoiuteenuse muud osutajat asjaolu suhtes, mis patsient on talle usaldanud, muu hulgas isiku päritolusse, kunstlikku viljastamisse, perekonnasse või tervisesse puutuva asjaolu suhtes;

muud isikut, kellele on tema ameti või kutse- või majandustegevuse tõttu usaldatud teavet, mille saladuses hoidmine on talle seaduse kohaselt kohustuslik.

Isiku loata, kelle huvides saladuse hoidmise kohustus on kehtestatud, ei või tunnistajana üle kuulata ka eespool nimetatud isikute erialast abipersonali.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülevõtmisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

TsMS § 262 sätestab tunnistaja ülekuulamise korra. Tunnistaja ülekuulamine algab sellega, et kohus selgitab tunnistajale ülekuulamise eset ja teeb tunnistajale ettepaneku rääkida selle kohta kõik, mida ta teab. Seejärel on menetlusosalistel õigus esitada kohtu kaudu tunnistajale küsimusi. Kohtu loal võib menetlusosaline esitada küsimusi ka otse.

Kohus kõrvaldab suunavad küsimused ning küsimused, mis asjasse ei puutu või mille eesmärk on saada võimalus esitada uusi asjaolusid, mida seni ei ole esile toodud, samuti korduivad küsimused. Ütluste selgitamiseks ning täiendamiseks, samuti tunnistaja teadmiste aluste väljaselgitamiseks on ka kohtul õigus vajaduse korral esitada täiendavaid küsimusi kogu ülekuulamise ajal.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 350 kohaselt võib kohus korraldada istungi menetluskonverentsina selliselt, et menetlusosalisel või tema esindajal või nõustajal on võimalik viibida istungi ajal muus kohas ja teha sealt reaalses menetlustoiminguid. Eemalviibiva tunnistaja või eksperdi võib üle kuulata ka menetluskonverentsina ning eemalviibiv menetlusosaline võib esitada neile küsimusi.

Menetluskonverentsina korraldatud kohtuistungil peab olema tehniliselt turvaliselt tagatud kõigi menetlusosaliste õigus esitada avaldusi ja taotlusi ning võtta seisukoht teiste menetlusosaliste avalduste ja taotluste suhtes, samuti muud kohtuistungi tingimused nii pildi kui heli reaalses ülekandmisel eemaloleva menetlusosalise juurest kohtule ja vastupidi. Poolte ja tunnistaja nõusolekul, hagita menetluses üksnes tunnistaja nõusolekul, võib tunnistajat menetluskonverentsi korras üle kuulata ka telefoni teel. Justiitsminister võib kehtestada täpsemaid tehnilisi nõudeid kohtuistungi menetluskonverentsina pidamisele.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

TsMS § 238 lõike 3 p 1 kohaselt võib kohus keelduda tõendi vastuvõtmisest ja selle tagastada, kui tegemist on kuriteoga või põhiõiguse õigusvastase rikkumisega saadud tõendiga.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

TsMS § 267 kohaselt võib pool, kes ei ole suutnud muude tõenditega tõendada tema poolt tõendamist vajavat asjaolu või kes ei ole muid tõendeid esitanud, taotleda asjaolu tõendamiseks vastaspoole vande all ülekuulamist. Juriidilise isiku puhul võib vande all üle kuulata selle seadusliku esindaja.

Kohus võib vaieldava asjaolu kohta vande all üle kuulata ka tõendama kohustatud poole, kui üks pool seda taotleb ja teine pool sellega nõustub.

Sõltumata poolte taotlustest ja tõendamiskohustuse jaotusest võib kohus omal algatusel vande all üle kuulata ükskõik kumma või mõlema poole, kui varasema menetluse ning esitatud ja kogutud tõendite põhjal ei ole kohtul võimalik kujundada seisukohta väidetud ja tõendamisele kuuluva asjaolu tõepärasuses. Kohus võib poole omal algatusel vande all üle kuulata ka juhul, kui tõendama kohustatud pool soovib anda vande all seletuse, kuid vastaspool sellega ei nõustu.

Lihtmenetluses ja hagita menetluses võib kohus lugeda asjaolude tõendamiseks piisavaks ka menetlusosalise seletuse, mis ei ole antud vande all, kui vastavast hagita menetluse liigi regulatsioonist ei tulene, et lubatav on üksnes menetlusosalise vande all antud seletus. Hagimenetluses ei saa otsust rajada poole seletusele, mida ei ole antud vande all.

Viimati uuendatud: 16/07/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Iirimaa

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Konkreetsed nõudega seotud tõendamiskohustus lasub üldjuhul poolel, kes esitab kõnealuse väite või nõude. Näiteks hooletusel põhineva hagi korral on hagejal hooletuse tõendamise kohustus ja kostjal kaassüü tõendamise kohustus. Üldjuhul on nõude põhjuse tuvastamiseks vajalike asjaolude tõendamise kohustus hagejal, samal ajal kui kostja peab tõendama vastuväiteid. Kui kostja esitab vastunõude, siis on kostjal selle nõudega seoses tõendamiskohustus. Mõnikord pannakse tõendamiskohustus aga teatavate seaduses sätestatud nõuetega kostjale. Näiteks ebaõiglast vallandamist käsitlevate nõuete puhul on tõendamiskohustus kostja tööandjal, st tööandja peab tõendama, et vallandamine oli piisava aluse tõttu põhjendatud. [Vt 1977. aasta ebaõiglase vallandamise seadus (muudetud) ([☞ Unfair Dismissals Act, 1977](#))].

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tunnustatud asjaolusid ei ole vaja tõendada. Kohtunikud võivad tugineda oma üldistele teadmistele või võtta õiguslikus mõttes arvesse asjaolusid, mis on selgelt tuvastatud või üldtuntud või üldiselt teada, ning seetõttu ei ole selliste asjaolude kohta vaja tõendeid esitada. Seaduses on sätestatud teatavad eeldused, mille võib tõenditega ümber lükata. Need eeldused puudutavad laste sündimist registreeritud abielust, abielude kehtivust ja täiskasvanute vaimset võimekust, aga ka inimese surma, kui teda ei ole nähtud või temast ei ole kuulnud rohkem kui seitsme aasta jooksul, hoolimata kõigist asjakohastest uurimistest. *Res ipsa loquitur* põhimõtet kohaldatakse juhul, kui eeldatakse hooletust olukorras, kus õnnetuse põhjus oli õnnetuse toimumise ajal tõendatult kostja või tema teenistujate või esindajate kontrolli all ja õnnetus oli selline, et sündmuste tavapäraste käigu korral ei oleks seda juhtunud, kui kontrolli omavad isikud oleksid olnud nõuetekohaselt hoolikad. *Res ipsa loquitur* põhimõtte kohaldamisel läheb tõendamiskohustus üle kostjale, kes peab tõendama, et ta ei olnud hooletu. Hagejale jääb aga endiselt põhjusliku seose tõendamise kohustus. Et hageja saaks kohtuasjas tugineda *res ipsa loquitur* põhimõttele, ei pea ta oma hagi või nõudes sellele viitama, kui asjaolud näitavad, et *res ipsa loquitur* põhimõtte on selgelt kohaldatav.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Tsiviilasjas saavutab pool talle soodsa lahenduse, kui ta tõendab asjaomasel küsimusel kohtule tõenäosuste tasakaalu. Pool kaotab seega kohtuasja, kui ta ei suuda kohtule tõendada, et tema versioon sündmustest on vastaspoole omast tõenäolisem. See on paindlik standard ja üldjuhul nõuavad kohtud teatavate asjaolude korral rohkem tõendeid, näiteks kui väidetakse pettuse toimepanekut, sest sel juhul on tegemist tõsise süüdistusega.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tõendid kogutakse tsiviilkohtumenetluses dokumentide esitamise, teabe avalikustamise ning tunnistajate ütluste kaudu.

Dokumentide esitamine. Kõrgema kohtu menetlustes saavutatakse dokumentide esitamine selliselt, et üks pool teeb teisele poolele kirjaliku taotluse, et viimane esitaks dokumendid vabatahtlikult. Kohus määrab dokumentide esitamise ainult siis, kui teine pool ei esita dokumente vabatahtlikult või keeldub neid vabatahtlikult esitamast või eirab esitamise taotlust. [Vt kõrgemate kohtute dokumendi ([☞ Rules of the Superior Courts](#)), artikli 31 lõige 12 (muudetud)].

Taotletavad dokumendid peavad olema kohtuasja asjaolude seisukohast asjakohased ja vajalikud. Dokumentide esitamist on võimalik taotleda ka muult isikult peale menetluse poole.

Teabe avalikustamine. Iga isikukahjuga seotud hagimenetluse pool peab avalikustama teisele poolele ekspertide koostatud tervisearuanded, ilma et selleks oleks vaja kohtusse pöörduda. Need eksperdid kutsutakse kohtuistungile tunnistajatena ütlusi andma. [Vt kõrgemate kohtute kodukord ([Rules of the Superior Courts](#)), artikli 39 lõige 46 (muudetud)]. Pooled peavad esitama teineteisele ka nimekirja, mis sisaldab kõigi nende tunnistajate nimesid ja aadresse, keda kavatakse kutsuda ütlusi andma, ning hageja peab esitama täieliku aruande kõigi eritasude või otseste kulude kohta, mis on seotud nõude esemeks oleva kaotuse või kahjuga.

Tunnistajad. Pooled ei vaja kohtu nõusolekut, et esitada oma asja toetuseks tunnistajate ütlusi, välja arvatud kohtuasjades, mis on kantud kõrgema kohtu kaubanduskolleegiumi nimekirja ja kus pool, kes soovib tugineda tunnistaja ütlustele, peab esitama tunnistaja allkirjaga avalduse, milles on ära toodud tunnistaja ütlused, ning kutsuma tunnistaja kohtuistungile andma suulisi ütlusi. Kui pool ei esita tunnistaja avaldust enne kohtuasja arutamist kõrgema kohtu kaubanduskolleegiumis, ei või pool kohtu loata kutsuda seda tunnistajat ütlusi andma. Kohtul on ka laialdased volitused kogutavate tõendite kontrollimiseks ja ta võib välistada tõendid, mis muidu oleksid vastuvõetavad, või piirata tunnistaja risküsitlemist. Teatavatel asjaoludel võib pool taotleda ka kohtumäärust, mis lubab tunnistaja ütluste esitamist vande all antud tunnistusena, mille tunnistaja annab kohtu määratud ekspertidele enne kohtuistungit toimumist. Üldiselt on kohtuniku ülesanne kuulata ära kõik poolte esitatud tõendid ja mitte tegeleda ise tõendite kogumisega. Üldjuhul ei ole kohtunikul õigust kutsuda tunnistajat ütlusi andma poolte nõusolekuta, ehkki ta võib seda teha kohtu korralduse täitmata jätmise korral või teatavates lapse hooldusõiguse menetlustes. Kohtunikul on ka õigus kutsuda uuesti ütlusi andma tunnistajat, keda pool on eelnevalt juba kutsunud.

Ekspertid. Pooled ei vaja üldiselt kohtu luba, et toetada oma asja eksperdi ütlustega. Kui väiteid tuleb tõendada eksperdi ütlustega, peaksid pooled vahetama enne kohtuistungit eksperdiarvamusi. Kõrgema kohtu kaubanduskolleegiumi menetlustes võib kohtunik kohtueelse menetluse raames suunata kõik eksperdid üksteisega konsulteerima, et teha kindlaks küsimused, mille kohta nad kavatsesid ütlusi anda, saavutada kokkulepe seoses ütlustega, mida nad kavatsesid nende küsimuste kohta anda, ja kaaluda mis tahes küsimusi, mida kohtunik võib paluda neil kaaluda. Kohus võib anda sellistele ekspertidele korralduse koostada oma kohtumiste ja konsultatsioonide tulemusi kirjeldav märjukiri, mille nad esitaksid ühiselt kohtusekretärile ja pooltele. Ekspertide konsultatsioonide tulemused ei ole pooltele siduvad. [Vt kõrgemate kohtute kodukord ([Rules of the Superior Courts](#)), artikli 63A lõike 6 punkti 1 alapunkt ix].

Kohus võib omal algatusel määrata eksperdi, kes hindajana abistab kohut seoses kohtumenetluses käsitletava küsimusega. Kohus võib anda hindajale ülesande koostada arvamuse, mille koopiad esitatakse pooltele, ning osaleda kohtuistungil kohtu nõustamise või abistamise eesmärgil.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui pool taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Dokumentide esitamine. Kohus võib määrata dokumentide esitamise ainult siis, kui isik, kellelt esitamist taotletakse, ei ole neid vabatahtlikult esitanud, on keeldunud neid vabatahtlikult esitamast või on eiranud esitamise taotlust. Kui kohus määrab dokumentide esitamise, mõistetakse poolelt, kellelt dokumentide esitamist taotleti, välja taotluse esitamisega seotud kulud. Kui menetluse pool saab korralduse esitada teatavad tema kontrolli all või valduses olevad dokumendid, peab ta tegema nende dokumentide koopiad kättesaadavaks teisele poolele. Dokumentide esitamise korraldus täidetakse vandega kinnitatud kirjaliku tunnistuse esitamisega, millele on lisatud asjakohased dokumendid. Korralduse täitmata jätmisel võidakse jätta hagi rahuldamata või hagi vastus vastu võtmata, eesmärgiga tagada, et vaidluse pooled täidavad dokumentide esitamise korraldusi.

Tunnistajad. Pooled ei vaja kohtuniku luba, et esitada oma asja toetuseks tunnistajate ütlusi. Kui kohus määrab tunnistaja ütluste kogumise vande all antud tunnistusena, annab tunnistaja need suuliselt kohtu määratud eksperdi ees. Tunnistaja kuulatakse üle nii, nagu oleks tegemist kohtuistungiga, andes täieliku võimaluse tunnistaja risküsitlemiseks ja esitades tõendite ära kirjad.

Ekspertid. Pooled ei vaja üldiselt kohtu luba, et toetada oma asja eksperdi ütlustega. Ekspertid võivad koostada kirjaliku arvamuse, milles nad kirjeldavad oma tähelepanekuid ja esitavad erapooletu eksperdi hinnangu. Eksperti arvamuste koostamisel tuleks neid enne kohtuistungit vahetada. Ekspert vastutab eelkõige kohtu ees, mitte emma-kumma menetluse poole ees, kuigi eksperdile maksab tasu talle juhiseid andev pool.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata pool taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib teatavate tõendite kogumist või esitamist taotleva poole taotluse tagasi lükata, kui kohus on seisukohal, et need tõendid on asjakohatud, ebavajalikud või vastuvõetamatud. Parima tõendusmaterjali põhimõtte kohaselt tuleb asjaolu kohta esitada parimad ja kõige otsesemad tõendid või kui parimad tõendid ei ole kättesaadavad, tuleb selgitada nende puudumist. Näiteks on konkreetse kirja sisu kohta parim tõend selle kirja esitamine, mitte suuliste ütluste andmine sisu kohta. Üldiselt on vastuvõetavad kõik tõendid, mis on seotud mõne vaidlusaluse asjaoluga. Teatavad tõendid on siiski vastuvõetamatud, näiteks salajane teabevahetus (näiteks kliendi ja advokaadi vahelist konfidentsiaalset suhtlust puudutavad tõendid). Seepärast otsustab kohtunik iga tõendi kohta eraldi, kas see on vastuvõetav või mitte.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Asjaolusid võib tõendada tõendite, eelduste ja tõenditest tulenevate järeldustega ning kohtu poolt, kes võtab õiguslikus mõttes arvesse teatavaid teadaolevaid asjaolusid. Tsviilikohtumenetluses võib tugineda sellistele tõendite liikidele nagu tunnistajate ütlused, dokumendid ja asitõendid. Dokumendid võivad olla paberandjal dokumendid, andmefailid, fotod ning video- ja helisalvestised.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Põhimõtteliselt annavad tunnistajad oma ütlused suuliselt kohtuistungil, kus neil palutakse kinnitada oma avalduste tõesust ja täpsust.

Ekspertid esitavad oma tõendid kirjalikus arvamuses, kui kohus ei määra teisiti. Eksperti arvamuses tuleb esitada järeldused, asjaolud ja arvamuse aluseks olevad eeldused ning kirjeldada eksperdile antud juhiste sisu. Kohus otsustab, kas ekspert peab suuliste ütluste andmiseks osalema kohtuistungil.

2.6 Kas mõni tõendamiseviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Kohtul on ulatuslik kaalutusõigus konkreetsele tõendile omistatava tõendusjõu ja usaldusväarsuse määramisel. Näiteks võivad kuuldusel põhinevad tõendid olla küll tsviilikohtumenetluses vastuvõetavad, kuid sageli on need vähem tähtsad kui otsesed ütlused, eriti kui avalduse tegija enda oleks võinud kutsuda ütlusi andma.

Kohus tunnistab teatavate dokumentide ja andmete ehtsust. Näiteks tunnistab ta ettevõtte ja riigiasutuste dokumentide ehtsust, kui ettevõtte või riigiasutuse ametnik on seda kinnitanud. Mitmesuguseid ametlikke dokumente (nt õigusaktid, põhimäärused, korraldused, lepingud ja kohtudokumendid) võib tõendada nende trükitud või tõestatud koopia esitamisega, ilma et oleks vaja täiendavaid tõendeid.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamiseviisid?

Teatavad tehingud tuleb teha kirjalikult ja seetõttu on selliste tehingute tõendamiseks nõutavad dokumentaalsed tõendid (nt maa ostu-müügilepingud).

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kui tunnistaja on pädev, siis üldjuhul võib teda kohustada ilmuma kohtusse ja andma ütlusi. Pool, kes soovib tagada tunnistaja kohalolekut kohtuistungil, valmistab ette kohtukutse, milles nõutakse tunnistaja ilmumist kohtusse ütluste andmiseks. Kui kohus on kohtukutse välja andnud ja see on nõuetekohaselt kätte toimetatud, kohustab kohtukutse tunnistajat kohtuistungil osalema. Kohtukutset eirav isik on süüdi lugupidamatuseavalduses kohtu vastu.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Üldreeglit, mille kohaselt pädevaid tunnistajaid võib kohustada ütlusi andma, ei kohaldata välisriikide juhtide ja nende kodakondssete, välisriikide diplomaatiliste esindajate ja konsulaarametnike, teatavate rahvusvaheliste organisatsioonide esindajate ning kohtunike ja kohtukaasistujate suhtes seoses

nende tegevusega nimetatud ametikohtadel. Poolte abikaasad ja sugulasi võib kohustada andma ütlusi tsiviilkohtumenetluses. Tunnistaja on kohustatud küsimusele vastama, välja arvatud olukorras, kui ta kaotaks sellega õiguse ennast mitte süüstada. Teisisõnu on tunnistaja kohustatud küsimusele vastama, kui ta ei suuda tõestada, et tal on piisav alus karta, et vastus võib teda ennast süüstada.

Tunnistajad, kellelt üldjuhul võib nõuda tõendite esitamist, võivad mõningatele õigustele tuginedes siiski keelduda andmast teatavaid dokumente kontrollimiseks ja vastamast teatavatele küsimustele. Peamised selliste õiguste liigid on kutsesaladus, „ilma et see piiraks“ klausel ja, nagu eespool mainitud, õigus ennast mitte süüstada.

Tõendeid võib mitte esitada ka siis, kui nende avalikustamine kahjustaks avalikku huvi. Selline puutumatus põhimõte võib hõlmata muu hulgas tõendeid, mis puudutavad riigi julgeolekut, diplomaatilisi suhteid, keskvalitsuse tegevust, laste heaolu, kuritegude uurimist ja informaatorite kaitset. Lisaks sellele ei ole ajakirjanikud kohustatud avaldama oma allikaid, välja arvatud juhul, kui avalikustamine on vajalik õigusemõistmiseks või riikliku julgeoleku tagamiseks või korratuse või kuritegevuse ennetamiseks.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tunnistajale, kes keeldub ütluste andmisest, kuigi talle on kätte toimetanud kohtukutse, võidakse määrata kohtu vastu üles näidatud lugupidamatuse eest vabadusekaotus, kuni ta loobub lugupidamatusest, või trahv. Kui tunnistaja ei järgi kohtukutset, on tegelikult tegemist kohtumääruse täitmata jätmisega ja seega võib iga keeldumist ütluste andmisest pidada lugupidamatuseavalduseks kohtu vastu.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Täiskasvanud isikud ei ole pädevad andma ütlusi tsiviilkohtumenetluses, kui nad ei suuda mõista vandetootust või anda mõistlikke ütlusi. Alaealine tunnistaja ei pruugi olla pädev andma ütlusi, kui ta ei mõista tõe rääkimise kohustust või ei oma piisavalt teadmisi, et põhjendada enda antud ütlusi. Selles küsimuses peab tegema otsuse asjaomane kohtunik.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistaja vastab kõigepealt ta kohtusse kutsunud poole advokaadi küsimustele ja seejärel risküsitleb teda vastaspoole advokaat. Risküsitluse käigus võib tunnistajale esitada suunavaid küsimusi. Mõnikord küsitleb tunnistajat pärast risküsitluse lõppu uuesti see pool, kes tunnistaja algselt kohtusse kutsus. Kohtunik võib samuti esitada tunnistajale küsimusi, näiteks teatavate asjaolude selgitamiseks.

On sätestatud, et tunnistajad võivad teatavatel juhtudel anda ütlusi otseülekande kaudu. Lapse või vaimse puudega isiku heaolu käsitlevas menetluses võib kohus kuulata lapse ütlusi otseülekande kaudu ja lapsele saab küsimusi esitada vahendaja kaudu. Tõendeid võib koguda otseülekande kaudu ka siis, kui asjaomane tunnistaja elab mujal kui lirimaa.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Ebaseaduslikul teel saadud tõendid ei pruugi olla vastuvõetavad. Need on vastuvõetavad, kui need on asjakohased, kuid kohtunikul on kaalutusõigus need välja jätta. Kui kohtunikule näib, et tõendid tuleb avaliku korra nimel välja jätta, siis ei võeta tõendeid vastu, isegi kui need on kohtumenetluse asjaolude seisukohast asjakohased.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Menetluse poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse samas ulatuses nagu teiste isikute seletusi.

Seotud lingid

<http://www.courts.ie/>

Viimati uuendatud: 13/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Kreeka

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamise puhul järgitakse Kreeka õiguses dispositiivsuse põhimõtet (*archi tis diáthesis*). See tähendab, et kohus tegutseb ainult poole taotlusel ning teeb otsuse poolte esitatud ja tõendatud faktiväidete ja nende esitatud taotluste põhjal. Menetlustoiminguid tehakse poole taotlusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kumbki pool peab tõendamata ainult neid asjaolusid, mis mõjutavad asjas tehtavat kohtuotsust ja on vajalikud tema iseseisva hagi või vastuhagi toetamiseks. Tõendamata taotlus lükatakse tagasi.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Kui seaduses nõutakse asjaolu tõendamist, on lubatud esitada vastupidiseid tõendeid, kui ei ole sätestatud teisiti. Asjaolusid, mis on nii tuntud, et nende tõesuses ei saa olla põhjendatud kahtlust, või mis on kohtule teada teistest kohtuasjadest, võetakse automaatselt arvesse ja neid ole vaja tõendada. Kohus võtab tõendeid nõudmata automaatselt arvesse ühisest kogemusest tulenevaid teadmisi. Kohus võtab omal algatusel arvesse ka teiste riikide seadusi, tavasid ja kasutusviise, kuigi võib nõuda tõendeid, kui ta ei ole nendega tuttav.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolu olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus hindab tõendeid vabalt ja tal on kaalutusõigus antud ütluste tõesuse üle otsustamisel. Ta peab oma otsust põhjendama. Kui seaduses on sätestatud, et asja võib lahendada ainult tõenäosuste kaalumise põhjal, nt esialgse õiguskaitse vahendite (*asfalistiká métra*) taotluse korral, ei ole kohus kohustatud kohaldama tõendite kogumist, lubatud tõendamiseviise ja esitatud tõendite tõendusjõudu reguleerivaid norme, vaid võib asjaolude suhtes seisukohale jõudmiseks võtta arvesse kõike, mida ta peab asjakohaseks.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Aluspõhimõtte kohaselt taotlevad tõendite kogumist ja esitavad tõendeid pooled. Kohus võib siiski määrata seadusega lubatud tõendite esitamise omal algatusel, isegi kui pooled ei ole nende kogumist taotlenud.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus teeb pärast tõendite kogumist asjas sisulise otsuse, kui ta ei pea tõendeid ebapiisavaks. Viimasel juhul võib ta määrata uute, täiendavate tõendite esitamise.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kui kohus peab olemasolevaid tõendeid piisavaks või kui pool ei esitanud taotlust seaduses sätestatud tähtaja jooksul.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Kódika Politikís Dikonomías*) kohaselt on tõendid ülestunnistused, vaatlused, eksperdiarvamused, dokumendid, poolte seletused, tunnistajate ütlused, faktilised eeldused ja kirjalikud tunnistused.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Eksperdid (*pragmatognómones*) abistavad kohut, esitades arvamuse neile kohtu poolt esitatud küsimuste kohta. Vajaduse korral nõuab kohus, et eksperdid viibiksid kõigi või teatavate menetlustoimingute tegemise juures. Iga kohus peab ekspertide nimekirja. Justiitsministri ettepanekul vastu võetud korraldustes on sätestatud nimekirjade koostamise ja pidamise kord. Asja menetlev kohus annab ekspertidele vajalikud juhised, kuidas nad peavad oma ülesandeid täitma, ja märgib eelkõige a) kas ta peab vajalikuks nende kohalviibimist kohtumenetluse mõnes etapis ja b) kas eksperdiarvamus tuleb anda kohtus või üksnes koostada ekspertide poolt. Kui asja menetlev kohus ei ole teisiti määranud, võib sama pädevust kasutada teine kohus, kellele on antud üle mõni eksperdiarvamusega seotud menetlustoiming, või volitatud kohtunik (*entetalménos dikastís*). Kui arvamus tuleb anda kirjalikult, määrab kohus tähtaja, mille jooksul eksperdid peavad arvamuse esitama. Kohtunik või kollegiaalse kohtukoosseisu korral eesistuja võib tähtaega ekspertide taotlusel ja pooli eelnevalt kohtusse kutsumata pikendada, kui eksperdid leiavad, et määratud tähtaeg ei ole arvamuse koostamiseks piisav. Kui eksperte on mitu, teevad nad kõik eksperdiarvamuse koostamiseks vajalikud toimingud ja koostavad kirjaliku arvamuse ühiselt. Ükskõik kes neist võib eksperdid kokku kutsuda. Kirjalikus arvamuses tuleb märkida, milliseid toiminguid nad on teinud, ja esitada iga eksperdi seisukohad koos põhjendustega. Eksperdid peavad kirjaliku arvamuse allkirjastama. Kui mõni ekspert ei viibi arvamuse koostamise juures või keeldub seda allkirjastamast, tuleb seda arvamuses märkida. Eksperdid või nende poolt selleks volitatud isik esitavad kirjaliku arvamuse neid määranud kohtu kantseleisse ja see registreeritakse. Kui arvamus esitatakse selle kohtu kantseleisse, kellele volitatud kohtuniku kohus on ekspertiisi korraldamise üle andnud, edastatakse arvamus viivitamata asja menetlevale kohtule. Kohus hindab eksperdiarvamust alati vabalt.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Poole poolt kohtus või volitatud kohtuniku ees tehtud suuline või kirjalik ülestunnistus (*omología*) on täielik tõend selle tegija vastu. Väljaspool kohut tehtud ülestunnistusi hinnatakse vabalt nagu muid tõendeid.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Lepinguid ja kollektiivlepinguid ei saa tõendada tunnistaja ütlustega, kui tehingu väärtus ületab 20 000 eurot, ning dokumentide sisu vastu ei ole tunnistaja ütlused lubatud isegi juhul, kui tehingu väärtus on alla 20 000 euro (2 miljonit drahmi). Tunnistaja ütlused on sellest olenemata lubatud järgmistel juhtudel: a) kui tõendusjõuga dokument pakub algelisi tõendeid, mille põhjal on tõenäoline, et tehing tõepoolest sõlmiti (kirjalike tõendite alged ehk *archí éngrafís apódeixis*); b) kui on füüsiline või moraalne põhjus, miks dokumenti ei saa esitada; c) kui tõendatakse, et dokument koostati, kuid on eksikombel kaduma läinud; d) kui tunnistajate ütlustega tõendamist õigustavad tehingu olemus või selle toimumise eritingimused, eriti kui tegemist on äritehingutega.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kõik tunnistajana ülekuulamisele kutsutud isikud peavad kohale ilmuma ja andma ütlusi neile teadaolevate asjaolude kohta. Kui isik jätab põhjuse ta ilmumata, mõistab kohus temalt määrusega välja tema puudumise tõttu tekkinud kulud, ja võib määrata ka trahvi.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tunnistajana ütluste andmisest võivad keelduda järgmised isikud: 1) vaimulikud, advokaadid, notarid, arstid, proviisorid, meditsiiniõed, ämmaemandad, nende abid ja poole õigusnõustaja seoses asjaoludega, mis on neile teatavaks saanud seoses nende ameti- või kutsetegevusega; 2) pooltega otse- või külgjoones suguluses või hõimlus- või lapsendamissidemetes olevad isikud kuni kolmanda astmeni, välja arvatud juhul, kui neil on samasugused sidemed kõigi pooltega, ning abikaasad, endised abikaasad ja kihlatud. Lisaks sellele ei ole tunnistaja kohustatud andma ütlusi 1) asjaolude kohta, mis võiksid süüstada teda ennast või isikut, kes on temaga suguluses tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 401 lõike 2 tähenduses, või mis võiksid määrida tunnistaja või sellise isiku au; 2) asjaolude kohta, mis kujutavad endast ametisaladust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tunnistajale, kes ilmub kohtusse, kuid keeldub ütluste andmisest, isegi kui talt seda nõutakse, võib kohus määrata trahvi.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana ei saa üle kuulata järgmisi isikuid:

preestreid seoses asjaoludega, mis on neile usaldatud pihisaladusena;

isikuid, kes ei olnud kõnealuste sündmuste ajal vaimselt võimelised neid mõistma või ei ole suutelised tajutut edasi andma;

isikuid, kes kannatasid kõnealuste sündmuste ajal sellise psüühikahäire käes, mis pärssis oluliselt nende arusaamist ja tahet, või on sellises seisundis ajal, kui neid tahetakse üle kuulata;

advokaate, notareid, arste, proviisoreid, meditsiiniõdesid, ämmaemandaid, nende abisid ja poole õigusnõustajat seoses asjaoludega, mis on neile usaldatud või teatavaks saanud ameti- või kutsetegevuse käigus ja mille suhtes kehtib konfidentsiaalsuskohustus, välja arvatud juhul, kui isik, kellelt teave saadi ja kelle ees neil on konfidentsiaalsuskohustus, lubab neil tunnistajana ütlusi anda;

ametnikke ja tegevõjaväelasi seoses asjaoludega, mille suhtes neil on konfidentsiaalsuskohustus, välja arvatud juhul, kui vastutav minister lubab neilt ütlusi võtta;

isikuid, kes võivad olla kohtuasja tulemustest huvitatud.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Enne ülekuulamist võetakse tunnistajalt vanne (usuline vanne või kinnitus). Tunnistajad kuulatakse üle eraldi ja neid võib teiste tunnistajate või pooltega vastastada ainult juhul, kui seda peetakse oluliseks. Tunnistajad annavad ütlusi suuliselt. Tunnistajad peavad selgitama, kuidas asjaolud, mille kohta nad ütlusi annavad, neile teatavaks said. Teistelt kuulatud asjaolude puhul tuleb nimetada isik, kellelt teave saadi. Kohus võib kõrvaldada poolte või nende õigusnõustaja poolt tunnistajale esitatud küsimused, mis on selgelt tarbetud või asjassepuutumatud, ning kuulatab tunnistaja ülekuulamise lõppenuks, kui ta leiab, et tunnistaja on rääkinud kõik, mida ta tõendatavate asjaolude kohta teab. Kohus võib omal algatusel või poole taotlusel otsustada, et konkreetsel juhul tuleb korraldada videokonferents. Kohus otsustab sellise taotluse rahuldamise, kui ta on kindlaks teinud, kas tehnoloogia kasutamine on menetluse tõhusaks läbiviimiseks vajalik. Kohus võib videokonferentsi korraldamise taotluse juhtumi asjaolusid arvestades rahuldada, nõudes samal ajal menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks lisatagatisi. Kohtunik, kohtusekretär ja teised videokonferentsil osalejad peavad olema enne ühenduse loomise kavandatud algust asjakohastes ruumides kohal. Kohus kaalub juhtumipõhiselt, kas kaugasukohas peaks olema kohal kohtunik. Seadmeid käsitseb kohtunik või volitatud kohtutöötaja. Konsulaarasutuses käsitseb seadmeid delegatsiooni juhi volitatud isik. Videokonferentsi vahendusel ülekuulamine viiakse läbi vastavalt asjaomast menetlustoimingut reguleerivatele tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätetele. Kohtunik määrab kindlaks ruumides kohal viibida võivate isikute arvu. Ta viib ülekuulamise läbi ja annab mõlemas asukohas viibivatele isikutele vajalikud juhised. Igal kohtuliikmel ja menetlusosalisel on ülekuulamist läbi viia kohtuniku loal õigus esitada pooltele, tunnistajatele ja kohalviibivatele ekspertidele küsimusi. Kaugruumis asuva isiku tuvastamisel abistab kohtunikku

kohtusekretär või kaugasukohas asuv isik, keda on volitanud konsul. Ülekuulamist läbi viiv kohtunik otsustab, millal videokonverents lõppeb. Tunnistajate, ekspertide ja poolte ülekuulamine videokonverentsi vahendusel loetakse toimunuks kohtus ning on sama tõendusjõuga nagu kohtusaalis toimuv ülekuulamine.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohus võib võtta arvesse ainult seaduslikke tõendeid. „Seadusliku“ tõendi (*nómina endeiktiká mésa*) mõiste hõlmab ka tõendi saamise viisi. Ebaseaduslikult saadud tõendid on ebaseaduslikud ja neid ei võeta arvesse.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Jah, poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse.

Viimati uuendatud: 13/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Hispaania

1 Tõendamiskohustus

Väidetud asjaolusid tuleb tõendada, et kohus tunnustaks teatavat õigust. Selleks kasutatakse menetlustoimingut, mille etapid ja aeg on reguleeritud. Menetluse pooled peavad tõendama asjaolusid, mida nad väidavad ja millel põhinevad nende nõuded. Seetõttu peab hageja tõendama hagiavalduses märgitud asjaolusid, samal ajal kui kostja peab tõendama hagiavalduses märgitud asjaolude õiguslikku mõju vältivaid, tühistavaid või vähendavaid asjaolusid. Tõendite puudumine tuleb kahjuks poolele, kellel on tõendamiskohustus. Kui pool ei ole oma faktiväiteid kohtuotsuse või sarnase otsuse tegemise ajaks tõendanud, jätab kohus nõuded rahuldamata. Teatavat asjaolu toetavate tõendite puudumise omistamisel emmale-kummale poolele võtab kohus arvesse seda, kui lihtne oleks kummalgi poolel seda asjaolu tõendada.

Kõik, kes soovivad kohtusse pöörduda, peaksid eelnevalt analüüsima oma väidete tõendamise võimalusi, et mitte raisata aega ja raha (kohtukulud), kui nad ei suuda seda teha. Selleks on vaja vähemalt väga üldisi algteadmisi menetluse tõendamisetappi reguleerivatest normidest.

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamisetappi reguleeritakse Hispaania õiguses tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Ley de Enjuiciamiento Civil*; 7. jaanuari 2000. aasta seadus nr 1/2000) II köite I jaotise V ja VI peatükiga (artiklid 281–386). Tsiviilkohtumenetluse seadustiku sissejuhatus (nn preambul) XI jagu sisaldab tõendeid käsitlevaid üldisi märkusi, mis võivad pakkuda huvi kõigile, kes soovivad teada saada, kuidas Hispaania seadusandja käsitleb menetluse tõendamisetappi.

Mõne kohtuasja, näiteks alaealisi või perekonnaasju puudutavate menetluste korral kohaldatakse tõendite kogumise erinorme. Tõendeid saab koguda ka teise astme kohus (*Juzgado de Segunda Instancia*). Need on tavaliselt tõendid, mida esimese astme kohus (*Juzgado de Primera Instancia*) ei oleks saanud koguda hagejast sõltumatutel põhjustel.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Traditsiooniliselt on teoreetiliselt tasandil eristatud asjaolude tõendamist ja õigusnormide tõendamist, kuigi tegelikult ei tule õigusnorme tõendada, sest kohtunik peab neid tundma. Erandiks on välisriigi õigusnormid, mida võib olla vaja tõendada. Välisriigi õigusnormide tõendamist reguleeritakse seadusega rahvusvahelise õigusosalase koostöö kohta tsiviilasjades (*Ley de cooperación jurídica internacional en materia civil*), mille kohaselt kohtunik võib – tavaliselt Hispaania keskasutuse kaudu – taotleda välisriigi õigusnorme käsitlevaid aruandeid. Kui välisriigi õigusnorme ei tõendata, võidakse kohaldada Hispaania õigust, kuigi kohtunik kasutab seda pädevust ainult erandjuhtudel.

Tõendada ei ole vaja asjaolusid, mis on täielikult ja üldiselt tuntud või milles pooled on üksmeelel, välja arvatud juhul, kui menetluse ese ei ole poolte kontrolli all (st teovõime-, põlvnemis-, abielu- ja alaealiste asjades).

Seaduses sätestatud eeldused vabastavad eeldusest kasu saava poole eeldatud asjaolu tõendamisest. Selliste eelduste korral on lubatud vastupidised tõendid, kui need ei ole seaduse kohaselt sõnaselgelt keelatud. Seaduses on sätestatud järgmised eeldused: kummagi abikaasa omandatud vara ja raha ühisomand pärast abielu, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et need kuuluvad ainult ühele abikaasale; eeldus, et abikaasad elavad koos; eeldus, et kadunud isik oli kuni surnuks tunnistamiseni elus.

Üldjuhul ei vabasta asjaolu, et kostja on hagi vastamata ja kohtusse ilmumata jätnud, hagejat kohustusest tõendada oma nõudeid toetavaid asjaolusid. On siiski erandeid, mil kohtunik teeb kostja vastuväidete puudumisel hageja nõudeid rahuldava kohtuotsuse. See on nii näiteks väiksemate nõuete menetluses ja maksevõlgnevuste tõttu väljatõstmise menetluses.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolu olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Poolte poolt hagiavalduses ja hagi vastuses väidetud asjaolusid tuleb tõendada ning kohus peab hindamisel lähtuma juhtumi asjaoludest ja võtma arvesse kõiki kogutud tõendeid ja nende laadi (nt avaliku dokumendi tõendusjõud ei ole sama nagu poole seletusel). Kohtuotsuses tuleb kirjeldada tõendite hindamist ja kohtuniku järelduste põhjuseid. Lisaks otsestele tõenditele on olemas kaudsed tõendid, mis tähendab, et kui asjaolu on omaks võetud või täielikult tõendatud, võib kohus eeldada teise, sellega täpselt ja otseselt seotud asjaolu tõesust. Kohus peab otsuses kirjeldama tõendatud asjaolu põhjal eeldatud asjaoluni jõudmise mõttekäiku.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tsiviilkohtumenetluses kohaldatakse põhimõtet, et kohus peab lahendama ainult need küsimused, millega on tema poole pöördutud (*principio dispositivo*). Seega peavad pooled esitama kohtule taotluse koguda tõendid, millele nad soovivad menetluses tugineda. Kohus võib siiski omal algatusel otsustada, et teatavaid tõendeid saab koguda ainult seaduses sätestatud juhtudel. Seega, kui kohus leiab tavalise tsiviilkohtumenetluse eelistungil, et poolte esitatud tõenditest ei piisa vaidlusaluste asjaolude selgitamiseks, võib ta pooli teavitada, millist asjaolu tõendite ebapiisavus võib mõjutada ja milliste tõendite kogumist pooled võivad taotleda.

Teovõime-, põlvnemis-, abielu- ja alaealiste asjades võib kohtunik sõltumata poolte või prokuratuuri taotletud tõenditest koguda muid tõendeid, mida ta peab asjaomase menetluse liigist olenevalt asja lahendamiseks vajalikuks.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Suulises menetluses (kuni 6000 euro suurused nõuded) kogub kohtunik pärast taotluse saamist ja tõendite vastuvõetavaks tunnistamist tõendid tegeliku menetluse käigus.

Tavamenetluses (üle 6000 euro suurused nõuded) määratakse pärast seda, kui tõendid on eelistungil (mille käigus lahendatakse ka menetlusküsimusi) vastuvõetavaks tunnistatud, kindlaks kohtuistungil aeg ja lükatakse tõendite kogumine seni edasi. Pooled kutsutakse kohtusse seletusi andma; tunnistajatele, keda pooled ise ei saanud kohtusse tuua, saadetakse kohtukutse; eksperdid kutsutakse kohtusse, kui pooled soovivad saada esitatud arvamuste kohta täpsustusi või selgitusi; võetakse ühendust asutustega, kelle valduses on dokumendid, mida pooled ei saanud hagile ja hagi vastusele lisada, juhul kui pooled on märkinud, millistes arhiivides dokumente hoitakse. Tõendid, mida ei tule koguda kohtuistungil (nt teatavate kohtade vaatlused), kogutakse enne kohtuistungit. Kui ainsad eelistungil vastuvõetavaks tunnistatud tõendid on dokumendid ja neid ei ole vaidlustatud või kui esitatakse eksperdiarvamus ja kumbki pool ei ole avaldanud soovi, et ekspert eelistungil kohal viibiks, teeb kohus kohtuotsuse pärast eelistungit, ilma et peaks kindlaks määrama kohtuistungil aja.

Üldjuhul kogub tõendeid sama kohtunik või kohus, kes asja menetleb, isegi kui tunnistaja ei ela kohtu tööpiirkonnas ja peab kohtukutse nimetatud päevaks kohtu asukohta sõitma (kuigi tal on õigus nõuda tema ülekuulamist taotlenud poolelt kohtusekretäri määratud asjakohast hüvitist, ilma et see piiraks selle poole edaspidist õigust nõuda oma võidu korral teiselt poolelt kohtukulude tasumist). Ainult erandjuhtudel, näiteks kui asjaomane vahemaa on suur, saab taotleda õigusabi, et ütlusi võtaks tunnistaja elukoha järgne kohus. Sel juhul saadetakse taotlus teisele kohtule (riigisisisel tasandil) või kasutatakse rahvusvahelise õigusala koostöö normide kohaselt loodud mehhanismi, olenevalt ütluste võtmise kohast. Viimasel juhul peavad pooled esitama küsimused kirjalikult. Videokonverentse kasutatakse järjest rohkem ja nende puhul ei ole vaja küsimusi eelnevalt kirja panna. Piisab videokonverentsi taotlemisest sellelt kohtult, kelle tööpiirkonnas see korraldatakse.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Vastu ei võeta tõendeid vaieldamatute asjaolude kohta ega tõendeid, mis ei ole menetluse eseme seisukohalt asjakohased, samuti tõendeid, mis ei aita mõistlike ja kindlate reeglite ja kriteeriumide kohaselt kaasa vaidlustaluste asjaolude selgitamisele. Kohus ei võta mingil juhul vastu tõendeid, mis on saadud ebaseaduslikult, on vastuolus põhiõigustega või mille puhul taotletakse kohtu abi pooltele kättesaadavate dokumentide hankimiseks.

Üldiselt tuleb tõendite kogumise taotlus esitada suulises menetluses või eelistungil. Hiljem esitatud tõendite kogumise taotlust ei rahuldata.

Pärast hagi ja hagi vastuse esitamist võib uusi asjaolusid esitada teovõime-, põlvnemis-, abielu- ja alaealiste asjades, eriti aga teise astme kohtus, kui esitatakse apellatsioonkaebus või apellatsioonkaebus vaidlustatakse. Uusi tõendeid võib neil juhtudel esitada tingimusel, et kohtuotsuse tegemise tähtaeg ei ole veel käes. Kui uus oluline asjaolu ilmneb pärast väidete esitamise tähtaja lõppu mõnes muus menetluses, võivad pooled kohut sellest kirjalikult teavitada ja taotleda ka tõendite kogumist, kui teine pool ei tunnista asjaolu tõeseks.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Menetluses võib kasutada järgmisi tõendamisviise: poole seletused; avalikud dokumendid; eraõiguslikud dokumendid; eksperdiarvamus; vaatlus; tunnistaja ütlused; sõnade, helide ja piltide taasesitamise vahendid ning seadmed, mis võimaldavad säilitada, vaadata ja taasesitada sõnu, andmeid, arve ja matemaatilisi tehinguid, mis on tehtud raamatupidamislikul või muul menetluses asjakohasel eesmärgil.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

TUNNISTAJA ÜTLUSED: tunnistajaid ei tule hagi või hagi vastuses märkida, sest suulises menetluses peab pool ilmuma kohtuistungil kuupäeval kohtusse koos isikutega, kes hakkavad kohtuasjas ütlusi andma. Pooled peavad taotlema, et kohus kutsuks välja tunnistajad, keda nad ei saanud ise kaasa tuua, ja kohustaks neid kohtusse ilmuma kolme päeva jooksul kohtukutse kättesaamisest. Tavamenetluses tuvastatakse tunnistajate isikusamasus eelistungil, mille käigus määratakse lisaks menetlusküsimuste lahendamisele kindlaks kohtuasjas vaidlustalused asjaolud ning esitatakse ja rahuldatakse taotlused nendega seotud tõendite kogumiseks.

Tunnistaja ütlused on alati suulised ja need võetakse kohtuistungil päeval (nagu ka seletused, mida peetakse vajalikuks küsida ekspertidelt). Sellest tunnistajate ülekuulamise reeglist on siiski üks erand: kui on vaja, et menetluses oluliste asjaolude kohta annaksid teavet juriidilised isikud või avaliku sektori asutused, kuid füüsilisi isikuid ei ole vaja eraldi üle kuulata. Sel juhul esitatakse asutusele suuliste ütluste võtmise asemel nende küsimuste loetelu, millele pooled soovivad vastust ja mida kohtunik peab asjakohaseks. Vastus esitatakse kirjalikult.

EKSPERDIARVAMUS: eksperdiarvamus esitatakse alati kirjalikult. Pärast eksperdiarvumuste esitamist ja teise poole omade lugemist peavad pooled otsustama, kas on vaja, et ekspert tuleks kohtuistungile, et teha vajalikke täpsustusi või anda selgitusi.

Kui pooled soovivad kasutada eksperdiarvamusega tõendamist, tuleb koos hagi või hagi vastusega esitada nende nõuete aluseks olev eksperdiarvamus. Kui see ei ole võimalik, tuleb märkida, milliseid arvamusi kavatsetakse kasutada. Peale selle tuleb arvamuse esitada kohe, kui need saavad kättesaadavaks, kuid mitte hiljem kui viis päeva enne eelistungi algust tavamenetluses või viis päeva enne suulise menetluse istungit. Olenemata sellest võivad pooled hagi või hagi vastust esitades taotleda kohtueksperdi määramist ja sel juhul esitatakse arvamus hiljem (tavaliselt eelistungi ja kohtuistungil vahepeal, kuid piisavalt aegsasti, et pooled saaksid sellega enne istungit tutvuda).

Tunnistaja ja eksperdi vahepealne isik on eksperdtunnistaja, st tunnistaja, kes suudab anda teavet menetlusega seotud tehniliste küsimuste kohta. Tavaliselt on eksperdtunnistajateks isikud, kes on koostanud koos hagi või hagi vastusega esitatud aruanded, mis on dokumentaalsed tõendid, mitte eksperdiarvamus.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Jah. Avalikud dokumendid tõendavad täielikult neis kirjeldatud asjaolu, tegu või seisundit ja dokumendi koostamise kuupäeva ning selle koostamisel osalenud notarite ja isikute isikut. Kui avaliku dokumendi ehtsus vaidlustatakse, siis seda kontrollitakse ja võrreldakse originaaliga sõltumata selle asukohast. Vanad avalikud dokumendid, mille kohta puudub notariaalakt, ja avalikud dokumendid, mille puhul puudub kontrollimiseks või võrdlemiseks originaal või registrikanne, on täielikud tõendid, mida ei tule kontrollida ega võrrelda, kui ei ole vastupidiseid tõendeid või võimaluse korral käekirjanäidist.

Eraõiguslikud dokumendid on menetluses samuti täielikud tõendid, kui pool, kellele need kahjuks tulevad, neid ei vaidlusta. Kui eraõiguslik dokument vaidlustatakse, võib selle esitanud pool taotleda käekirjavõrdlust või muud tõendamisviisi selle ehtsuse kontrollimiseks. Kui eraõigusliku dokumendi ehtsust ei ole võimalik tõendada, hinnatakse seda kooskõlas mõistliku kriitika põhimõtetega, mida järgitakse ka muude kogutud tõendite hindamisel. Kui pärast vaidlustamist selgub, et dokument on ehtne, võidakse selle vaidlustanud poolelt välja mõista asjaomased kulud ja teda ka trahvida.

Kui ülejäänud tõenditest ei ilmne vastupidist, loetakse kohtuotsuses tõeseks asjaolud, mille tõesust on kinnitanud pool oma seletustes, kui see pool osales neis isiklikult ja nende tõesuse tuvastamine tuleb talle täielikult kahjuks.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Sisuliselt puudub norm selle kohta, milliseid tõendeid tuleb teatavate asjaolude tõendamiseks kasutada. Ometi on loogiline, et näiteks poolte ärisuhetest tuleneva rahalise nõude korral tuvastatakse võla olemasolu või tasumine dokumentaalsete tõendite abil. Eksperdiarvamus on vaja, kui menetluses asjakohaste asjaolude hindamiseks või nende suhtes suurema kindluse saamiseks on vaja teadus-, kunsti- või tehnikalaalseid või praktilisi teadmisi.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kohtusse kutsutud tunnistajad peavad ilmuma märgitud menetlusele või istungile. Vastasel juhul võidakse neile määrata trahv vahemikus 180–600 eurot, nähes ette viiepäevase perioodi, mille jooksul nad võidakse ära kuulata. Kui tunnistaja jätab ilmumata teisel kutsel, ei ole karistuseks enam lihtsalt trahv, sest sel juhul on tunnistaja olnud kohtu suhtes lugupidamatu, mille eest tunnistajaid kohe alguses hoiatatakse.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Üldpõhimõtet, mis kohustab tunnistajaid ütlusi andma, ei kohaldata nende tunnistajate suhtes, kes on oma seisundi või ameti tõttu kohustatud hoidma saladuses asjaolusid, mille kohta neid küsitletakse. Sel juhul peavad nad seda ütleva ja põhjendama ning kohus otsustab ütluste andmisest keeldumise põhjustest lähtudes, mida tuleks nende ülekuulamise suhtes teha, ja võib nad vastamise kohustusest vabastada. Kui tunnistaja vabastatakse vastamisest, tuleb see protokollida.

Kui tunnistaja väidab, et küsitlemisega hõlmatud asjaolud puudutavad seadusega konfidentsiaalseks tunnistatud või liigitatud küsimust, küsib kohus pädevalt asutuselt omal algatusel seda kinnitavat ametlikku dokumenti, kui ta peab seda õigusemõistmise huvides vajalikuks. Kui kohus on kontrollinud, et konfidentsiaalsuse väide vastab tõele, laseb ta dokumendi ja ametliku saladusega hõlmatud küsimused toimikusse kanda.

Lisaks sellele peab kohus enne tunnistajatel ütluste võtmist neid küsitleva nende isiklike asjaolude kohta (perekonnasidemed, sõprus või vaenusuhted pooltega, isiklik huvi kohtuasja vastu jne) ja pooled võivad nende vastuste põhjal teha kohtule tunnistajate erapooletuse kohta märkusi.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kohtusse kutsutud tunnistajad on kohustatud kohale ilmuma ja andma pärast seda, kui neid on hoiatatud tsiviilkohtumenetluses valeütluste andmise korral ette nähtud kriminaalkaristuse eest, vande või töotuse rääkida tõtt. Tunnistajad on kohustatud andma ütlusi tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 366 kohaselt. Kui tunnistaja keeldub ütluste andmisest, võidakse seda pidada kohtu suhtes lugupidamatuse avalduseks, mille eest on ette nähtud trahv, või raskematel juhtudel võidakse keeldumist käsitada kuriteona.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana võib üle kuulata kõiki peale alaliselt mõistuse kaotanud isikute või sensoorsed võimed (nägemine, kuulmine jne) kaotanud isikute seoses asjaoludega, mida nad saavad teada vaid tänu neile meeltele.

Alla 14aastaseid alaealisi võib tunnistajana üle kuulata, kui kohus leiab, et nad on tõe teadmiseks ja rääkimiseks piisavalt küpsed.

Hispaania õiguses osutab tavapärane tunnistaja mõiste füüsilistele isikutele, kuid see ei takista juriidiliste isikute seaduslikel esindajatel anda tunnistajana ütlusi asjaolude kohta, mida nad teavad oma ametikoha tõttu. Nagu juba märgitud, on juriidiliste isikute ja avaliku sektori asutuste korral sõnaselgelt ette nähtud kohtu kirjaliku teavitamise võimalus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 381).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtu poolt vastuvõetavaks tunnistatud küsimusi esitavad otse poolte advokaadid, alustades pooltest, kes taotles tunnistaja ülekuulamist. Kui tunnistaja ülekuulamist taotlenud poolte advokaadi küsimustele on vastatud, võivad teiste poolte advokaadid esitada tunnistajale uusi küsimusi, millest on nende arvates kasu asjaolude selgitamiseks. Kohtunik võib tunnistajat selgituste ja lisateabe saamiseks samuti küsitleda.

Kohus võib omal algatusel või poolte taotlusel lubada, et tunnistaja, kelle ütlus on suure vastuolus teise tunnistaja või poolte varasema ütluse või seletusega, vastastatakse selle tunnistaja või poolega.

Tunnistaja võib üle kuulata videokonverentsi vahendusel, kui seda taotletakse ja kohus nõustub. Kohus nõustub sellega siis, kui videokonverents on asjaolusid arvesse võttes (peamiselt tunnistaja elukoha ja kohtu asukoha suure vahemaa tõttu) kõige asjakohasem ja proportsionaalsem tõendite kogumise viis, ning ta tagab alati võistlevuse põhimõtte ja poolte kaitseõiguse.

3 Tõendite hindamine

Selle abil teeb kohus kindlaks kogutud tõendite üldise tõendusjõu, järgides mõistliku kriitika põhimõtet. Nagu eespool märgitud, on siiski teatavat liiki tõendeid, mille hindamine on kindlaks määratud seaduses, nt avalikud ja eraõiguslikud dokumendid ning teatavatel juhtudel poolte seletused.

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Ebaseaduslikult kogutud tõendeid vastu ei võeta. Lisaks puudub tõendusjõud tõenditel, mis on saadud põhiõiguste või -vabaduste otsese või kaudse rikkumise teel. Seetõttu ei võta kohus selliseid tõendeid kohtuasja lahendamisel arvesse.

Kui üks pool leiab, et vastuvõetud tõendite hankimisel või avastamisel on rikutud põhiõigusi, peab ta seda viivitamata ütleva, teavitades vajaduse korral teisi menetlusosalisi. Kohus otsustab seejärel, kas need tõendid on seaduslikud.

Kui kohtunik ise leiab, et tõendi hankimisel on rikutud põhiõigust, jätab ta tõendi omal algatusel vastu võtmata.

See küsimus, mille võib tõstatada ka kohus omal algatusel, lahendatakse kohtuistungil või suulise menetluse korral istungi alguses enne tõendite kogumise algust.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kui pool kutsub teise poolte seletusi andma, sõltub viimase seletuste hindamine antud vastuste sisust. Seega, kui muudest tõenditest ei ilmne teisiti, loetakse kohtuotsuses tõeseks asjaolud, mille neis isiklikult osalenud pool on tõeseks tunnistanud, kui nende tõesuse tuvastamine tuleb talle täielikult kahjuks.

Kõikidel muudel juhtudel hindab kohus seletuse sisu mõistliku kriitika põhimõttest lähtudes.

Kohus võib tõeseks lugeda ka pooli puudutavad isiklikud asjaolud, kui nad ei ilmu seletusi andma või ilmuvad, kuid keelduvad seletusi andmast või annavad puiklevaid vastuseid, ja kui tegemist on asjaoludega, milles ärakuulata pool on isiklikult osalenud ja mille tõesuse tuvastamine tuleks talle osaliselt või täielikult kahjuks. Lisaks sellele võib ilmumata jätnud poolele määrata trahvi vahemikus 180–600 eurot.

Viimati uuendatud: 30/10/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Prantsusmaa

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tsiviilseadustiku (*Code civil*) kohaselt peab kohustuse täitmist nõudev isik tõendama selle olemasolu. Seevastu isik, kes nõuab kohustusest vabastamist, peab põhistama kohustuse lõppemist.

Kumbki pool peab seetõttu väidetavaid asjaolusid põhimõtteliselt tõendama. Näiteks on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Code de procédure civile*) artiklis 9 sätestatud: „Kumbki pool peab vastavalt seadusele tõendama oma nõuete rahuldamiseks vajalikke asjaolusid“.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Teatavatel juhtudel kehtivad eeldused, mis vabastavad kohustusest tõendada tuvastamatut või raskesti tuvastatavat asjaolu.

Võib öelda, et õiguslikud eeldused pööravad väidetava asjaolu olemasolu tõendamise kohustatud isiku tõendamiskohustuse ümber. Üldiselt on tegemist lihtsate eeldustega: sel juhul saab esitada tõendeid nende ümberlõkkamiseks. Näiteks abielu kestel sündinud lapse puhul eeldatakse, et ema abikaasa on tema isa, kuid isaduse vaidlustamiseks võib esitada hagi.

Harvematel juhtudel on eeldused ümberlõkkamatud: sel juhul ei ole tõendid vastupidise kohta vastuvõetavad.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus võib oma otsuse rajada ainult tõendatud või vaidlustamata asjaoludele.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kohtunik võib määrata menetlustoimingu ühe poole taotlusel, aga ka omal algatusel.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui kohtunik määrab ühe poole taotlusel menetlustoimingu, teavitab kohtu kantsleli määratud tehnilist töötajat tema ülesande ulatusest ning viimane kutsub pooled kõigi järgnevat toimingute juurde. Kui on vaja ekspertiisi, ei alga see enne, kui asjaomane pool on andnud üle kohtuniku määratud rahasumma (deposiidi), mis tagab eksperdile tasumise. Kõik menetlustoimingud tehakse poolte juuresolekul.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohtunik võib menetlustoimingu taotluse tagasi lükata põhjusel, et menetlustoiming heastaks tõendamiskohustusega poole tegevusetuse või ei ole vajalik.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Prantsuse tsiviilõiguses on sätestatud eristus. Õiguslike asjaolude (nt õnnetus) puhul võib tõendamise viisi valida omal äranägemisel ja seega esitada mis tahes tõendeid (dokumendid, tunnistaja ütlused jne). Õigustoimingute (leping, annetus jne) puhul on põhimõtteliselt nõutavad kirjalikud tõendid, kuid seaduses on ette nähtud erandid (nt teatavast dekreedis sätestatud summast väiksema summaga seotud toimingute puhul või kui kirjalikku dokumenti ei ole võimalik esitada). Tuleb märkida, et ettevõtjatevaheliste vaidluste korral võib esitada mis tahes tõendeid, sealhulgas õigustoimingute puhul.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajalt võib ütlusi võtta kahes vormis: suuliselt uurimismenetluse käigus või kirjalikult teatavatele vorminõuetele vastava avalduse kujul. Kirjalikus avalduses tuleb täpsustada eelkõige tunnistaja isik ja vajaduse korral tema sugulus või hõimlus, alluvussuhe, koostöö või huvide kattuvus ühe poolega. Avalduses märgitakse ka, et see on koostatud kasutamiseks kohtumenetluses ja selle koostaja teab, et valeütluste andmine on kriminaalkorras karistatav. Ütlusi võib võtta ka kirjaliku tunnistuse vormis. (See on kohtuniku või ametiisiku koostatud dokument, mis sisaldab mitme tunnistaja ütlusi tõendatavate asjaolude kohta.)

Eksperdiarvamus erineb tunnistaja ütlustest, sest see on menetlustoiming, mille käigus antakse eriti pädevale isikule ülesanne esitada pooltelt saadud selgituste põhjal puhttehniline arvamus. Ekspert esitab arvamuse suuliselt või kirjalikult. Kirjalikud arvamusdokumendid koostatakse aruandena, mis sisaldab eelkõige poolte kirjalikke seisukohti. Ekspertiarvamus ei ole kohtunikule siduv.

2.6 Kas mõni tõendamise viis on teistest suurema tõendusjõuga?

Ametiisiku (notar, kohtutäitur) poolt ametiülesannete täitmisel koostatud tõestatud dokumenti peetakse ehtsaks, kui selle ehtsust ei vaidlustata.

Eraõiguslikku lepingut (poolte endi poolt ametiisiku sekkumiseta koostatud ja ainult nende allkirju kandev dokument) peetakse ehtsaks, kui ei tõendata vastupidist.

Kohtunikul on tunnistaja ütluste ja muude tõendite suhtes kaalutusõigus.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamiseviisid?

Nagu punktis 2.4 märgitud, on 1500 eurot ületava väärtusega õigustoimingu puhul nõutavad kirjalikud tõendid. Asjaolu tõendamise viisi võib seevastu valida omal äranägemisel.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kõik isikud on kohustatud kohtumenetluses tõe väljaselgitamiseks koostööd tegema.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Ütluste andmisest võivad keelduda oma ametitegevuse käigus ametialadusega kaitsitud teavet saanud isikud, keda saab vastasel juhul kriminaalkorras karistada. Lisaks sellele võivad tunnistajad valikuliselt keelduda ütluste andmisest, kui nad tõendavad põhjendatud takistuste olemasolu (nt liikumisvõimetus, haigus, ametialased põhjused jne). Kohtunik hindab selle takistuse õiguspärasust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Ilmumata jäävatele tunnistajatele ja õiguspärase põhjuseta ütluste või vande andmisest keelduvatele isikutele võib määrata kui 3000 euro suuruse tsiviiltrahvi. Samuti tuleb märkida, et valeütluste andmine on kriminaalkorras karistatav.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana võib üle kuulata kõiki isikuid peale nende, kes ei või olla kohtus tunnistajaks, sealhulgas tsiviilteovõimetud (alaealised ja kaitsitud täisealised) või teatavates kriminaalkuritegudes süüdimõistetud (tsiviilõiguste äravõtmine). Kohtunik võib neid teabe saamiseks siiski kutsitleda neilt vannet võtmata. Lisaks sellele ei või lahutus- või kooselu lõpetamise menetluses kunagi üle kuulata või tunnistajaks kutsuda abikaasade alaneid sugulasi.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtunik kuulab tunnistajad üle ja esitab neile küsimusi. Pooled viibivad selle juures, kuid ei või tunnistajaid katkestada ega nende poole otse pöörduda, et neid mitte mõjutada. Kui kohtunik peab seda vajalikuks, esitab ta tunnistajatele poolte soovitud küsimusi.

Kohtunik võib teha menetlustoimingust audio-, visuaal- või audiovisuaalsalvestise, kui asjaolud seda nõuavad (nt geograafilise vahemaa tõttu).

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohtunik ei võta arvesse tõendeid, mis on saadud pettusega (varjatud kaamera, telefonivestluse salvestamine kõneleja teadmata jne) või rikkudes eraelu puutumatust.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poolte antud seletusi ei võeta tõendina arvesse.

Seotud lingid

 Legifrance'i veebisait

Viimati uuendatud: 14/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Horvaatia

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamist ning tõendite esitamist, valimist, kogumist, uurimist ja hindamist tsiviilkohtumenetluses reguleerivad normid on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seaduse (*Zakon o parničnom postupku*) artiklites 219–276 (*Narodne novine* (Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne, edaspidi „NN“) numbrid 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 ja 70/19).

Üldjuhul peab pool esitama asjaolud ja tõendid, millel tema nõue põhineb või millega ta vaidlustab vastaspoole väited ja tõendid. See tähendab, et Horvaatia (tsiviilkohtu)menetlusõiguses on asjaolude tuvastamisel ja tõendite esitamisel ülekaalus õigus olla ära kuulatud.

Seetõttu peab pool tõendama endale soodsate ning oma nõuete (ja vastuväidete) aluseks olevate asjaolude esinemist käsitlevate väidete õigsust, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Üldiselt on kohtul õigus tuvastada ainult poolte väidetud asjaolusid ja koguda ainult poolte esitatud tõendeid. Erandina on kohtul õigus (ja kohustus) tuvastada poolte poolt väitmata asjaolusid ja koguda poolte poolt esitamata tõendeid, kui ta kahtlustab, et pooled kavatsevad esitada nõudeid, mida neil ei ole lubatud esitada.

Kui kohus ei saa asjaolu esitatud tõendite põhjal (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 8) kindlalt tuvastada, otsustab ta asjaolu esinemise üle tõendamiskohustust reguleerivate normide kohaselt.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendid hõlmavad kõiki otsuse tegemisel olulisi asjaolusid.

Asjaolusid, mille pool on menetluse käigus kohtus omaks võtnud, ei ole vaja tõendada, kuid kohus võib määrata, et ka nende asjaolude kohta tuleb esitada tõendeid, kui ta leiab, et neid omaks võttes soovib pool esitada nõuet, mida tal ei ole õigus esitada (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 kolmas lõik).

Tõendamiskohustus puudub ka õigusnormide korral, sest lähtutakse eeldusest, et kohus tunneb seadust (*iura novit curia*).

Üldtuntud asjaolusid ei ole vaja tõendada. Lubatud on siiski tõendada, et teatav asjaolu ei ole üldtuntud.

Asjaolusid, mille esinemist eeldab seadus, ei tule tõendada, kuid võib tõendada, et neid ei esine, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Ümberlükatavaid eeldusi (*praesumptiones iuris*) käsitlevad normid hõlbustavad seega tõendamist, sest õiguslikult asjakohasele asjaolule tuginev pool ei pea sellise asjaolu esinemist otseselt tõendama. Piisab ümberlükatava eeldusega hõlmatud üldisele õigusnormile tuginemisest. Pool, kes väidab, et ümberlükatava eeldusega hõlmatud üldist normi ei saa konkreetsel juhul kohaldada, peab seda tõendama.

On siiski juhtumeid, mil seaduses eeldatavate asjaolude mitteesinemise tõendamine (*praesumptiones iuris et de iure*) ei ole seaduse kohaselt lubatud ja kohus peab järeldama, et kõnealune õiguslikult asjakohane asjaolu esineb.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohtu ülesanne on veenduda nende asjaolude esinemises või mitteesinemises, millest sõltub seaduse kohaldamine. Tsiviilkohtumenetluse seadus ei sisalda sõnaselgeid sätteid tõenäosuse kohta, kuid tõenäosus peaks olema seda suurem, mida olulisemad on võetavad meetmed, võttes arvesse menetlusetappi, milles konkreetse menetlusküsimuse üle arutatakse ja otsustatakse, ning menetluslike tagajärgi, kui teatavad asjaolud loetakse esinevaks või mitteesinevaks.

Vastavalt tõendite vaba hindamise üldnormile otsustab kohus oma veendumuse kohaselt, millised asjaolud on tõendatud, hinnates kohusetundlikult ja hoolikalt kõiki tõendeid eraldi ja koos ning võttes arvesse kogu menetluse tulemusi.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Nagu juba märgitud, on Horvaatia (tsiviilkohtu)menetlus ülekaalukalt pooltevaheline, mis tähendab, et pooled võivad koguda asjaolusid ja tõendeid omal algatusel ning kohus võib poolte poolt väitmata asjaolusid tuvastada ja tõendeid koguda ainult juhul, kui ta kahtlustab, et pooled kavatsevad esitada nõudeid, mida neil ei ole õigust esitada (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 kolmas lõik).

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus otsustab, millised esitatud tõendid kogutakse määravate asjaolude tuvastamiseks.

Kui kohus on võtnud vastu poole taotluse tõendite kogumiseks, alustab ta tavaliselt nende tõendite kogumist.

Vaidlustes, mida menetleb koda (*vijeće*), kogutakse tõendeid koja põhiistungil. Ometi võib koda mõjuvatel põhjustel otsustada, et teatavad tõendid kogutakse koja esimehe või taotluse saanud kohtu kohtuniku (taotluse saanud kohtuniku) ees. Sel juhul loetakse protokollitud tõendid ette põhiistungil.

Ainukohtunik või koja esimees viib läbi põhistungi, küsitleb pooli ja kogub tõendeid, kuid istungi läbiviimise otsus ei ole kohtule siduv, mis tähendab ka, et talle ei ole siduv otsus poolte esitatud tõendite vastuvõtmise või tagasilükkamise kohta.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Tsiviilkohtumenetluse seaduse sätete kohaselt lükkab kohus tagasi esitatud tõendid, mida ta ei pea asjakohaseks, ja põhjendab otsuses tagasilükkamist.

Tsiviilkohtumenetluse seadus ei sisalda konkreetseid sätteid võimaluse kohta lükata tagasi vastuvõetamatud tõendid või tõendid, mida ei saa kulutõhusalt koguda. Esimese astme kohtu (*općinski sud*) menetletavates vaidlustes, mille puhul hagi hind ei ületa 10 000 kuna, ja kaubanduskohtu (*trgovački sud*) menetletavates vaidlustes, mille hagi hind ei ületa 50 000 kuna, võib kohus juhul, kui ta leiab, et vaidluse lahendamiseks oluliste asjaolude tuvastamine oleks ebaproportsionaalselt raske ja kulukas, selliste asjaolude esinemist vabalt hinnata, võttes arvesse poolte esitatud dokumente ja nende antud seletusi, kui kohus kogus tõendeid poolte ärakuulamisega.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud ka tähtaeg, mille jooksul pooled peavad esitama kõik asjaolud ja pakkuma välja tõendid. Tavalise tsiviilkohtumenetluse käigus peab kumbki pool hagiavalduses või hagi vastuses hiljemalt eelistungil välja tooma kõik oma nõuet toetavad asjaolud, esitama väidetud asjaolude tuvastamiseks vajalikud tõendid ning avaldama arvamust vastaspoole väidetud asjaolude ja esitatud tõendite kohta. Põhiistungil võivad pooled esitada uusi asjaolusid ja tõendeid ainult juhul, kui nende esitamata jätmine enne eelmise istungi lõppu ei olnud nende süü.

Kohus ei võta arvesse uusi asjaolusid ja tõendeid, mida pooled esitavad enda süü tõttu põhiistungil.

Lisateavet tõendite ja tõendite kogumise kohta väiksemate nõuete menetluses saab teabelehel [„Väiksemad kohtuvaidlused – Horvaatia“](#).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud järgmised tõendamisviisid: vaatlus, dokumentaalsed tõendid, tunnistajate ja ekspertide ütlused ning poolte seletused.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiarvamuse/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistaja on füüsiline isik, kes suudab anda tõendatavate asjaolude kohta teavet. Tunnistajad kuulatakse üle eraldi ja teiste, hiljem üle kuulatavate tunnistajate juuresolekuta, ning nad on kohustatud vastama suuliselt.

Tunnistajat teavitatakse kõigepealt, et ta on kohustatud rääkima tõtt ega tohi midagi rääkimata jätta. Seejärel hoiatatakse teda valeütluste andmise tagajärgede eest. Lisaks sellele küsitakse tunnistajalt alati, kuidas talle on teatavaks saanud asjaolud, mille kohta ta ütlusi annab.

Eksperdil peavad olema samad omadused nagu tunnistajal, st ta peab suutma tähele panna, meelde jätta ja edasi anda, ning lisaks peavad tal olema ka eriteadmised.

Teatavad kohtukutse saanud eksperdid peavad kohtusse ilmuma ning esitama oma järeldused ja arvamuse.

Ekspertide ülesanne on seega teha järeldusi ja esitada arvamused. Kohus määrab, kas eksperdid esitavad oma järeldused ja arvamuse ainult suuliselt kohtuistungil või ka kirjalikult enne kohtuistungit. Kohus määrab kirjalike järelduste ja arvamuse esitamise tähtaja, mis ei tohi ületada 60 päeva.

Ekspert peab oma arvamust alati selgitama.

Kohus toimetab kirjalikult järeldused ja arvamuse pooltele kätte hiljemalt 15 päeva enne kohtuistungit, mille käigus nad ära kuulatakse.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses ei eristata tunnistajate ja ekspertide ülekuulamise menetlusi ning seetõttu ei sisalda see eraldi menetlussätteid.

Kirjalike tõendite puhul peavad pooled ise esitama oma väiteid tõendava dokumendi.

Riigiasutuse poolt tema pädevuse raames ja ettenähtud vormis väljastatud dokument ning juriidilise või füüsilise isiku poolt talle seadusega või seadusel põhineva määrusega antud avaliku pädevuse teostamisel ettenähtud vormis väljastatud dokument (avalik dokument) loetakse selles kinnitatud või sellega reguleeritud asjaolude õigsuse tõendiks.

Muudel dokumentidel on sama tõendusjõud, kui nende tõendusjõud on erinormide kohaselt samaväärne avalike dokumentide tõendusjõuga.

Lubatud on tõendada, et avalikes dokumentides mainitud asjaolud ei vasta tõele või et dokument ei ole koostatud nõuetekohaselt.

Kui kohus kahtleb dokumendi ehtsuses, võib ta küsida selle dokumendi väidetavalt välja andnud asutuse arvamust.

Kui rahvusvahelises lepingus ei ole sätestatud teisiti, on välisriigi nõuetekohaselt tõestatud avalikel dokumentidel vastastikkuse tingimusel sama tõendusjõud nagu omamaistel dokumentidel.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud ka kohustus esitada dokumente, olenevalt sellest, kas dokument on kohtusse kutsutava poole, vastaspoole, avaliku sektori asutuse, avalikku pädevust teostava organisatsiooni või kolmanda isiku (füüsiline või juriidiline isik) valduses.

2.6 Kas mõni tõendamismeetod on teistest suurema tõendusjõuga?

Horvaatia (tsiviilkohtu)menetluses kohaldatava tõendite vaba hindamise üldnormi kohaselt otsustab kohus oma veendumuse kohaselt, millised asjaolud on tõendatud, hinnates kohusetundlikult ja hoolikalt kõiki tõendeid eraldi ja koos ning võttes arvesse kogu menetluse tulemusi.

Seega puudub norm, mille kohaselt oleksid teatavad tõendid teistest kaalukamad või olulisemad, kuigi praktikas peetakse dokumente usaldusväärsemateks (kuid mitte olulisemateks) kui muid tõendeid (tunnistajate ütlused, poolte seletused).

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamismeetodid?

Ei, tsiviilkohtumenetluse seaduses ei ole sätestatud, et teatavate asjaolude tuvastamiseks oleksid kohustuslikud teatavad tõendamismeetodid. Pooltevahelisuse põhimõtte kohaselt on pooltel õigus esitada tõendeid ja kohus hindab, milliseid esitatud tõendeid ta kogub asjakohaste asjaolude tuvastamiseks.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kõik kohtusse tunnistajaks kutsutud isikud on kohustatud kohtusse ilmuma ja ütlusi andma, kui tsiviilkohtumenetluse seaduses ei ole sätestatud teisiti. Seega on tunnistajaks olemine, st kohtusse ilmumine, ütluste andmine ja tõe rääkimine, kõigi üldine kohustus. Tunnistajad, kes ei suuda kõrge vanuse, haiguse või raske füüsilise puude tõttu kohtusse ilmuda, kuulatakse üle nende kodus.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Isikut, kes rikuks ütlusi andes ameti- või sõjasaladusega seotud konfidentsiaalsuskohustust, ei või tunnistajana üle kuulata, kuni pädev asutus vabastab ta sellest kohustusest.

Tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest:

- asjaolude kohta, mille pool on usaldanud talle kui oma volitatud esindajale;
- asjaolude kohta, mille pool või muu isik on usaldanud tunnistajale pihisaladusena;
- asjaolude kohta, mis on tunnistajale teatavaks saanud tema advokaadi-, arsti- või muu kutse- või ametitegevuse käigus, kui selle kutse- või ametitegevuse käigus saadud teabe suhtes kehtib konfidentsiaalsuskohustus.

Ainukohtunik või koja esimees teavitab neid isikuid võimalusest ütluste andmisest keelduda.

Tunnistaja võib keelduda üksikutele küsimustele vastamisest, kui selleks on mõjuvaid põhjuseid, eelkõige kui nendele vastamine põhjustaks talle endale või tema mis tahes astme otsejoones sugulasele või kuni kolmanda astme külgjoones sugulasele, abikaasale või kuni teise astme hõimlasele – isegi kui abielu on lõppenud – või eestkostjale või eestkostetavale, lapsendajale või lapsendatule suurt häbi, olulist varalist kahju või süüdistuse esitamist.

Ainukohtunik või koja esimees teavitab tunnistajat, et ta võib keelduda esitatud küsimustele vastamast.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Jah, võib. Kui nõuetekohaselt kohtusse kutsutud tunnistaja jääb selgituseta ilmumata või lahkub ülekuulamiseks ettenähtud kohast loa või mõjuva põhjuseta, võib kohus kohaldada tema suhtes sundtoomist tema enda kulul ja määrata ka rahatrahvi vahemikus 500–10 000 kuna.

Kui tunnistaja ilmub kohale, kuid keeldub ütlusi andmast või teatavatele küsimustele vastamast, kuigi teda on teavitatud selle tagajärgedest, ja kohus peab vastamisest keeldumist põhjendamatuks, võib ta määrata rahatrahvi vahemikus 500–10 000 kuna. Kui tunnistaja endiselt keeldub ütlusi andmast, võib kohus kohaldada aresti. Tunnistaja suhtes kohaldatakse aresti seni, kuni ta nõustub ütlusi andma või kuni tema ütlused muutuvad tarbetuks, kuid mitte kauem kui üks kuu.

Kui tunnistaja oma puudumist hiljem selgitab, tühistab kohus trahviotsuse ja võib tunnistaja kulude tasumisest osaliselt või täielikult vabastada. Kohus võib trahviotsuse tühistada ka juhul, kui tunnistaja nõustub hiljem ütlusi andma.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Punktis 9 on esitatud teave ameti- või sõjasaladustega seotud erandi kohta üldisest ütluste andmise kohustusest, st eritegevusi tegevate isikute õiguse kohta ütluste andmisest keelduda ja õigusest keelduda vastamast konkreetsetele küsimustele.

Üldjuhul võib tunnistajana üle kuulata ainult isikuid, kes suudavad anda tõendatavate asjaolude kohta teavet, ja kohus otsustab isiku suutlikkuse üle ütlusi anda juhtumipõhiselt.

Isik ei saa olla tunnistaja, kui ta on poolena või poole õigusesindajana menetlusega otseselt seotud. Poole volitatud esindajat võib seevastu tunnistajana üle kuulata.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Iga tunnistaja tuleb üle kuulata eraldi ja hiljem üle kuulatavate tunnistajate juuresolekuta. Tunnistaja on kohustatud vastama suuliselt.

Tunnistajat teavitatakse kõigepealt, et ta on kohustatud rääkima tõtt ega tohi midagi rääkimata jätta. Seejärel hoiatatakse teda valeütluste andmise tagajärgede eest.

Seejärel palutakse tunnistajal öelda oma ees- ja perekonnanimi, isikukood, isanimi, elukutse, aadress, sünnikoht, vanus ja suhe poolega.

Pärast neid üldisi küsimusi palutakse tunnistajal rääkida kõik, mida ta teab asjaoludest, mille kohta ta ütlusi annab, ning hiljem võidakse talle kinnitamise, täiendamise või selgitamise huvides küsimusi esitada. Suunavaid küsimusi ei ole lubatud küsida.

Tunnistajalt küsitakse alati, kuidas talle on teatavaks saanud asjaolud, mille kohta ta ütlusi annab.

Tunnistajaid, kelle ütlused on oluliste asjaolude puhul üksteisega vastuolus, võib vastastada. Neid küsitatakse ühekaupa seoses iga vastuolulise asjaoluga ja nende vastused protokollitakse.

Horvaatia Vabariigis puuduvad eraldi sätteid võtmise kohta videokonverentsi vahendusel. Sellise ülekuulamise meetodi aluseks võivad siiski olla tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklid 126a–126c, mille kohaselt on lubatud kohtuistungite helisalvestamine. Salvestamisotsuse teeb kohus omal algatusel või poole taotlusel. Helisalvestise säilitamise ja edastamise meetodit, tehnilisi tingimusi ja salvestamisviisi reguleerib kohtu kodukord.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Tsiviilkohtumenetluse seadus ei sisalda eraldi sätteid ebaseaduslikult saadud tõendite kohta. Õiguslik alus sisaldub siiski Horvaatia Vabariigi põhiseaduse (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN numbrid 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14) artiklis 29, milles on sätestatud, et ebaseaduslikult saadud tõendeid ei tohi kohtumenetluses kasutada.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on üksnes sätestatud, et kohus ei tohi võtta arvesse poolte taotlusi, mis on vastuolus kohustuslike eeskirjade ja üldiste kõlblusnormidega.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Pooli ei saa tunnistajana üle kuulata, kuid tsiviilkohtumenetluse seaduses on siiski sätestatud poolte ärakuulamine kui üks tõendamisviis muude tõendite puudumisel või kui kohus peab seda muudest esitatud tõenditest hoolimata oluliste asjaolude tuvastamiseks vajalikuks.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse sätteid tunnistajalt ütluste võtmise kohta kohaldatakse poolte ärakuulamise suhtes, kui ei ole sätestatud teisiti.

Viimati uuendatud: 12/11/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õigusliku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Itaalia

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Kõigepealt tuleb märkida, et Itaalia õigussüsteemis reguleeritakse tõendeid kahe eri õigusaktiga: menetlusnormid on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 228 ja 229, samal ajal kui materiaalsoõigusnormid on sätestatud tsiviilseadustiku artiklites 2730–2735. Selle põhjuseks on Napoleoni koodeks, milles valitses arusaam, et tõendeid tuleks kaaluda nii staatilisest kui ka dünaamilisest (puhtmenetluslikust) aspektist. Tsiviilseadustikku käsitlevas aruandes on mainitud põhjustega kooskõlas selgitatud, et tõendeid kasutatakse oma õiguste teostamiseks või üldiseks kaitsmiseks ning mitte üksnes kohtumenetluses, vaid ka väljaspool kohtumenetlust ja enne selle algatamist: sellest ka tõendite paigutamine õiguste kodifitseerimise ossa. Seepärast on tõendamiskohustus reguleeritud tsiviilseadustiku, mitte tsiviilkohtumenetluse seadustikuga.

Tõendamiskohustuse jaotust reguleerib üldiselt tsiviilseadustik, mille artiklis 2697 on sätestatud, et „*isikud, kes soovivad kohtus oma õigust teostada, peavad esitama tõendid oma hagi toetavate asjaolude kohta. Isik, kes vaidlustab nende asjaolude kehtivuse või väidab, et õigus on muutunud või ammendunud, peab esitama tõendid selliseid vastuväiteid toetavate asjaolude kohta*“. Nende põhimõtete kohaselt peab hageja seega tõendama asjaolusid, millele tema hagi tugineb, st asjaolusid, millel on väidetavad õiguslikud tagajärjed. Samas peab kostja esitama tõendid asjaolude kohta, mis välistavad vastutuse või näitavad, et õigus on ammendunud või muutunud nii, et hageja nõue tuleks rahuldamata jätta. Kui hageja ei suuda oma hagi põhjendada, jäetakse hagi rahuldamata olenemata sellest, kas kostja esitab enda kaitseks argumente ja toetavaid tõendeid või mitte. Tsiviilseadustiku artikli 2698 kohaselt on õigustühine mis tahes kokkulepe, mille eesmärk on üle kanda või muuta tõendamiskohustust seoses võõrandamatu õigusega või mille tõttu muutub ükskõik kumma poole jaoks tema õiguste teostamine ülemäära keeruliseks. Ebapiisavad tõendid kahjustavad selle poole – hageja või kostja – argumente, kes peab asjaolusid kinnitama või ümber lükkama, sest ebapiisavad tõendeid peetakse võrdväärseks tõendite puudumisega.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (mida on muudetud 2009. aasta seadusega nr 69) artikli 115 kohaselt võib kohus arvata asjaolud olenemata hageja esitatud tõenditest tõendatuks, kui kohtusse ilmunud vastaspool ei ole neid konkreetselt vaidlustanud. Seega erandina tsiviilseadustiku artiklist 2697 arvatakse asjaolu tõendatuks, kui seda kohe ei vaidlustata. Seda reeglit ei kohaldata tagaseljamenetluste korral: kui kostja ei ilmu kohtusse, ei arvata hageja väidetud asjaolusid vaidlustamatuteks, sest nimetatud reegli kohaldamine tagaseljamenetlustes „*Jäheb vastuollu Itaalia menetlusõiguse tavadega, mille kohaselt ei ole poolt, kes ei ilmu kohtusse või ilmub sinna hilinemisega, kunagi arvatud kaudselt ülestunnistanuks*“ (konstitutsioonikohtu (*Corte Costituzionale*) 12. oktoobri 2007. aasta otsus nr 340). Teisisõnu, kui pool jätab kohtusse ilmumata, siis Itaalia tsiviilkohtumenetluses ei peeta teda kaudselt ülestunnistanuks, vaid pigem hagi kaudselt vaidlustanuks. Seaduses on siiski sõnaselgelt sätestatud erandjuhud, kui poole ilmumata jätmine kujutab endast konkreetset käitumist, mille puhul kehtivad teatavad eeldused: nt tsiviilkohtumenetluse artikliga 789 on ette nähtud, et kui ükski asjaosaline projekt sõnaselgelt ei vaidlуста, on see samaväärne selle heakskiitmisega (vt kõrgeima kassatsioonikohtu (*Corte Suprema di Cassazione*) tsiviilkolleegiumi II koja 6. juuni 1988. aasta otsus nr 3810).

Tõendamiskohustust kergendavad eeldused, st kui seaduses endas on sätestatud teatavate asjaolude tõenduslik väärtus või seaduses on lubatud kohtul teha teadaoleva asjaolu põhjal järeldusi teadmatu asjaolu kohta (tsiviilseadustiku artikkel 2727). Eeldused jagunevad järgmiselt: 1) õiguslikud eeldused, mis on kehtestatud seadusega ja võivad olla ümberlükatavad (*iuris tantum*), st need on võimalik kummutada, kui esitatakse vastupidist tõendavate tõendid, või ümberlükkamatud (*iuris et de iure*), st neid ei saa kummutada kohtule vastupidist tõendavate tõendite esitamise; 2) lihtsad eeldused, mida kohus peab oma kaalutusõigusest lähtuvalt hindama, nõustudes ainult tõsiseltvõetavate, täpsete ja järjepidevate eeldustega; lihtsad eeldused ei ole vastuvõetavad selliste asjaolude korral, millega seoses ei ole seaduse kohaselt lubatud kasutada tunnistajate ütlusi (tsiviilseadustiku artikkel 2729). Tõendamiskohustust kergendavad ka hästi teadaolevad asjaolud, st asjaolud, mis on kohtuotsuse tegemise ajal ja kohas üldiselt teada, nii et neid ei ole kahtlust (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 115).

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus peab hindama tõendeid oma kaalutusõigusest lähtuvalt, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Ta võib tõendeid tuletada ka poolte vastustest, nende põhjendamatus keeldumisest võimaldada kohtu määratud vaatlusi ja poolte menetlusaegsest käitumisest üldiselt (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 116). Kohtu otsus rahuldada hagi või mis tahes vastuväited peab põhinema üksnes asjaoludel, mis on täiel määral – kas siis otseselt või eeldusest lähtuvalt – tõendatud. Kohtuotsus ei tohi tugineda tõendamata asjaoludele isegi juhul, kui need asjaolud on võimalikud või väga tõenäolised.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poolte taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Itaalia õigussüsteemi kohaselt lähtutakse tõendite kogumisel põhimõttest, et menetluse ulatuse määravad kindlaks pooled (*principio dispositivo*), nagu on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 115 lõikes 1: kohtuotsus peab alati põhinema poolte esitatud tõenditel, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel. Kuid tsiviilkohtumenetluse seadustiku allpool nimetatud artiklites on sätestatud teatavad erandid sellest eeskirjast:

- artikli 117 kohaselt on lubatud poolte mitteametlik küsitlemine;
- artikli 118 kohaselt on lubatud nõuda isikute ja esemete vaatlust;
- artiklite 61 ja 191 kohaselt on kohtul lubatud küsida eksperdiarvamusi;
- artikli 257 kohaselt on kohtul lubatud kutsuda ütlusi andma tunnistaja, keda on nimetanud teine tunnistaja, ning
- artikli 281-ter kohaselt on ühest kohtunikust koosneval esimese astme üldkohtul (*tribunale*) lubatud anda korraldus tunnistajatelt ütluste võtmiseks, kui poolte esitatud faktikirjelduses nimetatakse isikuid, kes tunduvad olevat asjaoludega kursis.

Töövaidluste korral võib põhimõtte, et menetluse ulatuse määravad kindlaks pooled, asendada uurivat laadi elemente hõlmava süsteemiga, ning seda eelkõige järgmiste sätete kohaselt:

- artikkel 420, millega on ette nähtud poolte vaba küsitlemine asja kohtuliku arutamise käigus, ning
- artikkel 421, millega on ette nähtud, et kohus võib mis tahes ajal ja omal algatusel anda korralduse mis tahes tõendite vastuvõtmiseks, minnes isegi kaugemale tsiviilseadustikus sätestatud piiridest. Vanemliku vastutusega seotud menetlustes võib kohus määrata tõendite kogumise, sealhulgas maksupolitsei (*polizia tributaria*) kontrollid omal algatusel, kuid üksnes alaealistega seotud määruste puhul. Kui lahutusmenetluses tekivad vaidlused, korraldab üldkohus poolte sissetuleku, vara ja tegeliku elatusaseme uurimise ning kasutatav vajaduse korral ka maksupolitsei.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poolte taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui üks pooltest taotleb tõendite kogumist, võib vastaspool taotleda ümberlõkkavate tõendite kogumist. Kohus rahuldab mõlemad taotlused, kui tal on alust arvata, et esitatavad asjaolud on kohtuotsuse tegemiseks asjakohased.

Kui kohus tunnistab tõendid vastuvõetavateks, asub ta neid uurima.

Pärast tõendite kogumist hakatakse asja lahendama.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poolte taotluse koguda tõendeid?

Tõendeid määratletakse tavaliselt kui vahendeid, mille abil saab asjaolu teatavaks teha ning seega seda asjaolu tõendada ja selle tõesust tuvastada, või vahendit kohtuniku veenmiseks kõnealustest asjaoludest. Menetlusse võtmiseks peab esialgne taotlus olema vastuvõetav ja asjakohane. Et olla vastuvõetav, ei tohi esialgne taotlus minna vastuollu seaduses sätestatud keeluga (nt seoses maksetega tsiviilseadustiku artikkel 2726), ehk teisisõnu peab kohus otsustama, kas taotletud konkreetne uurimismeede on seadusega vastuolus. Seaduses sätestatud keelud kehtivad ka nn ebatüüpiliste tõendite kohta, mida ei ole tsiviilseadustikus kirjeldatud. Asjakohasust uuritakse aga teisest vaatenurgast ja see on seotud tõendi esemeks oleva asjaoluga. Esialgse taotluse vastuvõetavaks tunnistamiseks peab kohus kindlaks tegema, kas asjaolu, mida soovitakse tõendada, omab asjas tehtava kohtuotsuse tegemise seisukohast tegelikku tähtsust. Seega ei ole asjaolud, mis ei mõjuta hagi rahuldamist või rahuldamata jätmist, vastuvõetavad isegi juhul, kui need on tõendatud. Et kohus saaks hinnata tõendi asjakohasust, nõuab seadusandja, et taotlus vastaks konkreetse miinimumtasemele ja sisaldaks seepärast vähemalt kolme liiki teavet: kohaga seotud: KUS, ajaga seotud: MILLAL ja funktsiooniga seotud: MILLEKS. Asjaolusid, mida ei ole konkreetsetelt vaidlustatud, ei ole vaja tõendada (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 115).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Itaalia õiguses tehakse vahet dokumentaalsetel ja mittedokumentaalsel tõenditel. Tsiviilseadustikuga reguleeritud tõendeid nimetatakse tüüpilisteks.

Dokumentaalsed tõendid hõlmavad järgmist:

- avalikud dokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2699 jj);
- eradokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2702 jj);
- telegrammid (tsiviilseadustiku artikkel 2705 jj);
- majapidamisdokumendid ja -andmed (tsiviilseadustiku artikkel 2707);
- äriühingute raamatupidamisdokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2709);
- mehaaniliselt valmistatud koopiad (tsiviilseadustiku artikkel 2712);
- dokumentide ja lepingute ära kirjad (tsiviilseadustiku artikkel 2714 jj).

Tõenditeks on ka elektroonilised dokumendid.

Mittedokumentaalsed tõendid hõlmavad järgmist:

- tunnistajate ütlused (tsiviilseadustiku artikkel 2721 jj);
- tunnistajate kirjalikud tunnistused (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 257-bis);
- ülestatustused (tsiviilseadustiku artikkel 2730 jj);
- ametlik küsitlemine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 230).
- vande all antud tunnistused (tsiviilseadustiku artikkel 2736 jj);
- vaatlused (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 258 jj).

On olemas ka eksperdiarvamused, millest kohus saab tehnilisi teadmisi, mis tal endal puuduvad. Itaalia menetlusõiguses puudub tõendite ammendavust fikseeriv õigusnorm, sest nende esitamine ei ole põhimõtteliselt keelatud. Itaalia kohtupraktika kohaselt ei saa nn ebatüüpiliste tõenditega siiski kõrvale hoida materiaalsoõigus- või menetlusnormidega kehtestatud keeldudest või välistustest. Kui see nii ei oleks, saaks varjatult esitada tõendeid, mida ei oleks muidu vastuvõetavaks tunnistatud või mille vastuvõetavaks tunnistamiseks oleks tulnud esitada sobivad ametlikud tagatised.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Kohus aktsepteerib tunnistaja ütlusi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 245). Kohtumääruse alusel peab tunnistaja ilmuma kohtusse ütlusi andma. Kui ta kohtusse ei ilmu, võidakse tema suhtes kohaldada sunnimeetmeid ja rahaträvi. Kohus määrab kindlaks tõendite kogumise koha, aja ja viisi. Asjaomase poolte taotluse korral toimetab tunnistajale kohtukutse kätte kohtuaitur. Tunnistaja loeb valjusti ette kohustuse rääkida tõtt ning seejärel küsitleb teda kohtunik. Pooled ei tohi tunnistajaid otse küsitleda. Kohtul on poolte nõusolekul õigus koguda tõendeid kirjalikult (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 257-bis). Ekspertid määrab kohus, kes edastab neile küsimused, millele neil tuleb vastata. Samuti peavad nad ilmuma kohtuistungile ja andma vande rääkida tõtt. Üldjuhul koostavad eksperdid kirjaliku arvamuse, kuid kohus võib samuti paluda neil tulla kohtuistungile, kus neid küsitletakse suuliselt

(tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 195). Kirjalikud tõendid moodustavad menetluse osa, kui need on lisatud poole toimikusse nende ilmumise ajal või hiljem, võttes arvesse seaduses sätestatud tähtaegu (mitte ületades tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 183 kohaseid kohtuistungit tähtaegu tavalise asjaolusid selgitava menetluse puhul).

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Itaalia õigussüsteemis on suurim kaal avalikel dokumentidel ja ümberlõkkamatutel eeldustel. Avalikud dokumendid (tsiviilseadustiku artikkel 2699 jj) on dokumendid, mille koostab ettenähtud vorminõudeid järgides notar (*notaio*) või muu riigiametnik, kellele on antud volitus kinnitada nende dokumentide avalikku laadi kohas, kus dokument koostati. Avalikud dokumendid on täisväärtuslikud tõendid, välja arvatud juhul, kui on tõendatud, et need on võltsitud. Kui see võimalus välja jätta, on avalike dokumentide näol tegemist absoluutsete ja tingimusteta tõenditega. Ümberlõkkamatud eeldused (tsiviilseadustiku artikkel 2727) on veelgi tõhusamad, sest nendega seoses ei aktsepteerita mingeid ümberlõkkavaid tõendeid.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Seaduses on sätestatud, et teatavaid asjaolusid on võimalik tõendada ainult teatavat liiki tõendite abil – mõnel juhul on vajalikud avalikud dokumendid ja teistel juhtudel on vajalikud kirjalikud dokumendid, mis võivad olla avalikud või eradokumendid.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Tunnistajad on kohustatud ütlusi andma, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. On olemas sätted, mis hõlmavad järgmisi juhtusid: võimetus tunnistada; keelud, mille kohaselt teatavad isikud ei tohi anda ütlusi, ning võimalus hoiduda ütluste andmisest. Tunnistaja kohustus anda ütlusi tuleneb kaudselt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 255 kohtule antud volitustest, st kui tunnistaja ei ilmu kohtusse, on kohtul õigus teha korraldus tunnistaja kohtusse toomiseks ja määrata talle rahaträhv.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud juhtudel, millele osutatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus: need hõlmavad füüsilisi isikuid, kes võivad keelduda ütlusi andmast, sest nad on kohustatud hoidma ametisaladust, ametlikku saladust või riigisaladust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 256 kohaselt annab kohus prokurörile kohtuistungit protokollit koopia edastamisega teada tunnistajast, kes ilmub kohtusse, kuid keeldub ütlusi andmast ilma nõuetekohase põhjendusest, või kelle puhul on alust arvata, et ta annab valeütlusi või jätab mõningad tõendid esitamata.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Ütlusi ei saa anda füüsilised isikud, kellel on juhtumi asjaoludega seotud isiklikud huvid, sest nende selline huvi tähendab, et neil võib olla õigus astuda menetlusse menetlusosalisena (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 246). Mis puudutab **vaidluse pooli, kes ei saa ilmselgelt olla tunnistajateks**, on Itaalia õigussüsteemis ette nähtud **ametlik küsitlemine**, mis on tõendusviis, mille eesmärk on saada poolelt kohtulik ülestunnistus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 228) ja mis peab vastama tõendeid käsitlevatele üldnormidele ning täpsemalt (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 230 jj) toimuma eraldi ja konkreetsete küsimuste abil. Asjaomane menetluspool peab küsimustele vastama isiklikult ega tohi vastuseid märkmetest maha lugeda, välja arvatud juhul, kui see osutub vajalikuks ja kohus annab selleks loa. Ametlikult küsitletavatele pooltele esitatavad küsimused peavad olema seotud tõendina esitatud asjaoludega ja lubatud ametlikult küsitlemist toetavas järjekorras. Esitada võib siiski ka teiste asjaoludega seotud küsimusi, kui mõlemad pooled on nendega nõus ja kohus peab neid kasulikuks. Kui pool jätab ametlikule küsitlemisele ilma mistahes põhjusest ilmumata või keeldub ametlikult küsitlemisel osalemast, võib see kaasa tuua tõendite esemeks olevate asjaolude **vastuvõetavaks tunnistamise**, kui kohus leiab, et neid tuleks muid tõendeid silmas pidades vastuvõetavaks tunnistada. See, et pool keeldub vastamast või jätab küsitlemisele ilmumata, ei kujuta endast väljakujunenud kohtupraktika kohaselt automaatselt kaudselt ülestunnistamist, vaid pigem asjaolu, mille hindamine koostoimes teiste menetluse käigus kogutud tõenditega võib anda kohtule vahendid küsitlemise käigus esitatud asjaolude kohta järelduse tegemiseks.

Kohtul ei ole õigust rakendada muid sunnimeetmeid, kui need, mida on kirjeldatud eespool.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtunik küsitleb tunnistajat, esitades talle otsesid küsimusi menetluse seisukohast asjakohaseks tunnistatud asjaolude kohta ning samade asjaolude kohta mis tahes selliseid küsimusi, mille küsimist on taotlenud poole advokaadid tunnistaja küsitlemise ajal.

Videokonverentsi kasutamine ei ole küll tsiviilkohtumenetluse seadustikus sõnaselgelt sätestatud, kuid see ei ole ka välistatud. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 202 on sätestatud, et kui kohus käsib koguda tõendeid, määrab ta kindlaks tõendite kogumise aja, koha ja viisi ning see võimaldab kohtul ette näha tunnistajalt ütluste võtmise videokonverentsi teel. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 261 on sätestatud ka see, et kohus võib anda korralduse videosalvestiste tegemiseks, milleks tuleb kasutada mehhaanilisi vahendeid, seadmeid või menetlusi.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohus ei võta arvesse mis tahes tõendeid, mida ei esitatud ega aktsepteeritud ametlikult.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poole antud ütlusi, mis tulevad talle kasuks, ei võeta arvesse tõenditena. **Ametliku küsitlemise** (vt punkt 2.11) käigus tehtud ülestunnistus (millel on seega negatiivsed tagajärjed) läheb siiski arvesse negatiivse tõendina selle teinud poole vastu.

Viimati uuendatud: 17/11/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Küpros

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Üldiselt lasub tõendamiskohustus tsiviilkohtumenetluse puhul sellel poolel, kes soovib saada hüvitist, s.t vastavalt olukorrale kas hagejal või nõude esitajal. Erandkorras võidakse tõendamiskohustus panna kostjale. Tüüpiline näide on olukord, kus esitatakse hagi hooletuse küsimuses ja kui tõendatakse, et hageja ei tea või tal ei ole vahendeid teada saamiseks, kuidas õnnetus juhtus, kahju tekitas ese, mis oli kostja ainukontrolli all ja kahju on seotud pigem asjaoluga, et kostja ei suuda kanda selle eseme eest mõistlikku hoolt, kui asjaoluga, et kostja kannab hoolt selle eseme eest. Sel juhul kohaldatakse põhimõtet *res ipsa loquitur* (asi kõneleb enda eest), mille puhul pannakse tõendamiskohustus kostjale.

Üldjuhul peab hageja või nõude esitaja tõendama tunnistajate antavate asjaomaste tõenditega kõiki asjaolusid, mis on tema hagi/nõude toetamiseks /põhjendamiseks vajalikud.

Kohus hindab tõendeid ja teeb otsuse vastavalt asja asjaolude põhjal tehtud järeldustele. Kui olusid arvestades ei suuda kohus teha järeldusi asja selliste teatavate asjaolude kohta, mis on nõude kindlaksmääramiseks olulised, tuleks sellel asjaolul põhinev menetlusosalise nõue rahuldamata jätta.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

On olemas teatavad asjaolud, mida ei ole vaja tõenditega tõendada. Nende hulka kuuluvad teatavad asjaolud, milles ei ole kahtlust ja mis on selged. Tegemist on asjaoludega, millega seoses võib eeldada, et kohtul on sellealased teadmised. Näiteks võivad need hõlmata asjaolusid, mis on seotud mõõtühikute, rahaküsimuste, aastakalendri ja riikide ajavahedega. Teiseks näiteks on asjaolud, mis on üldteada ja mille puhul eeldatakse, et need põhinevad inimkogemusel: näiteks liiklusõnnetuste arvu kasv, probleemid, millega seisab silmitsi lesk seoses alaealise lapsega jne. Samamoodi on laialdaselt teada ajaloolised, teaduslikud ja geograafilised faktid ning neid ei pea tõendeid esitades tõendama.

Peale selle on teatavate juhtumite puhul olemas ka eeldused. Eeldus tähendab järeldust, milleni võib jõuda või peab jõudma selle alusel, et teatavad asjaolud on tõendatud. Need eeldused võivad olla ümberlükatavad või ümberlukkamatud.

Ümberlukkamatud on need eeldused, mis põhinevad õigusaktidel ja mida ei saa ümber lükata vastupidist väitvate tõenditega. Ümberlukkamatuid eeldusi esineb harva. Näide on esitatud karistusseadustiku artiklis 14, mille kohaselt eeldatakse, et alla 14aastast last ei saa võtta kriminaalvastutusele tema mis tahes tegevuse või tegevusetuse pärast. Ümberlükatavaid eelduseid esineb palju sagedamini. Need eeldused on võimalik vastupidist tõendavate tõenditega ümber lükata. Näiteks eeldatakse, et seaduslikust abielust sündinud laps on selle abielus oleva mehe laps, välja arvatud juhul, kui tõendatakse vastupidist.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Tsiviilasjades kehtiv tõendamisstandard on tõenäosuste tasakaal. See tähendab, et kohus on seisukohal, et asjaolu on tõendamist leidnud, kui on tõendatud, et asjaolu esinemise tõenäosus on suurem kui selle mitteesinemise tõenäosus.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tsiviilkohtumenetluste puhul otsustavad menetlusosalised, milliseid tunnistajate antavaid tõendeid kohtule esitada. Iga pool kutsub ütlusi andma need tunnistajad, keda peetakse asja seisukohast kasulikuks. Kohtul puudub õigus kutsuda tunnistajaid omal algatusel ilma menetlusosaliste nõusolekuta.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Menetlus on lihtne. Pool, kes soovib kutsuda tunnistaja ütlusi andma, palub kohtul väljastada kohtukutse. Seejärel väljastab kohus kohtukutse, mis toimetatakse kätte tunnistajale. Isikul, kellele on kätte toimetatud kohtukutse, on seadusest tulenev kohustus ilmuda kohtusse kohtukutses märgitud kuupäeval ja kellaajal.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Menetlusosalise taotluse alusel väljastatakse kohtukutse enamikul juhtudel. Kohtukutse väljastamist taotlenud menetlusosalise avaldus võidakse rahuldamata jätta harvadel ja erandjuhtudel, kui tõendatakse, et avaldus on esitatud kergemeelselt ja kujutab endast kohtumenetluse kuritarvitamist.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tõendamise viisi on kaks: suulised ütlused, mida tunnistajad annavad kohtus, ning kohtule dokumente esitades antavad kirjalikud või dokumentaalsed tõendid.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Puuduvad eeskirjad, millega reguleeritakse ekspertidel tõendite saamist. Tõendeid esitav pool peab otsustama, kas ekspert esitab oma tunnistuse isiklikult või esitatakse tõendid kirjalikult.

2.6 Kas mõni tõendamise viis on teistest suurema tõendusjõuga?

Puuduvad üldised eeskirjad, mille kohaselt teatavat liiki tõendid oleksid paremad, usaldusväärsemad või veenvamad võrreldes teist liiki tõenditega. Kohus hindab kõiki kohtumenetluse käigus esitatud tõendeid konkreetsete asjast tulenevate asjaolude põhjal.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamiseviisid?

Ei, sellekohased eeskirjad puuduvad.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kui isikule toimetatakse kohtukutse, millega teda kutsutakse kohtusse ütlusi andma, on ta seadusest tulenevalt kohustatud seda tegema. Kohtusse mitteilmumine või ütluste andmisest keeldumine kujutab endast kohtule vastuhakkamist ja see on karistatav.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tunnistajad ei tohi ütluste andmisest keelduda, kuid erandjuhul võivad tunnistajad keelduda vastamast teatavatele küsimustele või mitte edastada teatavaid dokumente, kui see on vajalik saladuse, näiteks ametisaladuse hoidmiseks.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Vt vastus eespool alapunktile a.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Kõik isikud on pädevad andma ütlusi mis tahes tsiviilkohtumenetluse raames, välja arvatud juhul, kui kohus otsustab, et nooruse, vaimupuude või muu samalaadse põhjuse tõttu ei ole isik võimeline mõistma oma kohustust rääkida vaid tõtt või aru saama talle esitatud küsimustest või andma mõistlikke vastuseid neile küsimustele (tõendeid käsitleva seaduse artikkel 13).

2.12 Milline on kohtuniku ja poole roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistajat küsitleb see pool, kes ta ütlusi andma kutsus. Pärast põhiküsitlemist on teisel poolel võimalik tunnistajat risküsitleda. Lõpuks võib ka kohus talle küsimusi esitada, kui seda peetakse vajalikuks teatavate teemade täpsustamiseks.

Tunnistaja võib anda ütlusi videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil, kui tema füüsilise viibimine kohtus ei ole võimalik, tingimisel et kohus suudab pakkuda selliseid tehnilisi võimalusi. Mis tahes kohaldatavad eritingimused sõltuvad asjaomase asjaga seotud konkreetsetest asjaoludest.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Ühtegi tõendit, mis on saadud ebaseaduslikult ja põhiseadusega tagatud õigusi rikkudes, ei saa kohtumenetluses kasutada ning kohus ei tohi neile tõenditele tugineda. Tüüpiline näide selle kohta on isiklike vestluste seadusevastane salvestamine.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Menetlusosalise tehtud avaldusi ei võeta tõendina arvesse. Asjaolu, et sellise avalduse teeb isik, kes on otseselt huvitatud asja menetlemise tulemustest, on üks paljudest asjaoludest, mida kohus peab arvesse võtma kõigi tõendite hindamisel.

Viimati uuendatud: 15/06/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Läti

1 Tõendamiskohustus

Kumbki pool vastutab nende asjaolude tõendamise eest, millele tuginevad asjaomase poole nõuded või vastuväited. Hageja peab põhjendama oma nõudeid ja kostja peab põhjendama oma vastuväiteid.

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendeid esitavad menetluse pooled ja teised huvitatud isikud. Juhul kui menetluse pool või mõni teine huvitatud isik ei suuda esitada teatavaid tõendeid, võib kohus asjaomase isiku põhjendatud taotluse alusel nõuda nende tõendite esitamist.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Kui kohus tunnistab, et teatava asjaolu näol on tegemist üldtuntud asjaoluga, siis ei ole seda vaja tõendada.

Asjaolusid, mis on kindlaks tehtud pooltevahelises tsiviilvaidluses tehtud ja jõustunud kohtuotsuses, ei ole vaja uuesti tõendada samade poolte vaheliste muude tsiviilvaidluste raames.

Kriminaalasjas tehtud ja jõustunud kohtuotsus on siduv selle kohtu jaoks, kes arutab kriminaalasjas tehtud otsuse subjektiks oleva isiku tsiviilvastutust käsitlevat kohtuasja, kuid seda ainult seoses küsimusega, kas tegemist oli kuriteoga või kuritahtliku tegevusega, ning kas kuriteo sooritas või seda võimaldas sooritada asjaomane isik.

Tõendada ei ole vaja asjaolusid, mis loetakse tõendatuks õigusaktidega. Sellised eeldused võib ümber lükata kooskõlas tavapärase menetlusega.

Menetluse pool ei pea tõendama asjaolusid, mida vastaspool ei vaidlusta tsiviilkohtumenetluse seaduses sätestatud korras.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus peab hindama asjaolusid teda veenvalt, tuginedes tõenditele, mida on kohtus igakülgelt, täielikult ja objektiivselt uuritud, ning kooskõlas loogikapõhimõtetele, teaduslikele järeldustele ja igapäevakogemuste põhjal tehtud tähelepanekutele tugineva kohtuliku lähenemisviisiga. Kohus peab oma otsuses märkima, miks on ta eelistanud ühtesid tõendeid teistele ning miks ta on otsustanud, et ühed tõendid on leidnud tõendamist ja teised mitte. Tõenditel ei ole eelnevalt kindlaksmääratud kaalu, mis oleks kohtule siduv.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud, et pooled vastutavad tõendite esitamise eest, kuid nimetatud seaduses on samuti sätestatud konkreetsed juhud, millal kohus võib taotleda tõendite esitamist omal algatusel (näiteks lapse huvidega seotud asjades). Kui kohus leiab, et kohtuasja poole nõuete või vastuväidete aluseks oleva asjaolu või aluseks olevate asjaolude tõendamiseks ei ole tõendeid esitatud, teavitab ta sellest menetluse pooli ja määrab vajaduse korral tähtaja tõendite esitamiseks.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Menetluse pooled esitavad kohtule kirjalikud ja esemelised tõendid. Kui menetluse pooled viitavad suulistele tõenditele, kutsub kohus kohtuistungile poolte nimetatud tunnistajad, et kuulata ära nende ütlused. Kohus lisab tõendid kohtuasja toimikule.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus aktsepteerib üksnes õigusaktides sätestatud ja kohtuasja seisukohast asjakohaseid tõendeid. Kohus võib keelduda selliste tõendite vastuvõtmisest, mis esitatakse vähem kui 14 päeva enne kohtuistungit, välja arvatud juhul, kui kohtunik on kehtestanud tõendite esitamiseks teistsuguse tähtaja. Kohtuasja arutamise ajal võib tõendeid esitada vaidluse poole või mõne teise huvitatud isiku põhjendatud taotluse alusel, kui sellega ei põhjustata viivitusi kohtumõistmises või kui kohus on nõustunud, et tõendite õigeaegne esitamine ei olnud võimalik mõjuvatel põhjustel, või kui tõendid on seotud asjaoludega, mis ilmnesid alles menetluse käigus.

Tõendina ei aktsepteeri kohus selliseid tunnistajate ütlusi, mis põhinevad teadmata allikatest pärit teabel või teabel, mis on saadud kolmandatelt isikutelt, välja arvatud juhul, kui neid kolmandaid isikuid on küsitletud.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Kohtuvaidluse poolte ja huvitatud kolmandate isikute esitatud tähelepanekud, mis sisaldavad teavet nõuete või vastuväidete aluseks olevate asjaolude kohta, kui need on kinnitust leidnud muude tõenditega, mida on kontrollitud ja hinnatud kohtuistungil;

tunnistajate ja ekspertide ütlused;

kirjalikud tõendid, mis hõlmavad dokumente või muid tekste, mis sisaldavad sõnade, arvude ja muude kirjalike sümboolite vahendusel või muude tehniliste vahendite abil esitatud teavet kohtuasja seisukohast oluliste asjaolude kohta, ning mis tahes asjakohased andmekandjad (audio- või videolindid, disketid, jms);

esemelised tõendid;

eksperdiaruanded;

eksperdiarvamused;

ametiasutuste aruanded.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Olulised erinevused puuduvad: tõendina käsitatakse ekspertide ja teiste tunnistajate suulisi ütlusi, samuti käsitatakse tõendina ekspertide kirjalikke avaldusi. Tunnistaja peab kutse peale kohtusse ilmuma, et anda tõeseid ütlusi talle teadaolevate asjaolude kohta, ning ekspert peab kutse peale kohtusse ilmuma, et esitada enda isiklik objektiivne arvamus tema analüüsitud teaduslike, tehniliste, kunstiliste või muude asjaolude kohta.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Ühelgi tõendil ei ole kohtu jaoks eelnevalt kindlaksmääratud siduvat kaalu, kuid kohus peab oma otsuses selgitama, miks on ta eelistanud ühtesid tõendeid teistele ning miks ta on otsustanud, et ühed tõendid on leidnud tõendamist ja teised mitte.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Jah. Asjaolusid, mida õigusaktide kohaselt saab tõendada üksnes konkreetset tõendamisviisi kasutades, ei saa tõendada muul viisil.

Kohus aktsepteerib üksnes õigusaktides sätestatud tõendamisviise.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kohtusse kutsutud tunnistajal on õigus keelduda ütluste andmisest üksnes õigusaktides sätestatud juhtudel.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Ütluste andmisest võivad keelduda järgmised isikud:

kohtuasja poolte otseliinis sugulased ja esimese või teise ringi külgliinis sugulased, abikaasad, esimese ringi hõimlased ja pereliikmed;

poolte eestkostjad ja usaldusisikud ning poolte eestkoste all olevad või hooldatavad isikud;

isikud, kes on seotud ühe menetluse poole vastu algatatud muu kohtuvaidlusega.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tunnistaja, kes on vähemalt 14-aastane ja kes keeldub ütlusi andmast põhjustel, mida kohus ei aktsepteeri, või kes annab tahtlikult valeütlusi, paneb toime kuriteo karistusseaduse alusel.

Kui tunnistaja jätab mõjuva põhjusega kohtu või kohtuniku saadetud kohtukutse peale kohtusse ilmumata, võib kohus määrata talle kuni 60 euro suuruse rahaträhvi või lasta tunnistaja kohtusse tuua.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Vaimulikkud ei ole kohustatud andma ütlusi seoses asjaoludega, mis on neile usaldatud pihisaladusena, ning isikud, kelle ametikoht või elukutse ei võimalda neil avaldada teatavat neile usaldatud teavet, ei ole kohustatud andma ütlusi seoses sellise teabega;

alaealised ei pea andma ütlusi selliste asjaolude kohta, mida käsitatakse tõendina nende vanemate, vanavanemate, vendade või õdede vastu;

isikud, kelle füüsilise või vaimne seisund ei võimalda neil kohtuasjaga seotud asjaolusid asjakohaselt hinnata, ei ole kohustatud ütlusi andma;

alla 7-aastased lapsed ei ole kohustatud ütlusi andma.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistajana kohtusse kutsutud isik peab kohtusse ilmuma ja andma tõeseid ütlusi talle teadaolevate mis tahes asjaolude kohta. Tunnistaja peab vastama küsimustele, mille esitavad talle kohus ja menetlusosalised. Kohus võib tunnistajat küsitleda tunnistaja elukohas, kui tunnistaja ei ole suuteline ilmuma kohtukutse peale kohtusse haiguse, kõrge ea või invaliidsuse tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel. Tunnistajat võib küsitleda kohtus ka videokonferentsi vahendusel olenevalt tunnistaja asukohast või selleks otstarbeks spetsiaalselt sisse seatud kohas.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Menetluse pooled võivad vaidlustada kirjalike tõendite õigsuse.

Kirjalikke tõendeid ei saa vaidlustada isik, kes on ise sellised tõendid allkirjastanud. See isik võib vaidlustada tõendit eraldi hagi esitamisega, kui tema allkiri saadi sündi ja ähvardusi kasutades või pettuse teel. Pool võib samuti esitada põhjendatud avalduse kirjalike tõendite väidetava võltsimise kohta. Juhul kui kohus leiab, et tõendid on võltsitud, ei võta ta neid arvesse ja teavitab prokurööri võltsimisjuhtumist. Kirjalike tõendite väidetavat võltsimist käsitleva avalduse läbivaatamiseks võib kohus tellida eksperdiaruande või taotleda muid tõendeid. Kui kohus leiab, et pool on algatanud kirjalike tõendite võltsimise kohta alusetu vaidluse, võib ta määrata rahaträhvi.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud, et tunnistajana kohtusse kutsutud isik peab kohtusse ilmuma ja andma tõeseid ütlusi talle teadaolevate mis tahes asjaolude kohta. Kui pool soovib tõendada teatavaid asjaolusid tunnistaja ütluste abil, peab asjaomane pool esitama kohtule taotluse, milles palub tunnistaja küsitlemist ja märgib, milliseid olulisi kohtuasja aspekte oleks tunnistaja võimeline kinnitama.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kohtuvaidluse poolte ja kolmandate isikute esitatud tähelepanekuid, mis sisaldavad teavet nõuete või vastuväidete aluseks olevate asjaolude kohta, aktsepteeritakse tõenditena, kui need on kinnitust leidnud muude tõenditega, mida on kontrollitud ja hinnatud kohtuistungil. Kui üks menetluse pool nõustub teise poolte nõuete või vastuväidete aluseks olevate asjaoludega, võib kohus käsitada selliseid asjaolusid tõendatutena tingimusel, et kohtul puudub alus arvata, et selline nõusolek anti pettuse, vägivalla või ähvarduste tulemusena, ekslikult või tõe varjamise eesmärgil.

Viimati uuendatud: 08/05/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastada tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Leedu

1 Tõendamiskohustus

Pooled peavad oma nõuete ja hagi vastuse aluseks olevaid asjaolusid tõendama, välja arvatud juhul, kui neid ei tule tõendada (vt punkt 1.2).

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Leedu Vabariigi tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) kohaselt on tõendamiskohustus kohtuasja pooltel. Nad peavad oma nõuete ja hagi vastuse aluseks olevaid asjaolusid tõendama, välja arvatud juhul, kui neid ei tule tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt tõendada.

Kõik kohtud kohaldavad tsiviilasjades võistlevuse põhimõtet. Iga pool peab oma nõuete ja hagi vastuse aluseks olevaid asjaolusid tõendama, välja arvatud juhul, kui neid ei tule tõendada.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 182 kohaselt puudub tõendamiskohustus järgmistele asjaolude korral:

asjaolud, mida kohus peab üldtuntuks;

muudes tsiviil- või halduskohtumenetlustes jõustunud kohtuotsustes tuvastatud asjaolud, kui neis menetlustes osalesid samad isikud, välja arvatud juhul, kui kohtuotsusel on õiguslikud tagajärjed teistele isikutele, kes menetluses ei osale (kahjustavad asjaolud);

endast õigusrikkumist kujutavate isiklike tegude tagajärjed, kui nende tagajärgede suhtes on kriminaalmenetluses jõustunud kohtuotsus (kahjustavad asjaolud);

asjaolud, mille suhtes kehtivad õiguslikud eeldused ja mida ei ole üldises korras vaidlustatud;

asjaolud, mille pooled on omaks võtnud.

Poolel on õigus võtta teise poolte nõude või hagi vastuse aluseks olevaid asjaolusid omaks. Kohus võib lugeda omaks võetud asjaolu tuvastatuks, kui ta leiab, et omaks võtt on kohtuasja asjaoludega kooskõlas ning pool ei ole asjaolu omaks võtnud pettuse, vägivalla või ähvarduse eesmärgil või eksikombel või tõe varjamiseks.

Samuti tuleb märkida, et selliseid asjaolusid võib vaidlustada tõendite esitamise üldise korra kohaselt.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kui esitatud tõendid võimaldavad kohtul järeldada, et teatava asjaolu esinemise tõenäosus on suurem kui selle mitteesinemise tõenäosus, loeb kohus asjaolu tuvastatuks.

2 Tõendite kogumine

Tsiviilkohtumenetluses on tõendid tegelikud andmed, mille põhjal kohus saab seaduses sätestatud korras kindlaks teha poolte nõuete ja hagi vastuse aluseks olevate asjaolude ning muude asja õiglaseks lahendamiseks asjakohaste asjaolude esinemise või mitteesinemise. Selliseid andmeid võib tuvastada järgmiste vahenditega: poolte või kolmandate isikute seletused (otse või esindaja kaudu), tunnistajate ütlused, kirjalikud tõendid, asitõendid, vaatluste protokollid, eksperdiarvamused, seaduslikult saadud fotod, video- ja helisalvestised ning muud tõendid.

Kohus võib taotleda tõendite kogumist ka ELi liikmesriigilt või koguda neid vahetult vastavalt nõukogu 28. mai 2001. aasta määrusele (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades, eesmärgiga parandada, lihtsustada ja kiirendada kohtute vahelist koostööd tõendite kogumisel.

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poolte taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 179 kohaselt esitavad pooled ja teised menetlusosalised tõendeid. Kui esitatud tõenditest ei piisa, võib kohus nõuda, et pooled ja teised menetlusosalised esitaksid kohtule kinnitavat tõendusmaterjali, ja määrata selleks tähtaja. Kohtul on õigus koguda tõendeid ka omal algatusel (*ex officio*), kuid ainult seaduses sätestatud juhtudel.

Kohtul on tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt õigus koguda tõendeid omal algatusel, kui ta menetleb perekonnaasju või töövaidlusi ja kui see on tema arvates oluline asja õiglaseks lahendamiseks (artiklid 376 ja 414).

Lisaks sellele on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 476 sätestatud, et alaealise täielikult teovõimeliseks tunnistamise (emantsipatsiooni) asja arutamiseks valmistuv kohus:

määrab alaealise elukoha järgse riikliku lastekaitseasutuse, kes esitab järelduse alaealise valmiduse kohta iseseisvalt kõiki tsiviilõigusi teostada või kohustusi täita;

nõuab andmeid selle kohta, kas alaealist on süüdi mõistetud või kas ta on sooritanud väär- või kuritegusid;

määrab kohtupsühholoogilise ja/või -psühhiaatrilise ekspertiisi ja nõuab välja alaealise ravidokumentid või muud ekspertiisiks vajalikud dokumendid, kui on vaja kindlaks teha alaealise füüsilise, kõlbelise, hingelise või vaimse arengu tase;

teeb muud asja arutamise ettevalmistamiseks vajalikud toimingud.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 582 on ka sätestatud, et kui arutatakse perekonnavara omandiõiguse võõrandamise või perekonnavarale hüpoteege või muu koormise seadmise luba, on kohtul kohtuasja asjaolusid arvesse võttes õigus nõuda hagejalt tõendeid perekonna rahalise olukorra (sissetulek, säästud, muu vara, kohustused) kohta, võõrandatava perekonnavara andmeid, lastekaitseasutuselt lapse vanemate andmeid, tulevase tehingu tegemise esialgseid tingimusi ja väljavaateid, kaitstava lapse õiguste väljavaateid, kui tehingut ei tehta, ja muid tõendeid.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poolte taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus võib tõendite kogumiseks (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklite 199 ja 206 kohaselt) nõuda, et juriidiline või füüsiline isik esitaks kirjalikud tõendid või asitõendid, mis tuleb esitada määratud tähtaja jooksul otse kohtule. Kui füüsiline või juriidiline isik ei saa nõutud kirjalikke tõendeid või asitõendeid esitada või ei saa seda teha määratud tähtaja jooksul, peab ta seda kohtule teatama ja põhjendama. Kohus võib väljastada kirjalikke tõendeid või asitõendeid taotlevale isikule tunnistuse, mis annab talle õiguse saada kohtule esitamiseks tõendeid.

Kohtuistungiks valmistumisel teeb kohtunik ka muid asja nõuetekohaselt ettevalmistamiseks vajalikke menetlustoiminguid (nõuab tõendeid, mida menetlusosalised ei saa hankida, kogub omal algatusel tõendeid, kui kohtul on tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt õigus seda teha, jne).

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poolte taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib tõendi tagasi lükata järgmistel asjaoludel:

kui see on vastuvõetamatu;

kui tõend ei kinnita ega lükka ümber menetluses asjakohaseid asjaolusid (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 180);

kui tõendi oleks saanud esitada varem ja selle hilisem esitamine venitab menetlust (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 181 lõige 2).

Selleks et kohus hagiavalduse vastu võtaks, tuleb sellele lisada hageja nõuete aluseks olevad dokumendid või muud tõendid, kohtulõivu tasumise kinnitus ning taotlus koguda tõendeid, mida hageja ei saa esitada, ja põhjendused, miks neid ei saa esitada (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 135).

Tuleb ka märkida, et apellatsioonikohus keeldub vastu võtmast uusi tõendeid, mida oleks saanud esitada esimese astme kohtule, välja arvatud juhul, kui esimese astme kohus keeldus põhjendamatult tõendite vastuvõtmisest või kui tõendite esitamise vajadus tekkis hiljem (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 314).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Nagu tsiviilkohtumenetluse seadustikus määratletud, on tõendid tsiviilkohtumenetluses tegelikud andmed, mille põhjal kohus saab seaduses sätestatud korras kindlaks teha, kas poolte nõudeid ja hagi vastust toetavad asjaolud ning muud asja õiglaseks lahendamiseks asjakohased asjaolud on olemas või mitte. Neid andmeid saab hankida järgmiste vahenditega: poolte või kolmandate isikute seletused (otse või esindaja kaudu), tunnistajate ütlused, kirjalikud tõendid, asitõendid, vaatluste protokollid ja eksperdiarvamused.

Tõendiiks võivad olla ka seaduslikult saadud fotod ning heli- ja videosalvestised.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 192–217 on sätestatud järgmised tunnistaja ütluste ja eksperdiarvamusega tõendamise nõuded.

Tunnistaja ülekuulamise kord

Iga tunnistaja kutsutakse kohtusaali ja kuulatakse eraldi üle. Ülekuulamata tunnistajad ei või kohtuistungil ajal viibida kohtusaalis. Ülekuulatud tunnistajad peavad jääma kohtusaali kohtuistungil lõpuni. Kui ülekuulatud tunnistajad seda taotlevad, võib kohus lubada neil kohtusaalist lahkuda pärast menetlusosaliste seisukohtade ärakuulamist.

Tunnistaja võib üle kuulata kohapeal, kui ta ei saa kohtukutse peale haiguse, kõrge ea, puude või muu kohtu poolt tunnustatud olulise põhjuse tõttu kohtusse ilmuda ja kui tunnistaja kutsumist taotlenud menetlusosaline ei saa tagada selle tunnistaja kohtusse ilmumist.

Kohus peab tegema kindlaks tunnistaja isikusamasuse ning selgitama tunnistajale tema õigusi ja kohustusi ning vastutust vande murdmise ja oma kohustuste täitmatajätmise või mittenõuetekohase täitmise korral.

Enne ülekuulamist annab tunnistaja vande, asetades käe Leedu Vabariigi põhiseadusele (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) ja öeldes: „Mina, (täisnimi), kinnitan oma au ja südametunnistuse kohaselt, et avaldan kogu tõe, midagi varjamata, lisamata või muutmata“. Vannutatud tunnistaja kirjutab vandetekstile alla. Allkirjastatud vanne lisatakse kohtuasja dokumentidele.

Olles teinud kindlaks tunnistaja suhted poolte ja kolmandate isikutega ning muud tema ütluste hindamisel asjakohased asjaolud (tunnistaja haridus, elukutse jne), palub kohus tunnistajal rääkida kohtule kõik, mida ta asjast teab, ja mitte avaldada teavet, mille allikat tunnistaja ei suuda täpsustada.

Pärast tunnistuse andmist võib tunnistajale küsimusi esitada. Kõigepealt esitavad tunnistajale küsimusi tema kutsumist taotlenud isik ja tema esindaja.

Seejärel esitavad tunnistajale küsimusi teised menetlusosalised. Kohtu algatusel kutsutud tunnistajale esitab kõigepealt küsimusi hageja. Kohtunik peab eirama suunavaid ja kohtuasjas asjakohatuid küsimusi. Kohtunikul on õigus tunnistaja ülekuulamise ajal küsimusi esitada.

Vajaduse korral võib kohus tunnistaja menetlusosalise taotlusel või omal algatusel samal kohtuistungil uuesti üle kuulata, kutsuda ülekuulatud tunnistaja sama kohtu teisele istungile või tunnistajaid vastastada.

Erandjuhtudel, kui tunnistajat on võimatu või keeruline kohtu üle kuulata, on asja menetleval kohtul õigus võtta tunnistajalt kirjalik tunnistus, kui kohus leiab tunnistaja isikut ja tunnistuse esemeks olevate asjaolude olemust arvesse võttes, et see ei kahjusta kohtuasja oluliste asjaolude tuvastamist. Poolte algatusel võib tunnistaja kutsuda kohtusse täiendavale ülekuulamisele, kui see on vajalik kohtuasja asjaolude täpsemaks tuvastamiseks. Enne ütluste andmist peab tunnistaja allkirjastama tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 192 lõikes 4 sätestatud vandeteksti ja teda hoiatatakse allkirjastatud kinnituse vastu, et valeütluste andmine on kuritegu. Kirjalik tunnistus tuleb anda notari juuresolekul ja see tõestatakse notariaalselt.

Ekspertide ülekuulamine

Ekspertiarvamus loetakse kohtuistungil valjult ette. Enne ekspertiarvamuse ettelugemist peab ekspertiarvamuse koostanud ja kohtuistungil osalev ekspert andma vande, asetades käe Leedu Vabariigi põhiseadusele ja öeldes: „Mina, (täisnimi), töotan täita eksperti ülesandeid menetluses ausalt ning anda erapooletu ja põhjendatud ekspertiarvamuse kõigi oma eriteadmiste põhjal“. Kui ülekuulamine korraldatakse väljaspool kohtuistungit, on eksperti allkirjastatud vandetekst ekspertiarvande lahutamatu osa. Leedu Vabariigi kohtuexpertide nimekirja (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) kantud eksperdid, kes andsid vande sellesse nimekirja kandmise ajal, ei pea kohtus vannet andma ja nad loetakse hoiatatuks, et valearvamuse ja -ütluste korral tuleb kanda vastutust.

Kohtul on õigus paluda eksperdil selgitada oma arvamust suuliselt. Ekspertiarvamuse suuline selgitus lisatakse kohtuistungi protokollile.

Ekspertidele võib ekspertiarvamuse selgitamiseks või täiendamiseks küsimusi esitada. Eksperti määramist taotlenud isik saab esimesena küsimusi esitada.

Seejärel võivad eksperti küsitleda teised menetlusosalised. Kui kohus määrab eksperti omal algatusel, saab eksperdile esimesena küsimusi esitada hageja.

Kohtunikel on õigus eksperdile tema ülekuulamise ajal küsimusi esitada.

Ekspertiarvamus esitatakse ainult kohtu nõudel ja see tuleb esitada kirjalikult ekspertiarvande vormis. Ekspertiarvande peab sisaldama tehtud uuringute üksikasjalikku kirjeldust, tulemuste põhjal tehtud järeldusi ja põhjendatud vastuseid kohtu esitatud küsimustele.

Kui kohus küsib ekspertiarvamust ilma ekspertiarvandeta, loetakse ekspertiarvamuse eksperti esitatud (sarnaselt teiste menetlusosalistega) kirjalikuks tõendiks või kohtu poolt tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras nõutud tõendiks.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 198 on sätestatud järgmised kirjalike tõendite esitamise nõuded.

Kirjalikke tõendeid võivad esitada menetlusosalised või neid võib nõuda kohus tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Kirjalikud tõendid tuleb esitada tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud vormis: menetluskohanduse sisu kirjalike tõenditega toetav menetlusosaline

peab esitama nende originaalid või ärakirjad (digitaalsed ärakirjad), mille on kinnitanud kohus, notar (või muu notariaaltoiminguid tegema volitatud isik),

menetluses osalev advokaat või dokumendi väljastanud (vastuvõtnud) isik. Kohus võib omal algatusel või menetlusosalise taotlusel nõuda

originaaldokumentide esitamist. Menetlusosaline esitab originaaldokumentide esitamise taotluse koos oma hagi, vastuhagi, hagi vastuse või muu

menetluskohandusega. Menetlusosalised võivad esitada sellise taotluse hiljem, kui kohus nõustub, et taotlus jäeti varem esitamata mõjuvatel põhjustel, või

kui kõnealuse taotluse rahuldamine ei venita asja lahendamist. Kui menetluskohanduse sisuga on seotud ainult osa dokumendist, võib kohtule esitada

ainult asjakohased osad (katkendid, väljavõtted).

Kõik menetluskohandused ja nende lisad tuleb esitada kohtule leedu keeles, välja arvatud teatavate seaduses sätestatud erandite korral. Kui

menetlusosalised, kellele tuleb menetluskohandused kätte toimetada, ei valda leedu keelt, tuleb kohtule esitada nende dokumentide tõlge keelde, mida nad

valdavad. Kui esitavad dokumendi peavad tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt olema tõlgitud võõrkeelde, peavad menetlusosalised esitama kohtule

nende kinnitatud tõlke seaduses sätestatud korras.

Kohtutoimikus sisalduvad originaaldokumentid võib esitajate taotlusel tagastada. Sel juhul tuleb toimikusse jätta tagastatavate dokumentide ärakirjad, mis on

tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kinnitatud.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 197 kohaselt võib riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste väljastatud dokumendid, mille riigi volitatud isikud on oma

pädevuse raames ja konkreetsete dokumentide vormi suhtes kohaldatavate nõuete kohaselt heaks kiitnud, lugeda ametlikeks kirjalikeks tõenditeks ja neil on

suurem tõendusjõud. Ametlikes kirjalikes tõendites märgitud asjaolud loetakse täielikult tõendatuks, kui neid menetluse käigus muude tõenditega, välja

arvatud tunnistaja ütlustega, ümber ei lükata. Tunnistaja ütluste kasutamise keeld ei kehti, kui see oleks vastuolus hea usu, õigluse ja mõistlikkuse

põhimõttega. Ametlike kirjalike tõendite tõendusjõu võib anda ka muudele dokumentidele, aga ka õigusaktidega.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Kohtuasja asjaolusid, mida tuleb seaduse kohaselt tõendada kindlate tõendamisviisidega, ei saa tõendada muude tõendamisviisidega (tsiviilkohtumenetluse

seadustiku artikli 177 lõige 4).

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Tunnistajaks kutsutud isik peab ilmuma kohtusse ja andma tõeseid ütlusi. Tunnistajaks kutsutud isik on seaduse kohaselt vastutav tunnistaja kohustuste

täitmatajätmise eest (artikkel 19), mis tähendab, et teda võib trahvida.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tunnistaja võib ütluste andmisest keelduda, kui need süüdistaksid teda ennast, tema perekonnaliikmeid või lähisugulasi.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kui tunnistajad, eksperdid või tõlgid jätaavad kohtuistungile ilmumata, küsib kohus menetlusosalistelt, kas asja võib arutada tunnistajate, ekspertide või tõlkide

kohalolekuta, ning määrab, kas kohtuistungit jätkatakse või see lükatakse edasi. Kui kohtusse kutsutud tunnistaja, ekspert või tõlk jätab kohtusse ilmumata

mõjuva põhjuseta, võib talle määrata kuni 1000 liiti suuruse trahvi. Tunnistaja suhtes võib kohtumääruse alusel kohaldada ka sundtoomist

(tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 248).

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana ei või üle kuulata järgmisi inimesi:

tsiviil- ja halduskohtumenetluses esindajaid või kriminaalmenetluses kaitsjat seoses asjaoludega, mis said neile teatavaks esindaja või kaitsja ülesandeid

täites;

isikuid, kes ei suuda kohtuasjas asjakohaseid asjaolusid füüsilise või vaimupuude tõttu mõista või nende kohta rahuldavaid ütlusi anda;

preestrid seoses asjaoludega, mis usaldati neile pihi käigus;

meditsiinivõõrutajaid seoses asjaoludega, mis on kaitstud ametisaladusega;

vahendajaid seoses asjaoludega, mis said neile teatavaks vahendusmenetluse käigus.

Seadusega võib kindlaks määrata ka muud isikud.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Olles täpsustanud tunnistaja suhted poolte ja kolmandate isikutega ning muud tunnistaja ütluste hindamisel asjakohased asjaolud (tunnistaja haridus, elukutse jne), palub kohus tunnistajal rääkida kohtule kõik, mida ta asja kohta teab ja vältida teavet, mille allikat tunnistaja ei suuda nimetada.

Pärast tunnistuse andmist võib tunnistajale küsimusi esitada. Kõigepealt esitavad tunnistajale küsimusi tema kutsumist taotlenud isik ja selle isiku esindaja ning seejärel teised menetlusosalised. Kohtu algatusel kutsutud tunnistajale esitab kõigepealt küsimusi hageja. Kohtunik peab eirama suunavaid ja kohtuasjas asjakohatuid küsimusi. Kohtunikul on õigus tunnistaja ülekuulamisel igal ajal küsimusi esitada. Vajaduse korral võib kohus tunnistaja menetlusosalise taotlusel või omal algatusel samal kohtuistungil uuesti üle kuulata, kutsuda ülekuulatud tunnistaja sama kohtu teisele istungile või tunnistajaid vastastada.

Erandjuhtudel, kui tunnistajat on võimatu või keeruline kohtus üle kuulata, on asja menetleval kohtul õigus uurida kirjalikku tunnistust, kui kohus leiab tunnistaja isikut ja tunnistuse esemeks olevate asjaolude olemust arvesse võttes, et see ei kahjusta kohtuasja oluliste asjaolude tuvastamist. Poolte algatusel võib tunnistaja kutsuda kohtusse täiendavale ülekuulamisele, kui see on vajalik kohtuasja asjaolude täpsemaks tuvastamiseks. Enne ütluste andmist peab tunnistaja allkirjastama kindlaksmääratud vandeteksti ja teda hoiatatakse allkirjastatud kinnituse vastu, et valeütluste andmine on kuritegu. Kirjalik tunnistus tuleb anda notari juuresolekul ja see tõestatakse notariaalselt.

Menetlusosaliste osalemise kohtuistungil ja tunnistajate kohapealse ülekuulamise võib tagada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil (video- või telekonverentsi vahendusel jne). Sellise tehnoloogia kasutamisel justiitsministri kehtestatud korra kohaselt tuleb tagada menetlusosaliste isikusamasuse usaldusväärne kindlakstegemine ning andmete (tõendite) objektiivne salvestamine ja esitamine.

Lisaks sellele on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 803 sätestatud võimalus, et Leedu Vabariigi kohtud taotlevad teise riigi kohtult tõendite kogumisel kommunikatsioonitehnoloogia (video- või telekonverentsi jne) kasutamist.

3 Tõendite hindamine

Kohus hindab kohtuasja tõendeid oma veendumuse kohaselt, lähtudes menetluses esitatud asjaolude igakülgsest ja erapooletust uurimisest ning juhitudes seadusest.

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Faktilised andmed tuvastatakse järgmisteh vahenditega: poolte ja kolmandate isikute seletused (otse või esindaja kaudu), tunnistajate ütlused, kirjalikud tõendid, asitõendid, vaatluste protokollid, eksperdiarvamused, seaduslikult saadud fotod, video- ja helisalvestised ning muud tõendid. Riigi- või ametisaladusega kaitstud faktilised andmed ei saa tavaliselt olla tsiviilkohtumenetluses tõendiks, kui nende salastatust ei ole seaduses sätestatud korras tühistatud. Vahendusmenetluse käigus saadud andmeid ei saa kasutada tsiviilkohtumenetluses tõendina, välja arvatud tsiviilvaidluste vahendusmenetluse seaduses sätestatud juhtudel.

Samuti tuleb märkida, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 185 kohaselt peab kohus hindama kohtuasja tõendeid oma veendumuse kohaselt, lähtudes menetluses esitatud asjaolude igakülgsest ja erapooletust uurimisest ning juhitudes seadusest. Ühelgi tõendil ei ole kohtu jaoks eelnevalt kindlaksmääratud tõendusjõudu, välja arvatud tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud juhtudel.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Jah (vt punkt 2.4).

Viimati uuendatud: 21/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Luksemburg

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Luksemburgi õiguses valitseb põhimõtte, mille järgi peab isik, kes nõuab kohustuse täitmist, seda tõendama. Ja vastupidi: see, kes väidab, et tema kohustus on lõppenud, peab tõendama maksmist või asjaolu, mis tõi kaasa tema kohustuse lõppemise.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Luksemburgi õigusega on teatavate juhtude jaoks kehtestatud eeldused, mille korral ei pea isik tõendama asjaolu, mille tõendamine oleks raske või võimatu. Eeldused on järeldused, mis on sätestatud seaduses või mille teeb kohus tundmatute asjaolude kohta teadaolevate asjaolude põhjal.

Seadusandja eristab kahte liiki eelduseid. Esiteks õiguslikud eeldused, mis on teatavate toimingute või asjaoludega seoses kehtestatud eriseaduses. Lisaks on olemas eeldused, mis ei ole seaduses sätestatud ja mille kohta teeb otsuse kohus oma kaalutusõigusest lähtuvalt, kusjuures kohus võtab arvesse ainult selliseid eelduseid, mis on kaalukad, täpsed ja ühtlangedad.

Eelduste ümberlõkkamiseks on üldiselt võimalik esitada tõendeid. Näiteks kui abielupaarile sünnib laps, eeldatakse, et lapse ema abikaasa on lapse isa.

Isaduse vaidlustamiseks on siiski võimalik esitada hagi.

Mõnikord võib juhtuda, et eelduseid ei ole võimalik ümber lükata, s.t nende eelduste vastu ei ole võimalik esitada tõendeid.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Asjaolusid hindab kohus oma sõltumatust kaalutusõigusest lähtuvalt. Kahtluse korral teeb kohus kindlaks, kas tõendid on kaalukad, täpsed ja ühtlangedad, ning võtab tõendid vastu või lükkab need tagasi olenevalt väidetavate faktide usutavusest.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poolte taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kohtunik võib tõendite kogumise ette näha menetlusosalise avalduse alusel, kuid teatud juhtudel võib ta koguda tõendeid ka omal algatusel.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poolte taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohtunik teavitab määratud eksperti ülesande laadist. Ekspert pöördub menetlusosaliste ja selliste kolmandate isikute poole, kelle abi uurimisel vajatakse. Koosõlas võistlevuse põhimõttega tuleb tõendid koguda menetlusosaliste juuresolekul.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poolte taotluse koguda tõendeid?

Tõendite kogumise võib alati ette näha siis, kui kohtunikul ei ole piisavalt teavet otsuse tegemiseks.

Väidetava faktiga seoses võib tõendite kogumise ette näha ainult juhul, kui väite esitanud menetlusosalisel ei ole piisavalt tõendeid selle väite tõendamiseks. Mingil juhul ei tohi tõendite kogumist ette näha selleks, et kompenseerida poole hooletust tõendite kogumisel.

Samuti peavad kohtunikud piirduma meetmete valikul sellega, mis on piisav vaidluse lahendamiseks. Nad peavad valima lihtsaima ja kõige vähem kuluka lahenduse.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Erinevad tõendamisviisid on dokumentaalsed tõendid, suulised ütlused, eeldused, omaksvõtt ja vande alla antud tunnistused.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisaruande/ekspertiisaruande kohta kehtivad nõuded?

Meetodid tõendite kogumiseks tunnistajatelt ja eksperttunnistajatelt

Kui tunnistajate ütlused on lubatavad, võib kohtunik koguda tõendeid kolmandalt isikult, kes võivad aidata heita valgust juhtumiga seotud asjaoludele seetõttu, et need on neile isiklikult teada. Selliseid tõendeid võib koguda ütluste vormis või uurimise käigus olenevalt sellest, kas need tõendid on suulised või kirjalikud.

Kohtunik võib paluda enda valitud isikul anda selgitusi ütluste, konsultatsioonide või ekspertiisaruandete vormis faktilise asjaolu kohta, mis vajab tehnilise eksperdi selgitust. Kui arvamus ei pea olema esitatud kirjalikult, võib kohtunik lubada eksperttunnistajal avaldada arvamust suuliselt kohtuistungil. See arvamus protokollitakse ning selle allkirjastavad kohtunik ja kohtusekretär.

Kirjalike tõendite ning eksperttunnistajate aruannete või arvamuste esitamise reeglid

Kirjalikud tõendid

Dokumendile tuginev menetlusosaline on kohustatud edastama selle dokumendi kõigile teistele pooltele. Dokument edastatakse kättesaamiskinnituse vastu või esitatakse kohtu kantseleile. Dokumendid tuleb edastada viivitamatult.

Ekspertide aruanded või kirjalikud arvamused

Ekspertid esitavad oma aruanded kohtu kantseleile. Isegi kui eksperte on mitu, koostatakse üks aruanne. Kui ekspertide arvamused lahknevad, esitab iga ekspert oma arvamuse. Kui ekspert on küsinud arvamust teiselt eksperdilt, kelle spetsialiseerumisvaldkond erineb eksperdi enda spetsialiseerumisvaldkonnast, lisatakse see arvamus olenevalt kohtuasjast kas istungi protokollile või toimikule.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga.

Oma ametiülesandeid täitva ametiisiku (notar, kohtuäitur jne) koostatud ametlik dokument (*acte authentique*) on tõend, välja arvatud juhul, kui on tõendatud, et see dokument ei ole autentne.

Eraõiguslik kokkulepe, mille pooled on ise koostanud ja allkirjastanud ilma ametiisikut kaasamata, on tõend juhul, kui ei ole vastupidiseid tõendeid.

Suuliste tõendite ja muude tõendamisviiside lubatavuse üle otsustab kohtunik omal äranägemisel.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Selleks et tõendada õigusdokumenti (lepingut), mille väärtus on suurem kui 2500 eurot, tuleb esitada kirjalikud tõendid. Õigusliku asjaolu (näiteks õnnetuse) tõendamiseks võib siiski kasutada mis tahes tõendamisviisi.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Seadus kohustab tunnistajaid tegema tõe väljaselgitamiseks kohtumenetluse raames koostööd.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Isiku võib ütluste andmise kohustusest vabastada, kui ta suudab tõendada, et tal on ütluste andmisest keeldumiseks mõjuv põhjus. Menetlusosalise vanemad või muud lähisugulased võivad keelduda ütluste andmisest. Samuti võib seda teha menetlusosalise abikaasa ja seda isegi juhul, kui nad on lahutatud.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kohtusse ilmumata jätnud tunnistajaid võib kohtusse kutsuda nende kulul, kui nende ärakuulamist peetakse vajalikuks. Kohtusse ilmumata jätnud tunnistajatele ja mõjuva põhjuseta ütluste või vande andmisest keelduvatele isikutele võidakse määrata tsiviilkorras 50–2500 euro suurune rahaträhv.

Isik, kes suudab tõendada, et ta ei saanud ettenähtud päeval kohtusse ilmuda, võidakse vabastada rahaträhvi või kohtusse kutsumisega kaasnevate kulude tasumisest.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Ütlusi andma võib kutsuda igatüüpi, välja arvatud need, keda ei peeta selleks sobilikuks.

Isikud, kes ei saa anda ütlusi, võidakse siiski samadel tingimustel ära kuulata, kuid seda ei tehta vande all. Alanejad sugulased ei tohi kunagi anda ütlusi seoses asjaoludega, millele abikaasad tuginevad lahutust või lahuselut taotledes.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtuniku ja poolte roll tunnistajate küsitlemisel

Kohtunikud küsitlevad tunnistajaid eraldi kohtuniku määratud järjekorras ning menetlusosalised peavad viibima juures või olema kohale kutsutud. Tunnistajad ei tohi oma ütlusi maha lugeda.

Kohtunikud võivad tunnistajad ära kuulata või esitada neile küsimusi mis tahes asjaolude kohta, millega seoses võib seaduse kohaselt tõendeid koguda, ning seda isegi juhul, kui neid asjaolusid ei ole märgitud otsuses, millega tõendite kogumine ette nähti. Kohtunikud võivad tunnistajad tagasi kutsuda, vastandada neid omavahel või menetlusosalistega ning vajaduse korral kuulata tunnistajad ära tehniliste ekspertide juuresolekul.

Menetlusosalised ei tohi ütlusi andvale tunnistajale vahele segada, teda küsitleda või üritada teda mõjutada või pöörduda tema poole otse. Vastasel juhul võidakse need menetlusosalised istungilt kõrvaldada. Kui kohtunik on lõpetanud tunnistaja küsitlemise, võib ta juhul, kui ta peab seda vajalikuks, esitada tunnistajale täiendavaid küsimusi, mille on kohtunikule edastanud menetlusosalised.

Videokonverentsi ja muude tehniliste vahendite kasutamine

Nõukogu 28. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1206/2001 (liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades) eesmärk on parandada, lihtsustada ja kiirendada liikmesriikide kohtute vahelist koostööd tõendite kogumisel. Luksemburgi õiguses puuduvad erisätted videokonverentsi kasutamise kohta. Videokonverentsi kasutamise suhtes kohaldatakse uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikleid, mis käsitlevad tunnistajate küsitlemist, kohtuniku isiklikult tehtavaid kontrolle ja isiklikult kohtusse ilmumist. Kohtutel on olemas vajalik tehniline varustus. Videokonverentsiks ette nähtud kuupäeval on kohal kohtunik, kohtusekretär, tõlk ja tehnik.

Kohtunik võib lasta teha heli-, video- või audio-videosalvestise kas kogu menetlustoimingust või selle osast. Salvestisi hoitakse kohtu kantseleis. Mis tahes pool võib paluda neist koopiat või ärakirja oma kuludega.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohus ei võta vastu ebaseaduslikul teel saadud tõendeid (näiteks selliseid tõendeid, mis on saadud varjatud kaamera abil filmimise või telefonikõnede salvestamise teel, kui asjaomane isik ei olnud sellisest filmimisest või salvestamisest teadlik).

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Menetlusosalise tehtud avaldustel puudub üldjuhul tõendi jõud.

Lingid

<http://www.legilux.lu/>

Viimati uuendatud: 13/05/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Ungari

1 Tõendamiskohustus

Tõendamiskohustus lasub sellel poolel, kelle huvid saavad kahjustada juhul, kui ta ei suuda tõendada asjaolusid, millele ta tugineb.

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on pooled kohustatud esitama juhtumi olulised asjaolud ja neid kinnitavad tõendid. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, peab juhtumi asjaolusid tõendama see pool, kelle huvides on, et kohus aktsepteeriks need asjaolud tõesena. Sama pool vastutab tõendite puudumise või asjaolu tõendamata jätmise tagajärgede eest. Töövaidluses peab tööandja tõendama nõude lahendamiseks vajalike kollektiivlepingute, sise-eeskirjade ja juhiste sisu ning kõikide tööandja tegevuse käigus koostatud dokumentide sisu, mis on vajalikud vaidluse lahendamiseks, nõutud hüvitisega seotud arvutuste õigsust (kui hüvitised vaidlustatakse) ja mis tahes hüvitiste maksmist (palgavaidluse korral).

Avalik-õiguslikku töösuhet puudutavas vaidluses peab avaliku sektori asutus tõendama nõude lahendamiseks vajalike üldkohaldatavate sätete ja juhiste sisu ning kõikide avaliku sektori asutuse tegevuse käigus koostatud dokumentide sisu, mis on vajalikud õigusvaidluse lahendamiseks, nõutud hüvitisega seotud arvutuste õigsust (kui hüvitised vaidlustatakse) ja mis tahes hüvitiste maksmist (palgavaidluse korral).

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Kui poolel on tõendamiskoormis, kuid ta ei suuda tõendeid esitada, võib kohus asjaolu tõesena aktsepteerida, kui kohtul ei selle tõesuses vähimatki kahtlust. Kohus võib aktsepteerida tõesena asjaolu käsitlevat avaldust, kui ta ei kahtle selle tõesuses ning kui vastaspool tunnustab seda, pooled esitavad selle samal viisil, vastaspool ei vaidlusta seda, kuigi kohus palub tal seda teha, või seaduse kohaselt käsitatakse seda asjaolu vaieldamatuna. Kohus võtab asjaolusid, mida ta käsitab üldtuntuna või millest ta on saanud teada omal algatusel, arvesse isegi siis, kui ükski pool ei tugine neile. Kohus võtab omal algatusel arvesse õiguslikke eeldusi, sealhulgas asjaolusid, mida tuleb pidada seaduse alusel tõeseks, kuni pole tõendatud vastupidist. Näiteks perekonnaõiguses eksisteerib piiratud arv ümberlükamatuid eeldusi ja asjaolusid, mida ei saa vastutõendiga ümber lükata.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Ungari tsiviilkohtumenetluse normides ei ole sätestatud, millisel määral peab kohus asjaolude tõesuses veendunud olema. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, ei ole kohus tõendamise osas seotud vorminõuete või tõendamismeetodite või -vahenditega, vaid võib vabalt tugineda poolte esitatud tõenditele või mis tahes muudele tõenditele, mis on asjakohased juhtumi asjaolude kindlakstegemiseks. See ei kehti siiski seaduses sätestatud eelduste puhul, sealhulgas õigusnormide puhul, mis sätestavad, et teatavaid asjaolusid tuleb käsitada tõesena, kui nendega seoses ei esitata vastupidiseid tõendeid. Kohus teeb juhtumi asjaolud kindlaks, võrreldes ning hinnates oma siseveendumuste kohaselt üksikult ja kogumis ütlusi ja poolte käitumist menetluse jooksul, aga ka kohtuistungil ajal saadud tõendeid ja muid hagiga seotud andmeid.

2 Tõendite kogumine

Kohus kogub tõendeid eesmärgiga tuvastada asjaolud, mis on vajalikud kohtuasjas otsuse tegemiseks.

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, peab juhtumi asjaolusid tõendama see pool, kelle huvides on, et kohus aktsepteeriks need asjaolud tõesena. Sama pool vastutab tõendite puudumise või asjaolu tõendamata jätmise tagajärgede eest. Tsiviilkohtumenetluses võib kohus anda omal algatusel korralduse koguda tõendeid, kui see ei ole seadusega keelatud.

Haldusmenetluses võib kohus anda omal algatusel korralduse koguda tõendeid asjaolude kohta või asjaolusid kinnitavaid tõendeid, mida kohus võtab arvesse omal algatusel, kui tegemist on alaealise või puudetoetust saama õigustatud isiku õiguste rikkumisega või kui see on seadusega sätestatud.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Küsitletakse tunnistajaid, küsitakse ekspertide arvamusi ja vajaduse korral küsitletakse ka eksperte, viiakse läbi uurimisi, antakse korraldus esitada dokumendid, videosalvestised, helisalvestised, heli- ja videosalvestised ja muud esemelised tõendid.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Ükski poole tõendite esitamise taotlus ega kohtu määrus tõendite kogumiseks ei ole kohtu jaoks siduv. Kohus võib jätta tõendite esitamise taotluse rahuldamata, kui selline taotlus ei ole esitatud kooskõlas 2016. aasta CXXX seadusega tsiviilkohtumenetluse kohta, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti või kui pool, kes on kohustatud tasuma ette tõendite kogumise kulud, ei ole ettemaksukohustust täitnud hoolimata sellest, et talle on antud korraldus seda teha. Kohus jätab tõendite esitamise taotluse rahuldamata või loobub juba nõutud tõendite vastuvõtmisest, kui see ei ole õigusvaidluses otsuse tegemiseks vajalik.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tõendid on tunnistajate ütlused, eksperdiarvamused, dokumendid, videosalvestised, helisalvestised, video- ja helisalvestised ja muud esemelised tõendid. Tõendeid ei aktsepteerita, kui see on seadusega välistatud või kui selleks peavad olema täidetud teatavad tingimused, välja arvatud juhul, kui need tingimused on täidetud. Tõendeid võib koguda vaatluse teel. Vande all seletuste andmist ei ole menetluse raames ette nähtud.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja eksperdiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Vahetuse põhimõtte järgi annavad tunnistajad ja eksperdid üldjuhul ütlusi kohtuistungil ajal. Kui pool soovib tõendada oma väiteid dokumentidega, peab ta lisama dokumendid hagiavaldusele või esitama need kohtuistungil. Võõrkeelsele dokumendile tuleb lisada vähemalt selle jooksev tõlge ungari keelde. Kui tekib kahtlus tõlgitud teksti õigsuses või täielikkuses, tuleb esitada kinnitatud tõlge; selle puudumisel ei aktsepteeri kohus dokumenti. Tõendid esitanud poole taotlusel võib kohus kohustada vastaspoolt esitama dokumendid, mis on tema valduses ja mis ta on tsiviilõigusnormide kohaselt niikuinii kohustatud avaldama või esitama. Eelkõige on vastaspoolle see kohustus siis, kui dokument väljastati tõendid esitanud poole huvides või see tõendab õigussuhet selle

poolega või on seotud sellist õigussuhet käsitleva kohtuasjaga. Kui dokument on sellise isiku valduses, kes hagis ei osale, nõuab kohus dokumendi välja kontrolli käsitlevate normide alusel. Kui menetlusosaline soovib esitada tõendiks kohtu, notari, muu ametiasutuse, haldusametuse või organisatsiooni valduses olevad dokumendid või andmed, kuid ta ise ei saa otse taotleda nende väljastamist, võtab kohus meetmed nende hankimiseks. Originaaldokumenti ei pea esitama, kui seda ei ole vaja kontrollida ning pool esitab kohtuistungil ajal dokumendi kinnitatud või lihtkoopia. Dokumendi esitamisest võib keelduda ainult siis, kui see sisaldab salastatud teavet.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Üldjuhul mitte.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Üldjuhul mitte. Erandjuhtudel, näiteks isiku teovõimetuks tunnistamise menetluses, peab kohus kutsuma kohale kohtupsühhiaatri, kes hindaks puudutatud isiku vaimset seisundit.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Jah, kuid teatavatel juhtudel võivad nad ütluste andmisest keelduda.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Ütluste andmisest võivad keelduda järgmised isikud:

kummagi poole sugulased;

isik, kelle ütlused võivad süüstada teda ennast või mõnda tema sugulast kuriteo toimepanemises seoses asjaomase küsimusega;

ametisladust hoidma kohustatud isik, kui ütluste andmine tähendaks ametisladuse hoidmise kohustuse rikkumist, välja arvatud juhul, kui asjaomane pool vabastab ta sellest kohustusest;

isik, kelle suhtes kehtib ärisaladuse hoidmise nõue asjades, milles tõendite esitamine tähendaks konfidentsiaalsuskohustuse rikkumist, välja arvatud juhul, kui tunnistuses avaldatavad andmed ei kujuta endast ärisaladust avalikku huvi pakkuvatele andmetele juurdepääsu ja avaliku huvi põhjusel kättesaadavaid andmeid käsitleva seaduse tähenduses või kui menetluse eesmärgiks on otsustada, kas asjaomased andmed pakuvad avalikku huvi või on kättesaadavad avaliku huvi põhjusel;

vahendaja/ekspert, kes osaleb vaidlusega seotud vahendusmenetluses, meediasisu pakkujad ja nendega töösuhetes või sarnastes suhetes olevad isikud seoses küsimustega, mille kohta ütluste andmine tähendaks neile kui meediasisu pakkujale teavet andnud isiku paljastamist.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tunnistajad, kohtu määratud eksperdid, uuritava dokumendi või eseme omanikud ja muud isikud, kelle osalemist tõendite kogumises peab kohus vajalikuks (edaspidi „tõendite kogumises osalejad“), on kohustatud aitama kaasa tõendite kogumisele. Kui tõendite kogumises osaleja jätab oma kohustuse täitmata, taotlemata eelnevalt kohustusest vabastamist mõjuval põhjusel, mida ta suudab põhjendada, mõistab kohus temalt välja kantud kulud ja võib määrata talle trahvi, kohustada teda ilmuma kohtusse, vähendada tõendite kogumises osaleja tasu ning teatada tema ülemusele, juhendajale või tööandjale, et tõendite kogumises osaleja ei osalenud menetluses. Kohus võib kohaldada samaaegselt rohkem kui ühte neist sunnimeetmetest.

Sunnimeetmeid ei saa võtta alla 14-aastase isiku suhtes. Selle asemel saab tema seaduslikult esindajalt mõista välja kantud kulud või määrata talle trahvi. Kui osaleja täidab pärast sunnimeetme kohaldamist oma kohustuse või taotleb vabastust kohustuse täitmisest mõjuvatel põhjustel, mida ta suudab põhjendada, tühistab kohus sunnimeetme kohaldamise määruse.

Tunnistaja võib esitada eraldi kaebuse otsuse peale, mis kohustab teda tunnistusi andma. Kaebus peatab tunnistaja ülekuulamise. Kui tunnistaja keeldumine tunnistuste andmisest on selgelt alusetu, võib kaebust lahendav kohus määrata tunnistajale trahvi ning hagi menetlev kohus võib mõista tunnistajalt välja tekkinud kulud.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana ei saa üle kuulata tunnistaja seaduslikku esindajat, välja arvatud juhul, kui tunnistajat esindav füüsiline isik on pädev osalema menetluses. Kaitsjana tegutsenud isikut ei saa tunnistajana üle kuulata küsimuses, millest ta sai teada kaitsjana tegutsedes, või kui ta ei olnud vabastatud konfidentsiaalsuskohustusest asjas, mis käsitleb salastatud teavet.

Alla 14-aastast isikut saab tunnistajana üle kuulata ainult siis, kui tõendeid, mis tema tunnistus eeldatavalt sisaldab, ei saa hankida muul viisil.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistajad ilmuvad kohtuistungile kohtukutse peale ning kohtuistungil küsitleb neid põhiliselt kolleegiumi esimees või ühest kohtunikust koosneva kolleegiumi puhul menetlust toimetav kohtunik.

Kolleegiumi esimees võib lubada tunnistaja ülekuulamise algatanud poolel viimase taotlusel küsitleda tunnistajat esimesena, enne kui vastaspoolel lubatakse küsimusi esitada, kui vastaspool on seda taotlenud. Sellisel juhul võivad kolleegiumi esimees ja teised kohtu koosseisu liikmed esitada tunnistajale küsimusi pärast seda, kui pooled on tunnistajat küsitlenud.

3 Tõendite hindamine

Kohus teeb juhtumi asjaolud kindlaks, võrreldes ning hinnates oma siseveendumuste kohaselt üksikult ja kogumis ütlusi ja poolte käitumist menetluse jooksul, aga ka kohtuistungil ajal saadud tõendeid ja muid hagiga seotud andmeid.

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Tõend või selle lahutamatu osa on õigusvastane ja seda ei tohi kohtumenetluses kasutada, kui

a) selle hankimisel või esitamisel on rikutud või ähvardatud isiku õigust elule ja füüsilisele puutumatusele;

b) see on esitatud mis tahes muud õigusvastast meetodit kasutades;

c) see on hangitud õigusvastaselt;

d) selle kohtule esitamisega rikutakse isikuõigusi.

Välja arvatud juhul, kui tõendite hankimisel või esitamisel on rikutud või ähvardatud isiku õigust elule ja füüsilisele puutumatusele, võib kohus erandkorras võtta õigusvastaseid tõendeid arvesse, pidades nõuetekohaselt silmas konkreetseid asjaolusid ja seaduse rikkumise ulatust, õigusvastase tõendi mõju asjaolude tuvastamisele, muude olemasolevate tõendite tähtsust ja kõiki muid juhtumi asjaolusid.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poole avaldust ei käsitata tõendina. Siiski hindab kohus juhtumi asjaolude tuvastamisel ka poolte väiteid vastavalt küsimuses nr 3 kirjeldatule.

Viimati uuendatud: 18/11/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Malta

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamiskohustus lasub isikul, kes midagi väidab. See põhimõte tuleneb kohtukorralduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklist 562, kus on sätestatud, et asjaolu tõendamise kohustus lasub igal juhul menetlusosalisel, kes seda väidab.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Jah, sellised normid on olemas ning need on esitatud kohtukorralduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 627 ja sellele järgnevatel artiklites.

Artiklis 627 on loetletud järgmised dokumendid, mida võib kasutada tõendina ja mille autentsus ei vaja täiendavat tõendamist:

Malta valitsuse aktid, mille on allkirjastanud minister või akti väljastanud osakonna juhataja või tema asetäitja, assistent või muu hierarhias järgmisel kohal olev ametnik, kellel on volitused selliste aktide allkirjastamiseks;

Malta valitsuse mis tahes osakonna registreeritud väljavõtted;

kõik avalik-õiguslikud aktid, mille on allkirjastanud pädevad asutused ja mis on avaldatud ametlikus väljaandes;

Malta valitsuse aktid, mis on trükitud valitsuse volituse alusel ja mis on nõuetekohaselt avaldatud;

Malta kohtute ja kiriklike kohtute aktid ja registreeritud väljavõtted;

riikliku perekonnaseisuregistri ja kinnistusregistri väljastatud tõendid;

tsiviilkohtu esimese kolleegiumi järelevalve all koostatud mereprotest;

muud kaubanduslikku meresõitu käsitlevas seaduses nimetatud dokumendid (sealhulgas registreerimistunnistused, mille on allkirjastanud registripidaja või muu volitatud ametnik, ning mis tahes muud andmed, mis on kirja pandud registreerimistunnistusel, mille paistab olevat allkirjastanud registripidaja või mõni muu volitatud ametnik).

On olemas ka muid dokumente, mille võib tõendina esitada ja mille sisu ei pea tõendamata, kuid tõendada tuleb siiski nende autentsust. Nende dokumentide hulka kuuluvad järgmised dokumendid:

seadusega või valitsuse poolt volitatud või tunnustatud mis tahes asutuse või avalik-õigusliku organi aktid ja registriväljavõtted;

kohaliku omavalitsuse aktid ja registriväljavõtted, mis käsitlevad sünde, abielusid ja surmasid, ning seaduse kohaselt kirikukihelkonna preestri juuresolekul tehtud avaldused;

Malta notarite aktid ja registriväljavõtted;

seaduse kohaselt peetavad äriühingute raamatupidamisdokumendid, kuid üksnes kaubanduslikku laadi kokkulepete või muude tehingute puhul;

seaduse kohaselt peetavad avalikud tehinguraamatud seoses mis tahes sündmustega, mis on võinud aset leida kaubandusasjades lepingupoolte vahel.

Seda laadi dokumentide sisu ümberlukkamiseks võib esitada tõendeid.

Lisaks neile dokumentidele on olemas veel üks eeldus, mis on reguleeritud Malta seadustekogu 16. peatükiga, s.t tsiviilseadustikuga – nimelt käsitatakse abielust sündinud last naise abikaasa lapsena. See õiguslik eeldus võidakse ümber lükata, esitades vande all koostatud avalduse tsiviilkohtu perekonnaasjade osakonnale ning esitades tõendid selle kohta, et selline eeldus ei ole kehtiv.

ele ja omaksvõtt oli tingitud ebaõigest ettekujutusest asjaolust. Sel juhul ei loeta asjaolu omaksvõetuks.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Selleks et teha otsus tsiviilasjas, peab kohus olema veendunud, et tõenäosuste tasakaalustamiseks on esitatud piisavad tõendid.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Iga menetlusosaline võib olenemata oma huvidest anda ütlusi kas omal algatusel, teise menetlusosalise taotluse alusel või siis, kui kohus kutsub *ex officio* teda ütlusi andma. Kui menetlust alustatakse vande all koostatud avalduse alusel, tuleb koostada tunnistajate nimekirja. Sama kehtib vande all koostatud vastuse suhtes – see peab sisaldama tunnistajate nimekirja. Kui menetlusosaline peab kutsuma ütlusi andma tunnistaja, keda ei ole sellesse nimekirja kantud, tuleb selleks esitada asjakohane avaldus.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui avaldus tõendite kogumiseks rahuldatakse, kutsutakse tunnistajad kohtusse kohtukutsega, mis väljastatakse pärast seda, kui pool, kes soovib neid tõendeid esitada, on esitanud selleks avalduse. Sellise kohtukutse väljastamise taotluse võib Malta magistraadikohtule ja Gozo magistraadikohtule (madalama astme pädevuses) esitada suuliselt.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib lükata tagasi menetlusosalise avalduse tõendite kogumiseks, kui ütlusi andma kutsutud isik on advokaat, advokaadi abi või preester. Peale selle ei saa üldjuhul kutsuda kohtuasjas ütlusi andma ühtegi isikut, kes osaleb kohtuistungil. Kuid kohtule on antud kaalutusõigus seda eeskirja konkreetsetes asjas mitte kohaldada, kui selleks on mõjuvad põhjused. Peale selle on olemas erioigusnormid, millega reguleeritakse ametisaladuse hoidmise kohustust ning mille kohaselt ei ole lubatud avaldada salastatud ja konfidentsiaalset teavet. Tunnistaja kutsumise avalduse võib rahuldamata jätta ka siis, kui kohus on veendunud, et selle tunnistaja kutsumine ei ole asjakohane.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Kasutatavaid tõendamise viise on kolm: dokumendid, suulised ütlused (*viva voce*) ja vande all antud kirjalikud tunnistused.

damiseks piisavaks ka muu tõendusvahendi muu hulgas menetlusosalise seletuse, mis ei ole antud vande all.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Kehtib üldreegel, et tunnistajat küsitatakse kohtuasja arutamiseks toimival avalikul istungil suuliselt (*viva voce*). Samas on õigusaktidega ette nähtud ka muud viisid kasutatavate tõendite kogumiseks.

Tõendeid võib esitada vande all antud kirjalike tunnistuste abil, mille on andnud Malta residendist või välisriigi residendist tunnistajad.

Kui isik kavatses Maltalt lahkuda või on haige või eakas või kui isik tõenäoliselt sureb või muutub teovõimetuks enne asja arutamiseks peetavat istungit või kui isik ei saa ilmuda istungile, võib kohus määrata kohtunikuabi selle isiku ärakuulamiseks. Sel juhul pannakse tunnistajale esitatud küsimused koos tema vastustega kirja ning tunnistaja allkirjastab tõendusmaterjali või teeb allkirja asemel ristimärgi.

Kohus võib määrata ka täiendava kohtuniku konkreetse tunnistaja ärakuulamiseks, kui tegemist on tunnistajaga, kes ei saa oma vanuse tõttu kodunt lahkuda. Kui tunnistaja elab välismaal, võib advokaat avalduse esitamisega taotleda ärakuulamist õigusabitaotluse alusel – selle tunnistaja küsitlemist sooviv menetlusosaline peab esitama kirjalikud küsimused ning selle isiku nime ja aadressi, kes asendab teda tunnistaja küsitlemisel.

Kui kohus peab seda asjakohaseks, võib ta lubada teha heli- või videosalvestise tunnistaja esitatavatest tõenditest.

Kohus võib kaasata vahekohtunikud, andes neile volitused tunnistajate ärakuulamiseks ja vande võtmiseks.

Kui tõendite kogumisse kaasatakse vahekohtunik, on tema käsutuses samad vahendid nagu kohtul.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Leitakse, et kõigil tõendamisviisidel on ühesugune tõendusjõud.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Ei, kuid alati tuleb esitada parimad tõendid.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Jah, seaduse kohaselt peavad kõik kohtusse kutsutud tunnistajad ütlusi andma. Tunnistajat ei saa siiski sundida küsimusele vastama, kui antud vastuse alusel võidakse talle esitada kriminaalsüüdistus.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Kohtuasja mis tahes menetlusosalise abikaasa on pädev tunnistaja ning teda võidakse kohustada asjas ütlusi andma mis tahes menetlusosalise avalduse alusel. Samas ei saa ühte abikaasat sundida avaldama teavet, mille teine abikaasa võib talle olla konfidentsiaalselt usaldanud nende abielu jooksul. Samuti ei pea üks abikaasa vastama küsimustele, kui tema vastuse alusel võidakse tema abikaasale esitada kriminaalsüüdistus.

Muud asjaolud, mida ei pea avaldama, hõlmavad advokaatidele, advokaadi abidele või preestritele avaldatud asjaolusid. Kuid kui advokaat või advokaadi abi saab oma kliendilt nõusoleku või kui preester saab nõusoleku pihil käinud isikult, võidakse neid küsitleda seoses asjaoludega, mis neile teatavaks said (nõusoleku olemasolul) – advokaati või advokaadi abi võidakse küsitleda seoses sellega, mida klient on talle kohtuasjaga seoses usaldanud, ning preestrit võidakse küsitleda seoses nende asjaoludega, mida ta on saanud teada pihisalusena või pihtimise käigus.

Kui puudub vastav kohtumäärus, ei saa paluda raamatupidajatel, arstidel, sotsiaaltöötajatel, psühholoogidel ja abielunõustajatel avaldada teavet, mida klient on neile usaldanud ja mis on kaitsitud ametisalususe hoidmise kohustusega või millest nad said teadlikuks oma ametikohustusi täites. Seda eesõigust laiendatakse ka tõlgile, kes on kaasatud sellise salastatud teabe edastamisse.

Ametisalususe hoidmise kohustusega seotud tunnistaja ei tohi paljastada mis tahes saladust ja konfidentsiaalset teavet, välja arvatud nende juhtumite suhtes teatavatel asjaoludel kohaldatavate erioigusnormide alusel.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kui nõuetekohaselt kohtusse kutsutud tunnistaja ei ilmu kohtusse ettenähtud ajal, on ta kohut solvanud ning ta mõistetakse viivitamatult süüdi ja talle määratakse rahaträhv. Kohus võib ka kohtusse toomise määruse või vahistamismääruse abil kohustada isikut ilmuma kohtusse ja sundida teda andma ütlusi järgmisel kohtuistungil. Kuid kohus võib jätta rahaträhvi sisse nõudmata, kui isik suudab esitada mõjuvad põhjused kohtusse mitteilmumise õigustamiseks.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana võib ära kuulata terve mõistuse juures oleva mis tahes isiku, kui tema pädevusest lähtuvalt ei ole kehtestatud erandeid. Tunnistajana võib ära kuulata mis tahes vanuses isiku, tingimusel et ta on teadlik asjaolust, et valeütluste andmine ei ole lubatud.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Küsitlemise või risküsitlemise käigus võib kohus esitada tunnistajale küsimusi, mida ta peab vajalikuks või asjakohaseks. *Samas võib iga menetlusosaline olenemata oma huvidest anda ütlusi omal algatusel, teise menetlusosalise taotluse alusel või siis, kui kohus kutsub ex officio teda ütlusi andma.*

Alaeealisi hõlmavate kohtuasjade raames küsitleb kohtunik alaealist üldjuhul kinnisel istungil või määratakse alaealist küsitlema lasteadvokaat.

Väljaspool Maltat elavaid tunnistajaid võib küsitleda videokonverentsi vahendusel.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kui tõendid ei ole saadud ebaseaduslikul viisil, ei ole kohtul mingeid piiranguid otsuse tegemisel. Ainus erand on see, et üldjuhul ei võta kohus arvesse tõendeid asjaolude kohta, mille tunnistaja on oma sõnade kohaselt saanud teada teistelt isikutelt, või asjaolude kohta, mida väidavad teised isikud, keda ennast on võimalik nende asjaolude kohta ütlusi andma kutsuda.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Jah, menetlusosalise avaldusi võetakse tõendina arvesse.

Viimati uuendatud: 22/03/2017

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Holland

1 Tõendamiskohustus

Madalmaade menetlusõiguses kehtib põhimõte, et asjaolu väitja peab seda tõendama. Teisisõnu on kohtuasjas asjaoludele või õigustele tuginev isik kohustatud neid asjaolusid või õigusi tõendama. Mõnikord aga võib konkreetsete õigusnormide alusel või vastavalt mõistlikkuse ja õigluse põhimõttele kehtida teistsugune tõendamiskohustus.

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) sätestatud kohustuslikke tõendamismõtteid kohaldatakse kohtukutsetega menetluses ja hagimenetluses, välja arvatud juhul, kui see on asja olemuse tõttu välistatud. Esialgse õiguskaitse menetluses ei ole need kohustuslikud ja ka vahekohtumenetluses ei kohaldata tavalisi tõendamismõtteid automaatselt. Vahekohtumenetluse pooled võivad nende normide kohaldamises siiski kokku leppida.

Kohustuslikud tõendamismõtted on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 149–207.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Kohus peab lugema ühe poolte väidetud ja vastaspoolte poolt (piisavalt) ümber lükkamata asjaolud tõendatuks. Erandiks on siiski olukorrad, kus sellega kaasneksid õiguslikud tagajärjed, mida pooled ei saa muuta. Sel juhul võib kohus nõuda tõendeid.

Tõendada ei tule üldtuntud asjaolusid või üldisest kogemusest tulenevaid reegleid. Kohus võib neid kasutada olenemata sellest, kas pooled neid väidavad. „Üldtuntud asjaolud“ tähendavad asjaolusid, mida iga tavaline inimene teab või saaks teada. „Üldised kogemused“ tähendavad teadmisi ja kogemusi, mis on kõikidel Madalmaade ühiskonnas elavatel inimestel. Tõendada ei tule ka kohtule menetluse käigus teatavaks saavaid asjaolusid ehk kohtumenetluse asjaolusid.

Mõnikord on eeldus sätestatud seaduses. Teatavaid asjaolusid peetakse nii tõenäoliseks, et neid väitev pool ei pea neid (täiendavalt) tõendama. Kohus võib väidetud asjaolude põhjal eeldusele jõudmiseks kasutada ka üldisest kogemusest tulenevaid reegleid. Sel juhul on vastaspoolel võimalus eeldus ümber lükata. On ka mitu erijuhtumit. Kaks näidet: liiklusseaduse kohaselt peab ratturile või jalakäijale otsa sõitnud mootorsõidukijuht maksma vigastuste eest kahjutasu, kui ei tõendata, et õnnetuse põhjustas vääramatu jõud. Teine näide on juhtum, kui töötaja nõuab töö ajal saadud vigastuste eest kahjutasu. Sel juhul on tööandja kohustatud maksma töötajale nende vigastuste eest kahjutasu, kui ei tõendata, et hoolsuskohustust ei rikutud või et töötaja oli süüdi tahtlikus tegevuses või tahtlikus ettevaatamatuses.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohtul on õigus hinnata talle esitatud tõendeid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. See erand on seotud tõendite veenvat tõendusjõudu käsitlevate normidega. Veenvate tõendite korral on kohus kohustatud teatavat liiki tõendid tõeseks lugema või vähemalt tunnistama nende tõendusjõudu. Kuid ka neid on võimalik ümber lükata.

Kohus võib oma otsuses tugineda ainult asjaoludele, mis vastavad nõuetekohaselt tõendamisnormidele.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Teataval juhudel (raamatupidamise kontrollimine, tunnistaja ütlused) paneb kohus tõendite esitamise kohustuse ühe poole taotlusel teisele poolele. Kohus võib seda teha ka omal algatusel.

Kohus võib ühe poole taotlusel või omal algatusel määrata ka ekspertiisi või vaatluse. Kohus määrab eksperdi, kes esitab kohtule arvamuse, ja vaatluse korraldab samuti kohus. Pooled on kohustatud ekspertiisile kaasa aitama.

Pooltel on õigus teha teatavaks oma seisukohad ja esitada nii ekspertiisi kui ka vaatluse korral taotlusi.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Pool, kellel kohus lubab tõendeid esitada või kellel on tõendamiskohustus, peab väidetud asjaolusid tõendama. Vastaspool võib alati esitada vastupidiseid tõendeid, kui see ei ole seadusega vastuolus.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus keeldub tõendite vastuvõtmisest, kui need ei ole kohtuasjas asjakohased, piisavalt konkreetsed (on liiga ebamäärased), õigeaegselt esitatud (on hilinenud) või on tähtsusetud. Esitatud tõendeid ei tohi jätta arvestamata nende eeldatava mõju tõttu.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Madalmaades kehtib tõendamisvabaduse reegel, mis tähendab, et tõendeid võib põhimõtteliselt esitada mis tahes sobivas vormis, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Seaduses on sätestatud mitu tõendite liiki (loetelu ei ole ammendav):

lepingud ja kohtuotsused;

raamatupidamisaruannete, -arvestuse ja -dokumentide kontrolli;

tunnistaja ütlused;

ametlikud või suulised eksperdiarvamused ning

vaatlused.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistaja ütlustega tõendamine peab olema seadusega lubatud ja ütlused antakse ühe poole taotlusel või kohus nõuab omal algatusel nende andmist ühelt poolelt. Ka pooled võivad tunnistajana ütlusi anda (vt allpool punkt 3). Kui tunnistajad peavad andma ütlusi, on tunnistajate kutsujateks pooled.

Tunnistajad annavad ütlusi ülekuulamise käigus. See toimub kohtuistungil tunnistajate ülekuulamise vormis. Tunnistaja ütlustega tõendamine on lubatud ainult juhul, kui see on seotud asjaoludega, mis on tunnistajale isiklikult teada. Pool, kes taotleb tunnistaja ütlustega tõendamise luba, saab selle, kui tõendatavad asjaolud on vaidluse all ja võivad aidata kohtuasja lahendada.

Ekspertid võivad ühe poole taotlusel või kohtu algatusel esitada kirjaliku või suulise arvamuse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 194). Kirjaliku arvamuse korral määrab kohus kindlaks selle esitamise tähtaja. Suulise arvamuse korral esitab ekspert tõendid kohtuistungile päeval.

2.6 Kas mõni tõendamiseviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Eristatakse siduvaid ja mittesiduvaid tõendeid. Veenva tõendi korral peab kohus pidama tõendi sisu tõeseks või tunnistama sellist liiki tõendi tõendusjõudu, nagu on ette nähtud seaduses. Vastupidiseid tõendeid võib esitada ka veenvate tõendite korral, kui see ei ole vastuolus seadusega. Veenvad tõendid on näiteks ehtsad lepingud ja kriminaalkohtute otsused. Kohtul on õigus määrata kindlaks mitteveenvate tõendite tõendusjõud.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamiseviisid?

Teataval juhudel on täiuslikuks tõendiks dokument. Teataval juhudel on dokument vajalik ka konkreetse õiguse tekkimiseks. Selle näiteks võib tuua abieluelse lepingu või testamendi. Notariaalse abieluelse lepingu või testamendi tõendamiseks esitatakse notariaalak. Tõendiks võib olla ka omakäeline testament. Omakäeline testament on käsitsi kirjutatud, kuupäevaga varustatud ja allkirjastatud dokument, milles on esitatud testaatori soovid. Need soovid võivad olla seotud muu hulgas rõivaste, ehete ning konkreetsete majapidamisemete ja konkreetsete raamatute pärandamisega. Omakäelist testamenti ei tule notariaalselt tõestada.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Aluspõhimõtte kohaselt on igaüks, keda kutsutakse seaduse alusel ütlusi andma, kohustatud seda tegema. Ta on kohustatud ilmuma kohtuistungile ja andma kohtus ausalt vajalikke ütlusi.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Teataval juhudel võib isik olla ütluste andmise kohustusest vabastatud.

Ütluste andmise kohustusest on vabastatud eelkõige poole lähisugulased. Need on poole (endine) abikaasa või (endine) registreeritud partner ning poole või tema abikaasa või registreeritud partneri sugulased või hõimlased kuni teise astmeni (k.a) – vanemad, lapsed, vanavanemad, lapselapsed, õed ja vennad.

Tunnistajad võivad tugineda vabastusele ka konkreetsete küsimuste puhul, millele vastamine võiks kuriteo toimepanemises süüstada tunnistajat või tema ülenejat või alanejat sugulast või hõimlast või teise või kolmanda astme külsugulast või (endist) abikaasat või (endist) registreeritud partnerit (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 165 lõige 3).

Ametiseisundist tulenevat vabastust saavad kasutada isikud, kellel on oma ameti-, kutse- või muust tegevusest tuleneva erisuhte tõttu saladuse hoidmise kohustus (nt vaimulikud, arstid, advokaadid ja notarid).

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kui tunnistaja, kellele on tähtkirjaga saadetud kutse ilmuda kohtusse, jätab kohtuistungile ilmumata, võib kohus määrata asjaomase poole taotlusel kuupäeva, millal tunnistaja kutsutakse kohtusse kohtukutsega, mille toimetab kätte kohtutäitur. Kui tunnistaja jätab ikkagi ilmumata, võib kohus määrata sundtoomise. Kui tunnistaja ilmub kohale, kuid keeldub ütlusi andmast, võib asjaomane pool paluda kohtul kohaldada tema suhtes aresti kohtu suhtes lugupidamatuse avaldamise eest. Sel juhul peab taotlejale pool tasuma aresti kohaldamise kulud. Kohus määrab aresti ainult juhul, kui ta peab seda töö väljasegitamiseks vajalikuks.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Põhimõtteliselt on igaüks kohustatud ütlusi andma, välja arvatud isikud, kes on sellest vabastatud (vt punkt 2.9).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohus kuulab tunnistajad üle ja küsitleb neid. Tunnistajatele saavad küsimusi esitada ka pooled ja nende advokaadid. Kohus võib omal algatusel või ühe poole taotlusel tunnistajaid üksteise ja pooltega vastastada. Kui tunnistaja on oma ütlused andnud, võib kohus pooltele ja pooled üksteisele küsimusi esitada. Madalmaade töendamismäärused ei sisalda videokonverentsi käsitlevaid erisätteid. Selline menetlus ei ole Madalmaade õiguses väljastatud ja videokonverentsi korraldamine ei valmista praktilisi raskusi. See küsimus on kohtu otsustada.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Ebaseaduslikud tõendid võib jagada ebaseaduslikult saadud ja ebaseaduslikult kasutatud tõenditeks. Kui tõendid on saadud ebaseaduslikult, ei tähenda see, et nende kasutamine on tingimata ebaseaduslik. Tõendite lugemisel ebaseaduslikuks on kohtul kaalutusõiguse.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Pooled võidakse menetlusosalisena ära kuulata. Sel juhul ei käsitata nende seletusi tunnistajana üle kuulatava poole kasuks rääkivate tõenditena, kui nende ütlused ei too selgust muude ebapiisavate tõendite suhtes (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 164 lõige 2).

Viimati uuendatud: 13/11/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Austria

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Põhimõtteliselt peab iga menetlusosaline esitama kõik oma nõude aluseks olevad faktilised asjaolud (põhjendamiskohustus – *Behauptungslast*) ja esitama asjakohased tõendid (Austria tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Zivilprozessordnung* – ZPO) paragrahvi 226 lõige 1 ja paragrahvi 239 lõige 1). Kui juhtumi asjaolud jäävad ebaselgeks (n-õ *non liquet*-olukord), peab kohus siiski tegema otsuse. Sellisel juhul tuleb lähtuda tõendamiskohustuse puudutavatest normidest. Igal poolel on tõendamiskohustus eesmärgiga tagada, et on täidetud kõik tema jaoks soodsate õigusnormide tingimused. Tavapäraselt peavad hagejad esitama kõik oma hagi toetavad asjaolud ja kostjad peavad esitama kõik oma vastuväiteid toetavad asjaolud. Hageja on samuti kohustatud tõendama menetlusnõuete täitmist.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Kohtuotsuse tegemiseks olulised asjaolud peavad olema tõendatud, välja arvatud juhul, kui nendega seoses ei ole vaja tõendeid esitada. Tõendama ei pea maksvõetud asjaolusid (ZPO paragrahvid 266 ja 267), ilmseid asjaolusid (ZPO paragrahv 269) ega selliseid asjaolusid, mille suhtes kehtib õiguslik eeldus (ZPO paragrahv 270).

Omaksvõetud asjaolu on selline asjaolu, mida pool aktsepteerib kui vastaspoole tõest väidet. Kohus peab põhimõtteliselt maksvõetud asjaolusid aktsepteerima ja tegema oma otsuse neid täiendavalt uurimata.

Asjaolu on ilmne siis, kui tegemist on üldteada faktiga (s.t see on igal ajal teada või raskusteta mõistetav suurele arvule inimestele) või kohtule teada faktiga (asja arutav kohus on asjaolust teadlik oma ametlike järelduste põhjal või ilmneb asjaolu selgelt dokumentidest).

Kohus peab otsuse tegemisel ilmseid asjaolusid omal algatusel (*ex officio*) arvesse võtma; need asjaolusid ei ole vaja ei kirjeldada ega tõendada.

Õiguslik eeldus tuleneb otse õigusaktist ja selle puhul on tõendamiskohustus ümber pööratud. Sellisest eeldusest kasu saava poole vastaspool peab esitama vastupidised tõendid. Vastaspool tuleb tõendada, et õiguslikust eeldusest olenemata eeldatavat asjaolu või õiguslikku olukorda ei eksisteerinud.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolu olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohtumenetluse eesmärk on veenda kohtunikku asjaolu paikapidavuses. Üldiselt öeldes tuleb eeldada n-õ suurt tõenäosust (*hohe Wahrscheinlichkeit*) ning kohtuniku veenmiseks ei ole vaja n-õ absoluutset kindlust (*absolute Gewissheit*).

Tõendamismääruse tasemed on määratud kindlaks õigusaktidega või kohtupraktikaga ja need ulatuvad n-õ ülekaalukast tõenäosusest (*überwiegende Wahrscheinlichkeit*) n-õ peaaegu täieliku tõenäosuseni (*an Sicherheit grenzende Wahrscheinlichkeit*). Esimesena nimetatud juhul piisab

tsiviilkohtumenetluse seadustiku (paragrahv 274) kohaseks tõendamiseks eeldusest või kinnitusest. Esmapilgul usutavad (*prima facie*) tõendid aitavad alandada tõendamistaset ja neid võib kasutada kahju hüvitamise hagides tõendite puudumise korral. Kui tegemist on tavapärase sündmuste kuluga, mida võib elukogemuse põhjal seostada konkreetse põhjusliku seose või süüga, loetakse need eeldused tõendatuks *prima facie* põhimõtte alusel ka üksikjuhtumite korral.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tõendeid võivad koguda kohtunikud omal algatusel või poole avalduse alusel. Puhtalt uurivat laadi menetluse korral (kui kohus peab juhtumi otsustavad asjaolud tegema kindlaks kohtuniku omal algatusel) ei ole poolte avaldus vajalik. Austria tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohase tavapärase menetluse korral võib kohtunik omal algatusel koguda mis tahes selliseid tõendeid, mille alusel on tõenäoliselt võimalik selgitada välja sisulised asjaolud (ZPO paragrahv 183). Kohtunik võib paluda pooltel esitada dokumentaalseid tõendeid, nõuda kohapealse vaatluse tegemist või anda korralduse tõendite kogumiseks eksperdiarvamuste vormis või poolte küsitluse teel. Dokumentaalseid tõendeid võib esitada siiski ainult juhul, kui vähemalt üks pooltest on nendele osutanud, ning dokumentaalseid tõendeid ei ole võimalik esitada või tunnistajaid küsitleda juhul, kui mõlemad pooled on selle vastu. Kõigil muudel juhtudel kogutakse tõendeid ühe poole esitatud vastavasisulisel avalduse alusel.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Põhimõtteliselt kogutakse tõendeid suulisel istungil. N-õ ettevalmistava kohtumise ajal (ZPO paragrahv 258) koostavad kohus ning pooled ja/või nende esindajad ühiselt kohtumenetluse ajakava, mis sisaldab ka tõendite kogumise ajakava. Vajaduse korral võib siiski igal ajal korraldada täiendava arutelu menetluse edenemise teemal. Pärast tõendite kogumist arutatakse pooltega selle tulemust (ZPO paragrahv 278). Tõendeid peab koguma vahetult see kohtunik, kes asja arutama hakkab. Sõnaselgelt seaduses sätestatud juhtudel võib tõendeid koguda ka vastastikuse õigusabi menetluse raames. Pooled tuleb tõendite kogumiseks kohale kutsuda ja neil on tõendite kogumises osalemiseks erinevad õigused, näiteks õigus esitada küsimusi tunnistajatele ja ekspertidele. Tõendeid kogub alati kohtunik omal algatusel ja põhimõtteliselt isegi siis, kui pooled ei viibi kohal neile edastatud kutsest olenemata.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Poole avaldus tõendite saamiseks tuleb tagasi lükata, kui kohus leiab, et see ei ole asjakohane (ZPO paragrahvi 275 lõige 1) või kui see on esitatud selleks, et menetlusega viivitada (ZPO paragrahvi 178 lõige 2, paragrahv 179 ja paragrahvi 275 lõige 2). Samuti on võimalik seada ajaline piirang sellisele tõendite kogumisele, mille tõttu võidakse menetluses põhjustada viivitusi (ZPO paragrahvi 279 lõige 1). Pärast sellise tähtaja möödumist võidakse tõendite kogumise avaldus tagasi lükata. Avaldus võidakse tagasi lükata ka juhul, kui see ei ole vajalik, sest kohus on asjaolus juba veendunud või asjaolu ei vaja tõendamist või tõendite kogumine on keelatud. Kui tõendite kogumise kaasnevad kulud (nt seoses eksperdi esitatud tõenditega), tuleb tõendite kogumist taotlenud poolel nõuda ettemakse tegemist. Kui seda summat ei maksta ära ettenähtud tähtaja jooksul, võib tõendeid koguda hiljem üksnes juhul, kui sellega ei põhjustata menetluses viivitusi.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Austria tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud viis tavapärasel tõendamise viisi: dokumentaalsed tõendid (paragrahvid 292–319), tunnistajate ütlused (paragrahvid 320–350), eksperdi esitatud tõendid (paragrahvid 351–367), kohtulik vaatlus (paragrahvid 368–370) ja poolte küsitlemine (paragrahvid 371–383). Põhimõtteliselt võib tõendina lubada kasutada mis tahes teabeallikat ja see liigitatakse ühe eespool nimetatud tõendamise viisina vastavalt asjaomase tõendi vormile.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiaruande/eksperdiaruande kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajaid küsitatakse individuaalselt ja selle juures ei tohi viibida need tunnistajad, keda küsitatakse hiljem. Sellega välditakse ütluste vastastikust mõjutamist. Kui tunnistajate ütlused on vasturääkivad, võidakse tunnistajaid vastandada. Tunnistajate küsitlemine algab üldiste küsimuste esitamisega, mille eesmärk on teha kindlaks, kas võib olla mis tahes põhjusi, miks tunnistaja tuleks ütluste andmisest kõrvaldada, kas tunnistajal on õigus ütlusi mitte anda või kas on asjaolusid, mis ei võimalda tal anda vannet. Kui tunnistajat on hoiatatud, et ta peab rääkima ainult tõtt, ning teda on teavitatud sellest, millised on kriminaalõigusest tulenevad tagajärjed valeütluste andmise korral, alustatakse tunnistaja tegelikku küsitlemist tema isikuandmete väljaselgitamisega. Seejärel esitatakse tunnistajale küsimusi kohtuasja kohta. Pooled võivad tunnistaja küsitlemisel osaleda ja esitada kohtu nõusolekul tunnistajale küsimusi. Kohtunik võib asjakohatud küsimused tagasi lükata. Põhimõtteliselt peab tunnistajat küsitama vahetult asja menetleva kohtu ees, kuid teatavate asjaolude korral on tunnistajat võimalik küsitada vastastikuse õigusabi kanalite kaudu (ZPO paragrahv 328).

Ekspert on n-õ kohtu abistaja. Kui tunnistaja annab ütlusi asjaolude kohta, siis ekspert jagab kohtuga teadmisi, mida kohtunikul ei ole. Eksperti tuleb tõendeid koguda põhimõtteliselt asja menetleva kohtu ees. Eksperti võib ütlusi andma kutsuda ka kohtunik omal algatusel ja ilma mis tahes piiranguteta. Ekspert peab esitama oma järeldused ja aruande. Suulisel istungil tuleb esitada suuline aruanne. Ekspert peab suulisel istungil selgitama kirjalikku aruannet, kui pooled seda soovivad. Järeldused ja aruanne peavad olema põhjendatud. Eraviisilisi aruandeid ei käsitata aruannetena tsiviilkohtumenetluse seadustiku tähenduses ja neil on eradokumendi staatus.

Austria õigusaktide kohaselt ei ole võimalik toimetada menetlust ainult kirjalikult. Kuid kuna tõendamise viisid ei ole mingil moel piiritletud, on olemas võimalus, et tunnistajad annavad oma ütlused kirjalikult. Tunnistajate kirjalikke ütlusi käsitatakse siis dokumentaalsete tõenditena ja kohus peab neid sõltumatult hindama. Kui kohus peab seda vajalikuks, peab tunnistaja ilmuma kohtusse, välja arvatud juhul, kui mõlemad pooled on selle tunnistaja küsitlemise vastu.

2.6 Kas mõni tõendamise viis on teistest suurema tõendusjõuga?

Tõendite vaba hindamise põhimõte on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustikus (paragrahv 272). Tõendite hindamine kujutab endast kohtuniku kogutud tõendite uurimist. Hindamisel ei ole kohtunik seotud mingite tõendeid käsitlevate õigusnormidega, kuid ta peab oma siseveendumuse kohaselt otsustama, kas tõendid on tõesed või mitte. Tõendamise viisid ei ole seotud mingisse hierarhilisse järjestusse. Kirjalikke tõendeid käsitatakse dokumentaalsete tõenditena, välja arvatud juhul, kui tegemist on eksperdiaruandega. Austrias välja antud avalikud dokumendid on eelduste kohaselt autentset, s.t eeldatakse, et need on tõepoolest välja andnud neile märgitud väljaandja. Tõendina kasutamise eesmärgil lähtutakse samuti täielikult eeldusest, et nende sisu on õige. Eradokumendid – tingimusel, et need dokumendid on allkirjastatud – on samuti täielikult aktsepteeritavad kui tõendid selle kohta, et neis sisalduvad väited esitas dokumendi allkirjastanud isik. Nende õigsust hinnatakse alati lähtuvalt tõendite vaba hindamise põhimõttest.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamise viisid?

Austria tsiviilkohtumenetluse seadustikuga ei ole ette nähtud, et teatavate kohtuasjade korral tuleb kaaluda teatavat liiki tõendeid. Hagi summa ei mõjuta mingil moel tõendamise viisi valikut.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Tunnistajad on kohustatud kohtusse ilmuma, ütlusi andma ja vastava nõudmise korral vande andma. Juhul kui nõuetekohaselt kohtusse kutsutud tunnistaja ei ilmu istungile mõjuva põhjusega, peab kohus esiteks määrama talle haldustrahvi. Kui tunnistaja ei ilmu kohtusse ka teisel korral, peab kohus andma korralduse tunnistaja sunniviisiliselt kohtusse toomiseks. Kui tunnistaja keeldub ütlusi andmast ilma seda põhjendamata või kui ta esitab alusetuid põhjendusi, võib teda sundida ütlusi andma. Kui tunnistaja annab kohtus valeütlusi, algatatakse tema suhtes kriminaalmenetlus.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Kui tunnistajal on alust keelduda ütluste andmisest (ZPO paragrahv 321), on tunnistajal õigus keelduda ühele küsimusele või üksikutele küsimustele vastamisest. Puudub õigus keelduda täielikult ütluste andmisest. Keeldumine on põhjendatud juhul, kui tunnistaja või temaga lähedalt seotud isiku jaoks võib ütluste andmisega kaasneva avalik skandaal või kriminaalsüüdistuse esitamise risk või otsene rahaline kahju. Samuti on keeldumine põhjendatud seoses riiklikult tunnustatud vaikumiskohustusega või juhul, kui on oht avaldada ameti- või ärisaladusi ja isiku valimisõiguse kasutamise seotud teavet, mis on seadusega salastatud. Kohus peab tunnistajaid enne nende küsitlemise algust nimetatud alustest teavitama. Tunnistajad, kes soovivad kasutada oma õigust mitte anda ütlusi, peavad esitama selle põhjused.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kohus otsustab, kas tunnistaja keeldumine ütluste andmisest on õiguspärane. Kui tunnistaja keeldub ütlusi andmast ilma seda põhjendamata või kui ta esitab põhjendused, mis kohtu arvates on alusetud, võib teda sundida ütlusi andma (täitemenetluse seadustiku (*Exekutionsordnung*) paragrahv 354). Tunnistajaid võib sundida ütlusi andma rahatrahvi määramisega ja piiratud ulatuses ka vangistamisega ning sellised tunnistajad vastutavad ka poolte ees mis tahes kahju eest, mille nad põhjustasid põhjendamatu keeldumisega ütluste andmisest.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tõendeid ei saa koguda isikutelt, kes ei olnud või ei ole suutelised andma ütlusi tõendatavate asjaolude kohta või kes ei suuda edasi anda seda, mille tunnistajaks nad olid. Sellistel isikutel on n-õ absoluutne füüsiline suutmatus tunnistajana ütlusi anda (ZPO paragrahvi 320 lõige 1). Alaealiste või

vaimuhaiguse käes kannatavate inimeste puhul peab kohus üksikjuhtumipõhiselt otsustama, kas nad on suutelised ütlusi andma. Kui ülekuulata isik on alaealine, võib kohus taotluse alusel või omal algatusel (*ex officio*) osaliselt või täielikult küsitlemisest loobuda, et mitte ohtu seada alaealise heaolu, võttes arvesse tema vaimset küpsust, ülekuulamise eset ja alaealise suhet vaidluse osapooletega (ZPO paragrahvi 289b lõige 1); sama kehtib ka hagita menetluses (hagita menetluse seaduse (*Außerstreitgesetz, AußStrG*) paragrahv 35). Kolmel juhul eksisteerib n-ö suhteline suutmatus tunnistada: nimelt vaimulike puhul seoses teabega, mis on neile usaldatud pihitumise ajal või mis on muul viisil hõlmatud nende elukutsest tuleneva konfidentsiaalsuskohustusega, riigiametnike puhul seoses nende ametikohast tuleneva konfidentsiaalse teabega, välja arvatud juhul, kui on tehtud erand, ning vahendajate puhul seoses teabega, mis on neile usaldatud või mis on neile muul viisil teatavaks saanud vahenduse käigus (ZPO paragrahvi 320 lõiked 2–4).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamise? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohus peab esitama tunnistajatele asjakohaseid küsimusi faktide kohta, mida tunnistajate ütlused peaksid tõendama, ning selle kohta, millistel asjaoludel see teave neile teatavaks sai. Poolad võivad osaleda tunnistajate küsitlemisel ja võivad kohtu nõusolekul esitada tunnistajatele küsimusi nende ütluste selgitamiseks või täiendamiseks. Kohtunik võib asjakohast küsimust tagasi lükata. Tunnistajate ütluste sisu tuleb protokollida kas olulises osas või vajaduse korral sõna-sõnalt. Video- ja helisalvestuse kandjad ja neil hoitavad andmed on üldiselt kohtuliku vaatluse esemed. Vaatluse käigus saadakse tõendid seeläbi, et kohus hindab asjade omadusi või seisukorda otsese sensoorse analüüsi abil. Lähtuvalt põhimõttest, et tõendite kogumine peab olema vahetu, on sellised tõendid siiski vastuvõetavad ainult juhul, kui otsesed tõendid (nt tunnistaja ütlused) ei ole kättesaadavad. Tunnistajate küsitlemine videotehnoloogia abil on põhimõtteliselt võimalik ja seda tuleks kasutada otsese küsitlemise asemel siis, kui täidetakse vastastikuse õiguse taotlusi lähtuvalt vajadusest tagada menetluse ökonoomsus. Alates 2011. aastast on kõik kohtud varustatud videokonverentsi seadmetega. Kui tsiviilmenetluse ese on seotud kriminaalmenetlusega, võib selles kriminaalmenetluses *Austria* kriminaalmenetluse seadustiku (*Strafprozessordnung, StPO*) paragrahvi 65 lõike 1 punkti a tähenduses kannatanust poole taotlusele tema küsitlemisel piirata menetlusosaliste ja nende esindajate osalemist selliselt, et nad saavad tehniliste vahendite abil küsitlusest kõnes ja pildis jälgida ning kasutada oma õigust esitada küsimusi, kuid ei viibi küsitlusega samas ruumis. Kui kannatanu on alaealine, peab kriminaalmenetlusega seotud küsimusi esitama sobiv ekspert (ZPO paragrahvi 289a lõige 1). Kohus võib taotluse korral isikut küsitleda lõikes 1 kirjeldatud viisil, kui kõnealuseid tõendeid või isiklikku seotust silmas pidades ei saa mõistlikult eeldada, et ülekuulata isik teeb avalduse menetlusosaliste ja nende esindajate juuresolekul (ZPO paragrahvi 289a lõige 2). Kohus võib taotluse korral või omal algatusel korraldada küsitlemise ZPO paragrahvi 289a lõikes 1 kirjeldatud viisil ja vajaduse korral sobiva eksperdi poolt, isegi kui küsitlemisega küll ei seataks iseenesest alaealise heaolu ohtu, kuid selle korraldamine poolte või nende esindajate juuresolekul mõjutaks tema heaolu, võttes arvesse tema vaimset küpsust, ülekuulamise eset ja alaealise suhet vaidluste osapooletega (ZPO paragrahvi 289b lõige 2). ZPO paragrahvid 289a ja 289b kehtivad ka hagita menetluses (*AußStrG* paragrahv 35).

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kui pool rikub tõendite saamiseks lepingulisi kohustusi, eraõiguse sätteid või üldtunnustatud moraalnorme, võib kohus sel viisil saadud tõendeid lubada ja kaaluda, kuid asjaomane pool peab siiski maksma hüvitist. Kui tõendite saamiseks rikub pool kriminaalõiguse sätteid, millega kaitstakse põhiseaduses sätestatud põhiõigusi ja -vabadusi (kui tõendid on saadud näiteks füüsiliste vigastuste tekitamise või inimröövi tulemusel või tunnistaja sundimisega ütlusi andma), on selliselt saadud tõendid vastuvõetamatud ja kohus ei tohi neid arvesse võtta. Kui kahtlustatakse, et toime on pandud kuritegu, võib kohus peatada tsiviilkohtumenetluse kriminaalmenetluse raames lõpliku otsuse tegemiseni. Kui tõendite saamiseks toime pandud kuriteoga ei rikota põhiseaduses sätestatud põhiõigusi ja -vabadusi, võetakse asjaomane pool küll kriminaalvastutusele, kuid tõendid ei ole vastuvõetamatud. Vastuvõetamatud on ainult sellised õigusvastasel saadud tõendid, millega on negatiivselt mõjutatud kohtu kohustust selgitada välja tõde ja millega on seega rikutud tagatist, et kohus langetab tõest lähtuva ja õige otsuse.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Tõendite saamiseks võib küsitleda ka pooli. Nagu tunnistajatel, on ka pooltel kohustus ilmuda kohtusse ning anda ütlusi ja vanne. Pooli ei saa siiski sundida kohtusse ilmuma või kohtus ütlusi andma. Põhjendamatu istungile ilmumata jätmist või kohtus ütluste andmisest keeldumist peab kohus hindama kõiki asjaolusid arvesse võttes. Ainult isaduse tuvastamise või abielu lahutamise menetlustes on võimalik kasutada sündi poolte kohtusse ilmumise tagamiseks. Kui pool ei räägi tõtt, siis (erinevalt tunnistajast) ei ole pool pannud toime kuritegu, välja arvatud juhul, kui valeütlused on antud vande all. Poolte küsitlemise võivad kohtunikud ette näha omal algatusel.

Viimati uuendatud: 16/11/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkimist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkimine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Poola

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõenditega seotud küsimusi ja tõendite kogumist reguleeritakse tsiviilseadustiku (*kodeks cywilny*, artikkel 6) ja tsiviilkohtumenetluse seadustikuga (*kodeks postępowania cywilnego*, artiklid 227–315).

Tsiviilseadustiku artikli 6 kohaselt on asjaolu tõendamise kohustus isikul, kes nõuab sellest asjaolust tulenevate õiguslike tagajärgede tunnustamist. Teatavate asjaolude tõendamise kohustus on hagejal, teatavate teiste asjaolude tõendamise kohustus aga kostjal.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Erandid reeglilt, et asjaolu tõendamise kohustus on isikul, kes nõuab sellest asjaolust tulenevate õiguslike tagajärgede tunnustamist, peavad tulenema otseselt õigusaktist.

Teatavatel konkreetsetel juhtudel on võimalik tõendamiskohustus teisele poolele üle anda, st tõendamiskohustus ümber pöörata. See võib toimuda näiteks juhul, kui tõendid on hävinenud või nende kogumine on takistatud. Kohtupraktikas on võetud seisukoht, et kui pool takistab või segab oluliselt asjaolude tõendamist teise poole poolt, kellel on nende tõendamise kohustus, peab esimesena nimetatud pool tõendama, et neid asjaolusid ei esinenud.

Tõendamiskohustus on tihedalt seotud õiguslike eeldustega. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 234 kohaselt on õiguslik eeldus kohtule siduv. Üldjuhul võib õigusliku eelduse ümber lükata.

Tõendamismäärused muudavad õiguslikud eeldused on seotud näiteks hea usu või pahatahtlikkuse (tsiviilseadustiku artikkel 7), elussünni eelduse (tsiviilseadustiku artikkel 9), ebaseaduslikkuse (tsiviilseadustiku artikli 24 lõige 1), kaasomanike osade võrdsuse (tsiviilseadustiku artikkel 197), võlgniku teadliku võlausaldajaid kahjustava tegevuse (tsiviilseadustiku artikli 527 lõige 3 ja artikkel 529) ning seltsinglaste osade võrdse väärtusega seltsingus (tsiviilseadustiku artikli 826 lõige 2).

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Vastavalt tõendite vaba hindamise põhimõttele (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 233) hindab kohus tõendite usaldusväärsust ja tõendusjõudu kogutud tõendite igakülgse uurimise põhjal.

Kohus võib tugineda ainult nõuetekohaselt kogutud tõenditele, järgides tõendite allikatega seotud nõudeid ja tõendite vahetu kogumise põhimõtet.

Kohus hindab vabalt ka eksperdiarvamusi.

Lisaks sellele on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 243 sätestatud usutavuse tõendamise võimalus. Usutavuse tõendamine on alternatiivne tõendamismeetod kitsamas tähenduses ning see ei anna kindlust, vaid näitab ainult faktiväite usutavust. Ametlik tõendite kogumine on reegel, samal ajal kui usutavuse tõendamine on erand teatavale asjaolule tugineva poole kasuks. Usutavuse tõendamisest piisab kõrvalkõrvalduste korral ja seaduses sõnaselgelt sätestatud juhtudel.

2 Tõendite kogumine

Kõik hageja või kostja esitatud väited peavad põhinema tõenditel.

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kui menetluse käigus kogutud tõendid on kohtu arvates asja lahendamiseks ebapiisavad, võib kohus vastu võtta tõendeid, mille pool ei ole tuginenud, kuid sellised tõendid peavad olema seotud ainult poole väidetega oluliste ja vaidlusaluste asjaolude kohta (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 232).

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Põhimõtteliselt võtab kohus tõendeid vastu poole taotlusel, kuna nende kohustus on esitada asja lahendamiseks vajalikud tõendid. Kohus uurib siiski, kas poole pakutud tõendite kogumine on otstarbekas või vajalik (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 236).

Kohus peaks korraldama tõendite kogumise tõendeid käsitleva määrusega, isegi kui ta kogub tõendeid omal algatusel.

Poole esitatud tõendi vastuvõetavuse üle otsustades peaks kohus uurima,

kas konkreetne asjaolu on menetluses asjakohane (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 227);

kas asjaolu on vaja tõendada (see võib näiteks olla üldtuntud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 228 lõige 1) või poole poolt omaks võetud (seadustiku artikkel 229);

kas teatav tõend ei ole konkreetsel juhul välistatud (nt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 246 ja 247);

kas tõendiga tõendatavat asjaolu ei ole juba piisavalt selgitatud või kas tõendit ei ole esitatud üksnes menetluse venitamiseks (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 217 lõige 2).

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus lükkab poole taotluse koguda tõendeid tagasi, kui see puudutab asjaolusid, mis ei ole menetluses asjakohased (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 227), üldtuntud asjaolusid, teise poole poolt menetluse käigus omaks võetud asjaolusid, kui omaksvõtt ei tekita kahtlusi, ning asjaolusid, mida kohus teab ametikohustuste tõttu, kuigi sel juhul peab kohus poole sellistest asjaoludest kohtuistungil teavitama (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 228 ja 229). Kohus võib lugeda asja lahendamiseks asjakohased asjaolud tuvastatuks, kui selle järelduse saab teha muude tuvastatud asjaolude põhjal (faktiline eeldus, tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 231).

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Dokumendid (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 244–257)

Dokumendid on kirjalikud kinnitused, mis võivad olla ametlikud või eraõiguslikud. Pädevate avaliku sektori asutuste poolt asjakohases vormis koostatud ametlike dokumentide korral eeldatakse, et nende ametlikult kinnitatud sisu on õige ja need on tõepoolest väljastanud väljaandev asutus.

Tunnistajate ütlused (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 258–277)

Tunnistajana ütluste andmisest ei tohi keelduda keegi peale poole abikaasade, ülenejate ja alanejate sugulaste, õdede-vendade ning sama joone ja astme hõimlaste, samuti poole lapsendajate või lapsendatute. Õigus keelduda ütluste andmisest kestab ka pärast abielu või lapsendamissuhte lõppu.

Eksperdiarvamus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 278–291)

Eksperdiarvamus on arvamus selliste asjaolude, seisundite ja sündmuste kohta, mille uurimine ja selgitamine nõuab konkreetseid eriteadmisi.

Eksperdiarvamus aitab kohtul asjaolusid nõuetekohaselt hinnata ja konkreetse asja lahendada.

Vaatlus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 292–298)

Vaatlus on isikute, koha või eseme omaduste või seisundi vahetu sensoorne uurimine kohtu poolt.

Poolte ärakuulamine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 299–304)

Kui mõni menetluses asjakohane asjaolu on jäänud pärast tõendite ammendumist või tõendite puudumise tõttu ebaselgeks, määrab kohus nende asjaolude selgitamiseks poole ärakuulamise.

Kui pooleks on juriidiline isik, kuulab kohus ära selle poole esindusorganisse kuuluvad isikud.

Lisaks sellele võib kohus võtta tõendina vastu veregrupianalüüsi tulemusi, video- ja telesalvestisi, fotokoopiaid, fotosid, plaane, jooniseid, heliplaate ja -linte ning muid pildi- või helikandjaid.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 266 kohaselt teavitatakse tunnistajat enne ülekuulamist õigusest keelduda ütluste andmisest, aga ka kriminaalvastutusest valeütluste andmise korral. Ülekuulatatav tunnistaja annab kohtu ees vande.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 271 lõike 1 kohaselt annab tunnistaja ütlusi suuliselt. Tunnistaja ütlused loetakse talle ette ja vajaduse korral neid täiendatakse tema märkuste põhjal.

Üldiselt ei tohi veel üle kuulamata tunnistajad viibida teiste tunnistajate ülekuulamise juures (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 264) ning vasturääkivaid ütlusi andvaid tunnistajaid võib üksteisega vastastada (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 272).

Kohus võib kutsuda arvamust avaldama ühe või mitu eksperti, teavitades neid sellest, kas arvamus tuleb esitada suuliselt või kirjalikult (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 278). Ekspert võib keelduda ütluste andmisest samadel põhjustel nagu tunnistajad (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 280 ja 261).

Ekspert annab samuti vande, välja arvatud juhul, kui pooled vabastavad ta sellest kohustusest. Iga arvamus peab sisaldama selle põhjendusi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 285). Ekspertid võivad nõuda oma töö eest hüvitist (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 288).

2.6 Kas mõni tõendamismeetod on teistest suurema tõendusjõuga?

Tõendamisviiside ametlikuks järjestamiseks nende usaldusväärsuse ja tõendusjõu põhjal eraldiseisvalt konkreetse asja asjaoludest ei ole alust. Üldiselt lähtub kohus tõendite hindamisel kaaluõigusest (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 233). Hindamisel tuleks võtta arvesse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 246 ja 247 sätestatud põhimõtet, et dokumentaalsed tõendid on tunnistajate ütlustest ja poolte seletustest olulisemad.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Mõni tehing tuleb teha asjakohases vormis ja sellise konkreetse vormi kasutamise nõue võib tuleneda seadusest või poolte kokkuleppes. Tsiviilseadustiku artikli 74 lõike 1 kohaste kirjalike tõendite (*ad probationem*) kasutamine tähendab, et kui seaduse või kokkuleppe nõuded ei ole täidetud, kannab teingu asjakohases vormis tegemata jätnud isik negatiivseid menetlustagajärgi, kuna tema suutlikkus tõendeid esitada on piiratud.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Üldiselt ei tohi keegi keelduda tunnistajana ütluste andmisest. Ütluste andmine on seadusest tulenev kohustus. See kohustus hõlmab kolme nõuet: ilmuda kindlaksmääratud ajal kohtusse, anda ütlusi, anda vanne.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 261 on siiski sätestatud teatavad erandid reeglist, et keegi ei tohi ütluste andmisest keelduda. Erandite kohaselt võivad ütluste andmisest keelduda poolte abikaasad, alanejad ja ülenejad sugulased, õed-vennad ning sama joone ja astme hõimlased, samuti poolte lapsendajad või lapsendatud. Ütluste andmisest keeldumise õigus säilib ka pärast abielu või lapsendamissuhte lõppu.

Ütluste andmisest ei ole lubatud keelduda perekonnaasjades, välja arvatud abielu lahutamisel.

Kohus peab tunnistajat enne tema ülekuulamist teavitama, et tal on õigus keelduda ütluste andmisest ja küsimustele vastamisest. Kohus kontrollib tõendite andmisest keeldumise põhjuseid (põhjused esitatakse kirjalikult või suuliselt koos viidetega õigusnormidele).

Ütluste andmisest keeldumise võib tagasi võtta. Pärast ütluste andmist ei saa tunnistaja siiski keeldumise õigust kasutada, välja arvatud juhul, kui teda ei teavitatud eelnevalt, et tal on selline õigus.

Tunnistaja võib keelduda küsimustele vastamisest ka juhul, kui ütluste andmine põhjustaks talle või tema sugulastele (abikaasale, ülenejatele ja alanejatele) sugulastele, õdedele-vendadele, sama joone ja astme hõimlastele, samuti lapsendajatele ja lapsendatule) kriminaalvastutusele võtmist, häbi või suurt ja otsest rahalist kahju või tähendaks olulist ärisaladuse rikkumist.

Valdava arvamus kohaselt ei laiene mõiste „sugulased“ elukaaslastele.

Preester võib keelduda ütluste andmisest talle pihil usaldatud asjaolude kohta.

Kohtumääruse alusel peab igaüks määratud ajal ja kohas esitama oma valduses oleva ja menetluses asjakohast asjaolu tõendava dokumendi, kui see ei sisalda konfidentsiaalset teavet. Sellest kohustusest võivad vabaneda ainult isikud, kes võivad seoses dokumendis käsitletud asjaoludega keelduda tunnistajana ütluste andmisest või hoiavad dokumenti sellise kolmanda isiku nimel, kes võiks dokumendi esitamisele samadel põhjustel vastu olla. Ometi ei ole isegi sel juhul lubatud dokumendi esitamisest keelduda, kui selle valdaja või kolmas isik peavad selle esitama vähemalt ühele poolele või kui dokument on väljastatud tõendite kogumist taotleva poole huvides. Lisaks sellele ei saa pool dokumendi esitamisest keelduda, kui kahju, mida ta dokumendi esitamisega endale põhjustaks, seisneks kohtuasja kaotamises (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 248).

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kui ütluste andmisest või kohtus vande andmisest keeldumine ei ole põhjendatud, määrab kohus pärast kõigi kohalviibivate poolte käest keeldumise õiguspärasuse kohta seletuste võtmist tunnistajale trahvi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 274).

Olenemata nimetatud trahvist võib kohus kohaldada tunnistaja suhtes kuni nädalast aresti. Kohus vabastab tunnistaja arestist, kui tunnistaja annab ütlusi või vande või kui kohus, kus sellelt tunnistajalt ütlusi võeti, on asja lahendanud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 276).

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Kohus peaks omal algatusel vältima ütluste võtmist isikutelt, kes ei ole võimelised tajuma või tajutavat edasi andma. Selle võimetuse põhjuste äralangemisel võidakse ütluste andmise keeld tühistada. Psühhiaatriline ravi või teovõimetus kui selline ei muuda ütlusi automaatselt ebaseadusväärseks (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 259).

Seaduses ei ole sätestatud, mis eest alates loetakse laps tajumis- ja tajutu edasiandmise võimeliseks. See, kas last saab üle kuulata, sõltub seega lapse individuaalsest võimekusest ja arenguastmest. Abieluasjade puhul on seaduses sätestatud piirangud seoses alla 13aastaste alaealiste ja poolte alla 17aastaste alanejate sugulaste ülekuulamisega (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 430).

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 259 on sätestatud üldnorm, et kedagi ei või samas kohtuasjas üle kuulata kord tunnistaja ja kord poolena. Seega võib poolte ärakuulamisel seletusi võtta poole esindajalt. Tunnistajana võib aga üle kuulata poole advokaadi, kes peab siis loobuma oma volitusest.

Tunnistajaks ei saa olla ka menetlusse astuja (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 81).

Ütlusi ei pea andma salastatud või konfidentsiaalse teabe saladuses hoidmise kohustusest vabastamata sõjaväelased ja ametnikud, kui nende ütlused põhjustaksid selle saladuse rikkumist ja kui neid ei vabastata ametisaladuse hoidmise kohustusest.

Vahendaja ei saa olla tunnistajaks seoses talle vahendamise käigus teatavaks saanud asjaoludega, kui pooled ei vabasta teda vahendussaladuse hoidmise kohustusest (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 2591).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistaja kuulab üle kohus. Mõnikord võib kohus usaldada ülekuulamise selleks määratud kohtunikule (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 235). Kui tõendite laad seda ei takista, võib vastutav kohus korraldada ülekuulamise tehniliste seadmete abil, mis võimaldavad kaugmeetodil ülekuulamist.

Pooltel on õigus viibida tunnistajate ülekuulamise juures ja esitada neile küsimusi.

Tunnistajad võib üle kuulata video- ja telekonferentsi kasutades (nõukogu määruse (EÜ) nr 1206/2001 (liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades) artikli 10 lõige 4).

3 Tõendite hindamine

Üldjuhul võib tõendiks olla iga asi, mis aitab tuvastada menetluses asjakohaseid asjaolusid. Tsiviilkohtumenetluse seadustikus ei ole sätestatud ebaseaduslikult saadud tõendite tsiviilkohtumenetluses kasutamise üldist keeldu. Põhiseaduse sätete, tsiviilseadustiku ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku eri sätete, salastatud teabe kaitse seaduse ja Poola ratifitseeritud rahvusvaheliste lepingute analüüs annab siiski alust väita, et ebaseaduslikult saadud tõendeid ei ole lubatud tsiviilkohtumenetluses kasutada.

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Tsiviilkohtumenetluses ei ole lubatud kasutada tõendeid, mille hankimisega rikuti mõtte- või sõnavabadust, intiimsfääri või isikuvabadust ning jäeti isik seega nende õigusteta. Tõendeid, mis on saadud pettuse teel või lubadusega, mille täitmine rikuks seadust (nt rahalise hüvitise lubamine telefoni pealtkuulamise eest), peetakse ebaseaduslikeks.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 403 lõike 1 punktis 2 on sätestatud, et kuriteo abil saavutatud kohtuotsuse võib läbi vaadata. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 403 lõike 1 punktis 2 ettenähtud taotlust on võimalik esitada ainult juhul, kui selle rahuldamine kinnitab lõplik süüdimõistmine. Läbivaatamise aluste püsimiseks peab kohtuotsus olema lõplik. Kohtuotsuse läbivaatamise taotlusele tuleks lisada kohtuotsuse ärakiri.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kui mõni menetluses asjakohane asjaolu on jäänud pärast tõendite ammendumist või nende puudumise tõttu ebaselgeks, võib kohus korraldada poolte ärakuulamise (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 299).

Viimati uuendatud: 26/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Portugal

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tõendamiskohustuse puhul kehtib reegel, et see pool, kellel lasub tõendamiskohustus, peab tõendama väidetavate asjaolude õigsust, et oleks võimalik hinnata kohtus esitatud väite paikapidavust.

Tõendamiskohustuse jagamisega seoses (s.t seoses sellega, millisel poolel lasub tõendamiskohustus) on tsiviilseadustiku artiklis 342 sätestatud alusreegel. Nimetatud artikli kohaselt peab õigusele tuginev isik tõendama õiguse aluseks olevaid asjaolusid ning isik, kelle vastu õiguseid soovitakse kasutada, peab tõendama asjaolusid, mis takistavad õiguse kasutamist või muudavad õigust või lõpetavad õiguse. Õiguse kasutamist takistavad asjaolud on sellised, mis toimivad takistusena õiguse olemasolu kindlaksmääramisel. Õigust muutvad asjaolud on asjaolud, mis muudavad kindlaks tehtud õiguse ulatust. Õigust lõpetavad asjaolud on asjaolud, mis põhjustavad õiguse lõppemise pärast seda, kui õiguse kehtivus on kindlaks tehtud. Kahtluse korral tuleb asjaolusid käsitleda konstitutiivsetena.

Negatiivse hindamismenetluse korral, kus üks pool ei soovi saada teise poole vastu tehtud kohtuotsust, vaid soovib pelgalt, et kohus teeks kindlaks õiguse või asjaolu puudumise, peab kostja (pool, kelle vastu hagi on esitatud) tõendama vaidlusaluse õiguse olemasolu.

Kohtuasjade puhul, kus hagi tuleb esitada teatava aja jooksul pärast kuupäeva, mil hageja (hagiavalduse esitanud pool) on saanud teada teatavast asjaolust, peab kostja tõendama, et tähtaeg on juba möödunud, välja arvatud juhul, kui on olemas muu konkreetset seaduses sätestatud lahendus.

Kui õigus, millele hageja tugineb, on seotud edasilükkava tingimusega (tulevikusündmus, mille võimaliku esinemisega on pooled sidunud tehingu õiguslike tagajärgede tekkimise) või esialgse tähtajaga (ajahetk, pärast mida õigus võib tekkida), peab hageja tõendama, et tingimus on täidetud või et esialgne tähtaeg on möödunud. Kui õigus on seotud lõpetava tingimusega (tulevikusündmus, mille võimaliku esinemisega on pooled sidunud tehingu õiguslike tagajärgede lõppemise) või lõpliku tähtpäevaga (ajahetk, pärast mida õigus kaob), peab kostja tõendama, et tingimus on täidetud või et see lõplik tähtpäev on möödunud.

Eespool kirjeldatud eeskirjad on ümber pööratud, kui on olemas õiguslik eeldus (tulemus või järeldus, millele seaduses jõutakse teadaoleva asjaolu põhjal eesmärgiga teha kindlaks tundmatu asjaolu), erand või vabastus tõendamiskohustusest või asjakohane kehtiv kokkulepe ning üldiselt siis, kui seaduses on nii sätestatud. Tõendamiskohustus on ümber pööratud ka siis, kui vastaspool on tahtlikult muutnud võimatuks tõendi esitamise selle poole jaoks, kes selle tõendi esitama peaks.

Tõendamiskohustuse ümberpööramise kokkulepe on kehtetu, kui tegemist on võõrandamatute õigustega (s.t õigusega, millest pool ei saa loobuda pelgalt selleks soovi väljendades) või kui see võib muuta õiguse kasutamise ühe poole jaoks ülemäära raskeks. Samuti on kehtetu kokkulepe, millega välistatakse mis tahes õiguslik tõendamisviis või millega lubatakse tõendamisviisid, mida ei ole ette nähtud õigusaktidega. Kui tõenditega seoses tehtavad seadustest tulenevad otsused põhinevad avalikul huvil, on sellised kokkulepped igal juhul kehtetud.

Kui tõendid esitab pool, kellel lasub konkreetse asjaolu tõendamise kohustus, võib vastaspool esitada vastupidist kinnitavad tõendid eesmärgiga tekitada kahtlust. Kui on olemas piisav kahtlus, tuleb otsus teha selle poole vastu, kellel lasub asjaomase asjaolu tõendamise kohustus.

Täielikke õiguslike tõendeid on võimalik vaidlustada ainult tõenditega, mis kinnitavad, et aluseks olnud asjaolu ei olnud tõene, ilma et see mõjutaks muude seaduses sätestatud konkreetsete piirangute kohaldamist.

Isik, kes tugineb tavaõigusele, siseriiklikule või välisriigi õigusele, peab tõendama selle olemasolu ja sisu, kuid kohus peaks püüdma omal algatusel saada vastavad teadmised. Kohus peab omal algatusel teadmised saama ka siis, kui ta peab tegema otsuse tava-, siseriikliku või välisriigi õiguse alusel ning ükski pool ei ole sellele tuginenud või kui vastaspool on tunnustanud selle olemasolu ja sisu või ei ole esitanud vastuväiteid. Kui kohus ei suuda kindlaks teha kohaldatava õiguse sisu, lähtub ta Portugali tavaõiguse eeskirjadest.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Jah, sellised normid on olemas.

Tõendamist ei vaja üldtuntud asjaolud, s.t üldsusele teada faktid.

Samuti ei vaja tõendamist sellised asjaolud, millest kohus on teadlik oma ametiülesannetest tulenevalt. Kui kohus tugineb neile asjaoludele, tuleb kohtuasja toimikule lisada dokumentaalsed tõendid nende asjaolude kohta.

Samuti ei pea eeldatud asjaolu tõendama pool, kellel on õiguslik eeldus (määratletud eespool).

Õigusliku eelduse võib ümber lükata vastupidist tõendavate tõendite esitamisega, välja arvatud juhul, kui see ei ole seadusega lubatud.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus hindab tõendeid vabalt ning kohtunik teeb otsuse iga asjaoluga seoses oma siseveendumuse järgi.

Tõendite vaba hindamise põhimõtet ei kohaldata asjaolude suhtes, mille tõendamiseks on seaduses sätestatud spetsiaalne kord, või selliste asjaolude suhtes, mida on võimalik tõendada ainult dokumentidega või mis on täielikult tõendatud kas dokumentidega või kokkulepetega või poolte ülestunnistustega.

Kohus peab kaaluma kõiki tõendeid olenemata sellest, kas need on esitanud see pool, kellel lasub nende esitamise kohustus, ilma et see mõjutaks selliste sätete kohaldamist, millega tunnustatakse asjaolu tõendavad tõendid tähtsusetuks, kui neid ei ole esitanud teatav huvitatud isik.

Kui kaheldakse asjaolu tõesuses või tõendamiskohustuses, lahendatakse küsimus selle poole kahjuks, kes asjaolust kasu saaks.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Õigusaktide kohaselt on lubatud tõendeid koguda kohtuniku algatusel.

Kohtuniku ülesanne on – sealhulgas *ex officio* – teha kõik toimingud või näha ette kõikide selliste toimingute tegemine, mis on vajalikud tõe väljaselgitamiseks ja tõese vaidluse pidamiseks seoses asjaoludega, mis peaksid olema teada.

Kohtunik võib menetluse mis tahes etapis kutsuda menetlusosalisi isiklikult kohtusse andma ütlusi seoses asjaoludega, mis on asjaomase küsimuse seisukohast olulised.

Kohtu ülesanne on kas omal algatusel või poolte taotluse alusel küsida teavet, tehnilisi arvamusi, kavu, fotosid, jooniseid, esemeid või muid dokumente, mis on vajalikud tõe väljaselgitamiseks. Sellised taotlused võib esitada ametiasutustele, vaidluse pooltele või kolmandatele isikutele.

Kui kohus peab seda asjakohaseks, võib ta omal algatusel või mis tahes poolte taotluse alusel uurida asju või küsitleda inimesi. Seda tehes tuleb tagada isiku era- ja pereelu puutumatus ja inimväärikus ning selle tegevuse eesmärk peaks olema selgitada mis tahes fakte, mis on asjaomase küsimuse seisukohast olulised. Kohus võib korraldada käike kohapeale või näha ette uuritavate sündmuste rekonstrueerimise, kui ta peab seda vajalikuks.

Kui kohtuasja menetlemise käigus on alust arvata, et isikul, keda ei ole tunnistajana kohtusse kutsutud, on teadmisi asjaolude kohta, mis on kohtuasjas õige otsuse tegemise seisukohast olulised, peaks kohtunik andma korralduse selle isiku kohtusse kutsumiseks, et asjaomane isik saaks anda ütlusi.

Kohtunik võib *ex officio* ette näha, et ütlusi peavad andma eksperdid.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poolte taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Tõendid esitatakse üldjuhul koos hagiga. Hagiavalduse lõpus peab hageja esitama tunnistajate nimekirja ja taotlema muud liiki tõendite esitamist. Kui kostja vaidlustab hagi, peab ta esitama tunnistajate nimekirja koos oma vastusega ja taotlema muud liiki tõendite esitamist. Hagejal on lubatud muuta oma algset tõendite kogumist käsitlevat avaldust ning ta võib seda teha oma vastuses (kui see tuleb esitada) või kümne päeva jooksul pärast seda, kui teda on teavitatud kaitseargumentidest. Juhul kui kostja esitab vastuhagi ja hageja vastab sellele, on kostjal lubatud muuta oma algset tõendite kogumise avaldust kümne päeva jooksul pärast seda, kui teda on teavitatud hageja vastusest.

Üldjuhul kogutakse tõendeid viimasel kohtuistungil. Erandjuhtudel võidakse tõendeid esitada varasemas etapis. Tõenditeks võivad olla inimeste ütlused, eksperdi esitatavad tõendid või kohtuliku uurimise käigus saadud tõendid. Tõendite varasemaks esitamiseks peab eksisteerima põhjendatud kahtlus, et teatavatel isikutel tegeliku kohtuistungil raames ütluste saamine või teatavate asjaolude kindlakstegemine ekspertiisi või vaatluse abil võib olla võimatu või väga raske.

Pärast seda, kui eelistungil on vastu võetud tõendite kogumise avaldused (kusjuures neid võidakse seal muuta) – või kui seda ei kohaldata nõuetekohase määrase tegemisel –, määratakse pärast õigusesindajate ärakuulamist kindlaks viimane kohtuistung.

Tunnistajate nimekirja võib lisada või seda nimekirja võib muuta kuni 20 päeva enne viimase kohtuistungil toimumise kuupäeva ning teisele poolele antakse viie päeva jooksul teada, et nad saavad soovi korral seda võimalust kasutada.

Välja arvatud juhul, kui asjaoludest tulenevalt on põhjendatud õigustoimingute järjekorra muutmine kohtuniku poolt, algab viimasel kohtuistungil tõendite kogumine sellega, et pooled esitavad oma seisukohad.

Seejärel esitatakse audio- või videosalvestised, kui tõendid peaksid neid hõlmama.

Seejärel võivad esitada oma suulised selgitused eksperdid, kes on ühe poolte või kohtu taotluse alusel istungile kutsutud. Siis küsitatakse tunnistajaid.

Pärast tõendite kogumist toimub väitlus kohtuasja asjaolude üle. Selle väitluse jooksul esitavad advokaadid järeldused (nii *de facto* kui ka *de jure*), mille nad on teinud esitatud tõendite põhjal, kusjuures igal advokaadil on võimalik sõna võtta vaid korra.

Viimase kohtuistungil lõppedes antakse kohtuasi kohtunikule, kes peab otsuse tegema 30 päeva jooksul. Kui kohus leiab, et tal ei ole piisavalt teavet, võib ta kohtusaali tagasi pöörduda, et küsitleda isikuid enda soovi järgi ja näha ette kahtluste kõrvaldamiseks vajalike toimingute tegemine.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poolte taotluse koguda tõendeid?

Tõendite kogumise avalduse võib tagasi lükata siis, kui see on esitatud pärast selleks seaduses sätestatud tähtaja möödumist.

Isegi kui kõnealune avaldus on esitatud õigeaegselt, võib selle täielikult või osaliselt tagasi lükata järgmistel juhtudel: konkreetset liiki menetluse jaoks ette nähtud tunnistajate arv on ületatud (need tunnistajad, kes ei mahu ettenähtud arvu sisse, tuleb jätta küsitlemata); kohtunik leiab, et eksperditõendite kogumise avaldus ei ole asjakohane või et sellise avalduse eesmärk on menetlusega viivitada; isik, kes võiks ütlusi anda kohtuasja poolena, on kantud tunnistajate nimekirja; nõutakse menetlusosalise selliste avalduste esitamist, mis hõlmavad ebaausaid või kriminaalseid asjaolusid, millega seoses asjaomast poolt süüdistatakse; või menetlusosaliselt nõutakse ütluste andmist seoses asjaoludega, mis ei hõlma ülestunnistust. Muud vastuvõetamatud tõendid on tõendid, millega kaasneks riigi- või ametisaladuse rikkumine või riigiametnike konfidentsiaalsuskohustuse rikkumine, kusjuures sellise saladuse avaldamise keelu võib siiski seaduses sätestatud tingimustel tühistada.

Seejärel viib kohtunik viimase kohtuistungil ajal ja pärast seda, kui tunnistaja on andnud vande, läbi esialgse küsitlemise, millega soovitakse kindlaks teha tunnistaja isik ja tuvastada, kas ta on poolte sugulane, sõber või vaenlane, kas tunnistajal on kõnealuste pooltega mingit laadi sõltuvussuhe ning kas neil on kohtuasjaga seoses otseseid või kaudseid huve. Kui vastustest nähtub, et küsitletav isik ei sobi tunnistajaks või et ta ei ole sama isik, kes on tunnistajana nimekirja kantud, ei luba kohtunik tal ütlusi anda. Ütlusi saavad anda vaid need tunnistajad, kellel ei ole psüühikahäireid ning kes on füüsiliselt ja vaimselt võimelised andma tunnistajana ütlusi seoses tõendatavate asjaoludega. Kohtuniku ülesanne on anda hinnang tunnistajate nimekirja kantud isikute loomumomente võimekusele, et hinnata nende ütluste vastuvõetavust ja usutavust.

Ütlused ei ole vastuvõetavad, kui leping peab seaduse või poolte vahelise kokkuleppe kohaselt olema kirjalik või kirjalikult kinnitatud. Ütlused ei ole vastuvõetavad ka juhul, kui asjaolu on täielikult tõendatud dokumentidega või muude täieliku tõendusjõuga vahenditega. Ütlused ei ole vastuvõetavad, kui need põhinevad mis tahes kokkuleppel, mis on vastuolus täieliku tõendusjõudu omavate autentsete või eradokumentide sisuga või täiendavad neid, sõltumata sellest, kas kokkulepe sõlmiti enne dokumendi koostamist, koostamise ajal või pärast seda.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Eksisteerivad järgmised tõendamise viisid:

- a) dokumendid;
- b) ülestunnistus;
- c) menetlusosaliste avaldused;
- d) eksperdiaruanded;
- e) kohtulik vaatlus;
- f) tunnistajate ütlused;
- g) esemelised tõendid;
- h) eeldused.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tõendamiseviiside tõhusus ei sõltu sellest, kas tõendid on suulised või kirjalikud.

Kohtu jaoks on siduvad vaid seadusest tuleneva eelneva tõendusjõuga tõendid vastavalt kehtestatud tingimustele ja piirangutele: autentne või eradokument, mille autentsus on kindlaks tehtud tunnustatud viisil (vt tsiviilseadustiku artiklid 362–387), ülestunnistus (vt tsiviilseadustiku artiklid 352–360) ja õiguslikud eeldused (tsiviilseadustiku artiklid 349–350).

Ülejäänud tõendite hindamisel lähtutakse vaid tõendite vaba hindamise põhimõttest, ilma et kohaldataks mis tahes muid põhimõtteid peale kogemuse käigus omandatud teadmiste, s.t üldiseid ja abstraktseid hinnanguid põhjusliku seose kohta. Tõendeid kaalutakse vastavalt seisukohtadele, mille kohtunik on kujundanud asjaolude põhjal, võttes arvesse nimetatud põhimõtteid.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Seaduse kohaselt on eri tõendamisviisidel tõepoolest erinev tõendusjõud.

Tõendite vaba hindamise põhimõtte jäetakse kõrvale ja teatavad tõendusviisid on teiste suhtes ülimalikud, kui seadusega on teatavale tõendusviisile antud konkreetne tähtsuse või kui seadusega on ette nähtud, et õigusliku fakti olemasolu väljaselgitamiseks või asjaolu tõendamiseks tuleb läbida mõni konkreetne formaalsus. Negatiivse õigusliku tõendamisviisi puhul on kohtunikul seadusega keelatud kasutada otsuse tegemiseks teatavat liiki tõendeid.

Kohus hindab vabalt kõiki selliseid tõendeid, mis on saadud tunnistajatelt võetavate ütluste, ekspertide suuliste ütluste (üldjuhul küsitletakse eksperte alles viimasel kohtuistungil, kui see on vajalik suuliste selgituste andmiseks, sest nende uurimise tulemused on esitatud kirjalikes aruannetes), kohtuliku vaatluse, uurimisaruanete ja seaduse kohaselt erilist tähtsust mitteomavate dokumentide abil.

Tunnistaja ütluste tõendusjõudu kaalub kohtunik vabalt. Kuid tunnistaja ütlusi ei saa kasutada selleks, et asendada seaduse kohaselt nõutavat dokumenti või et esitada vastuargumente või täiendusi teatava dokumendi sisule.

Eksperdi vastustes esitatud tõendite tugevust hindab kohus vabalt ning sama kehtib ka kohtuliku vaatluse tulemuste suhtes.

Leitakse, et autentsete dokumentide (s.t dokumentide, mille on kirjalikult koostanud pädev riigiasutus või ametnik oma ametiülesannete täitmise käigus) tõendavad täielikult nii neid asjaolusid, millele neis dokumentides viidatakse ja millega seotud toimingud on asjaomased asutused või ametnikud läbi viinud, kui ka asjaolusid, mis neis dokumentides kinnitamist leiavad dokumendi koostanud organi arusaamise kohaselt (s.t sellised dokumentid kujutavad endast tõendeid, mida on võimalik ümber lükata ainult vastupidist tõendades). Kui isik tunnistab ja ei vaidlusta tema vastu esitatud dokumendil olevat allkirja või käekirja (või üksnes allkirja) või kui olenemata asjaolust, et dokumendil on tema allkiri ja see on koostatud tema käekirjas, väidab isik, et see dokument ei kuulu talle, või kui dokument tunnistatakse autentseks nii õiguslikult kui ka kohtulikul või kui eradokumendil olevat allkirja või dokumendi koostaja käekirja on tõestanud notar, siis võib sellist eradokument kasutada selle koostaja väiteid tõendava deklaratsioonina. See ei välista siiski võimalust esitada sellise dokumendiga seoses vastuväiteid või väita, et tegemist on võltsitud dokumendiga. Deklaratsioonis esitatud asjaolusid käsitatakse tõendatutena sel määral, mil need on vastuolus deklareeriva poole huvidega. Deklaratsiooni tuleb siiski vaadelda tervikuna. Notariaalselt tõestatud eradokumentidel on autentse dokumendiga samaväärne tõendusjõud, kuid nende dokumentidega ei ole võimalik asendada autentseid dokumente, kui seaduse kohaselt nõutakse just viimati nimetatud dokumentide esitamist.

Kirjalikul kohtulikul ülestunnistusel on täielik tõendusjõud ülestunnistaja vastu. Autentse või eradokumendina vormistatud kohtuväline ülestunnistus loetakse tõendatuks nende dokumentide suhtes kohaldatavatel tingimustel ning kui see tehti teisele poolele või nende esindajale, on sel täielik tõendusjõud.

Kohtuvälist ülestunnistust, mis ei ole vormistatud dokumendi kujul, ei saa tõendada tunnistajate ütlustega selliste kohtuasjade puhul, mille raames ei võimalda kohus tunnistajate küsitlemist. Kui ütluste andmine on lubatud, kaalub kohus nende tõendusjõudu vabalt.

Mittekirjalikku kohtulikku ülestunnistust ja kohtuvälist ülestunnistust, mis on tehtud kolmandale isikule või esitatud testamendis, kaalub kohus vabalt.

Ülestunnistust ei saa kasutada tõendina ülestunnistaja vastu järgmistel juhtudel: a) kui ülestunnistus on seaduse alusel ebapiisav või tugineb asjaoludele, mille tunnustamine või uurimine on seadusega keelatud; b) kui ülestunnistus tugineb asjaoludele, mis on seotud võõrandamatute õigustega; c) kui ülestunnistatud asjaolu esinemine on võimatu või kui seda asjaolu ilmselgelt ei esine.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Jah, Portugali õigussüsteemis on see nii.

Kui seadusega on nii ette nähtud, ei saa lepingut või teatava formaalsusastmega dokumenti asendada muud liiki tõenditega või teise dokumendiga, välja arvatud juhul, kui sellel muud liiki tõendil või teisel dokumendil on suurem tõendusjõud.

Kui seaduse kohaselt tuleb õigusliku asjaolu eksisteerimiseks või tõendamiseks viia läbi mis tahes spetsiaalne formaalsus, tuleb seda nõuet järgida.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kõik isikud – olenemata sellest, kas nad on menetlusosalised või mitte – peavad tegema koostööd tõe väljaselgitamiseks. Nad peavad vastama neile esitatud küsimustele, nõustuma vajalike uurimistega, andma seda, mida neilt nõutakse, ning tegema toiminguid, mille kohta on otsus tehtud.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Järgmised tunnistajad võivad ütluste andmisest keelduda (välja arvatud lapse sünni või surma kindlakstegemise seotud menetluste puhul): ülenejad sugulased alanejad sugulasi käsitlevates kohtuasjades ning lapsendajad lapsendatud lapsi hõlmavates kohtuasjades ning vastupidi; äi või ämm kohtuasjades, mis hõlmavad nende väimeest või miniat ning vastupidi;

mis tahes abikaasa või eksabikaasa kohtuasjades, mille üks pool on tema abikaasa või eksabikaasa;

isik, kes on või on olnud ühe menetlusosalisega vabaabiellus abieluga sarnastel tingimustel.

Kohtuniku ülesanne on teavitada eespool osutatud isikuid sellest, et neil on õigus keelduda ütluste andmisest.

Tunnistajad, kes on seotud ametialaduse, riigisaladuse või riigiteenistujate tegevusest tuleneva saladuse hoidmise kohustusega, võivad seaduslikult keelduda andmast ütlusi seoses asjaoludega, mis on hõlmatud selle saladusega.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Vastavalt eelmisele küsimusele antud vastusele ei karistata ütluste andmisest keelduvaid isikuid ning neilt ei nõuta kohtuga koostöö tegemist, sest ütluste andmisest keeldumine on nende seaduslik õigus.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Jah, on isikuid, kellelt ei saa ütlusi võtta.

Need on isikud, kes ei ole võimelised andma ütlusi psüühilise haiguse tõttu ning kes ei ole füüsiliselt või vaimselt võimelised andma ütlusi tõestatavate asjaolude kohta.

Kohtuniku ülesanne on hinnata kohtusse ütlusi andma kutsutud isikute pädevust.

Tunnistajatena ei tohi ütlusi anda isikud, kes võivad anda ütlusi menetlusosalistena.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistajad annavad ütlusi viimasel kohtuistungil isiklikult või videokonferentsi vahendusel, välja arvatud järgmistel juhtudel:

kui tõendeid kogutakse varasemas etapis (seda võib teha, kui on alust arvata, et teatavatel isikutel võib ütluste saamine olla võimatu või väga raske); tõendeid kogutakse Portugali konsulaadile saadetud õigusabitaotluste alusel;

tõendeid kogutakse isiku elukohas või teenistuskohas (eelisõigus, mis on antud vabariigi presidendile ja välisriigi diplomaatidele vastastikkuse põhimõttest lähtuvalt);

kui isikutel ei ole võimalik kohtusse ilmuda;

kui kasutatakse õigust anda ütlusi kirjalikult.

Tunnistajad peavad andma ütlusi nõuetekohasel viisil, esitades põhjused ja asjaolud, millel nende asjaoludega seotud teadmised põhinevad; teadmise aluseks olevad asjaolud esitatakse võimalikult üksikasjalikult ja need peavad olema põhjendatud.

Küsimusi esitab tunnistaja kutsunud poole advokaat. Teise poole advokaat võib ütlustega hõlmatud asjaoludega seoses esitada tunnistajale küsimusi eesmärgiga täiendada või selgitada tema ütlusi.

Kohtunik peab tagama, et advokaadid ei oleks tunnistajatega ebaviisakad ega esitaks küsimusi või väiteid, mis ei ole asjakohased või mis on suunavad, eksitavad või solvavad.

Küsitlemise ja riskküsitlemise viivad läbi poolte esindajad, ilma et see mõjutaks kohtuniku poolt teabe nõudmist või asjaolu, et kohtunik võib esitada küsimusi, mida ta peab tõe väljaselgitamiseks asjakohaseks.

Kohtunik viib küsitlemise läbi ise, kui see on vajalik selleks, et tagada tunnistaja enesevalitsemine või lõpetada sobimatu riskküsitlemine.

Enne seda, kui tunnistaja vastab talle esitatud küsimustele, on tal õigus tutvuda kohtuasja materjalidega, nõuda, et talle näidataks teatavaid kohtuasja osaks olevaid dokumente, või esitada dokumente eesmärgiga kinnitada oma ütlusi. Vastu võetakse ja toimikusse lisatakse vaid sellised dokumendid, mida vastav pool ei saanud esitada.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohus ei saa arvesse võtta ebaseaduslikult saadud tõendeid.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Jah. Lisaks eespool osutatud ütlustele, mida annavad menetlusosalised, on Portugali menetlusõigusega antud pooltele ka võimalus esitada avaldusi.

Menetlusosalised võivad tõepoolest kuni esimese astme kohtus suulise kohtuistungil alguseni taotleda luba esitada avaldusi seoses asjaoludega, millesse nad on isiklikult olnud kaasatud või mille kohta neil on vahetuid teadmisi.

Kohus kaalub poolte avaldusi vabalt, välja arvatud juhul, kui need avaldused hõlmavad ülestunnistusi.

Sellega seoses vt küsimusele nr 2.6 antud vastus.

Lisateave

Kohaldatavad õigusaktid

[Tsiviilseadustik](#)

[Tsiviilkohtumenetluse seadustik](#)

Lisateave

[Justiitsministeerium](#)

[Prokuratuur](#)

[Ametlik väljaanne](#)

[Õigusdokumentide andmebaas](#)

Viimati uuendatud: 23/03/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset

versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti

tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Tõendite kogumine - Rumeenia

1 Tõendamiskohustus

Peamine õiguslik alus:

tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Codul de procedură civilă*) artiklid 249–365.

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Pool peab enda poolt menetluse käigus esitatud väidet tõendama, välja arvatud seaduses sõnaselgelt sätestatud juhtudel. Hageja peab tõendama oma nõuet. Kostja vastuväidete puhul on tõendamiskohustus kostjal. Eelduse olemasolul võib aga tõendamiskohustus minna seda muidu kandnud poolelt üle vastaspoolele.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendada ei tule seda, mida kohus peab tingimata teadma.

Eeldatakse, et kohus tunneb Rumeenias kehtivat õigust. Huvitatud pool peab aga tõendama Rumeenia avalikus väljaandes (*Monitorul Oficial*) või muul viisi avaldamata seadusi ja Rumeenias kohaldatavaid, kuid õigusaktis sätestamata rahvusvahelisi konventsioone, lepinguid ja kokkuleppeid ning rahvusvahelist tavaõigust. Salastatud dokumentides sätestatud norme võib tõendada ja uurida ainult seadusega kehtestatud tingimustel. Kohus võib omal algatusel võtta arvesse välisriigi õigusnorme, kui nendele on kohtus viidatud. Välisriigi õigusnorme tuleb tõendada kooskõlas tsiviilseadustiku (*Codul civil*) sätetega, mis käsitlevad välisriigi õiguse sisu.

Kui faktiline asjaolu on üldtuntud või vaidlustamata, võib kohus otsustada, et kohtuasja asjaoludel ei tule seda tõendada. Poolte vahel välja kujunenud kasutusviise, käitumisreegleid ja tavasid peab tõendama see pool, kes neile tugineb. Kohalikke õigus- ja haldusnorme peab neile tuginev pool tõendama ainult juhul, kui kohus seda nõuab.

Eeldus on järeldus, mille seadus või kohus teeb tuntud asjaolu põhjal tundmatu asjaolu tuvastamiseks. Õiguslik eeldus (*prezumția legală*) vabastab sellest kasu saava isiku sellise asjaolu tõendamiskohustusest, mida seadus peab tõendatuks. Õigusliku eelduse võib vastupidiste tõenditega ümber lükata, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Tõend peab olema vastuvõetav ja menetluse tulemuse seisukohalt asjakohane. Kui kohus peab konkreetseid asjaolusid puudutavaid tõendeid vastuvõetavaks, otsustab ta nende asjaolude tõendatuse üle oma kaalutusõigusest lähtudes vabalt, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, peab hageja pakkuma tõendid välja hagiavalduses ja kostja oma vastuses hagile, sest muidu võidakse tõendid tagasi lükata. Kui pakutud tõenditest ei piisa asja täielikuks lahendamiseks, nõuab kohus pooltelt nende täiendamist. Kohus võib omal algatusel juhtida poolte tähelepanu täiendavate tõendite vajadusele ja nõuda nende kogumist, isegi kui pooled ei ole sellega nõus.

Pooled võivad taotleda järgmiste tõendite kogumist: dokumendid, eksperdiarvamused, tunnistajate ütlused, vaatlus ja poole seletused, kui vastaspool taotleb, et see pool kutsutaks seletusi andma. Uue tsiviilkohtumenetluse seadustikuga reguleeritakse ka asitõendeid, mis võivad olla teatavate tsiviilhagide puhul asjakohased (nt abielu lahutamise hagid).

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus kaalub kõigepealt, kas poolte pakutud tõendid on vastuvõetavad, ja määrab seejärel, milliseid asjaolusid tuleb tõendada, millised tõendid on lubatud ja millised on poolte kohustused seoses tõendite kogumisega. Võimaluse korral kogutakse tõendid samal istungil, millel need lubatavaks tunnistatakse.

Tõendite kogumist reguleerivad mõned olulised normid: tõendid kogutakse kohtu määratud järjekorras; võimaluse korral tuleks tõendid koguda samal istungil; tõendid kogutakse enne asja sisulist arutamist; tõendid ja vastutõendid kogutakse võimaluse korral samal ajal.

Tõendeid kogutakse asja menetleva kohtu kinnisel istungil (*in camera de consilio*), kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kui tõendeid saab objektiivsetel põhjustel koguda ainult mujal, võib neid õigusabitaotluse alusel koguda sama astme kohus või madalama astme kohus, kui selles kohas ei ole sama astme kohut.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Tõendit võib kasutada ainult juhul, kui see vastab teatavatele selle seaduslikkuse (*legalitate*), usutavuse (*verosimilitate*), asjakohasuse (*pertinentă*) ja veenvusega (*concludentă*) seotud tingimustele. Seaduslikkusega seoses peavad pakutud tõendid olema seadusele vastavad ega tohi olla seadusega keelatud. Usutavuse seisukohalt ei tohi tõendid olla vastuolus üldtunnustatud loomuõigusega. Asjakohasuse seisukohalt peavad tõendid olema seotud kohtuasja esemega, st asjaoludega, mida tuleb hagiavalduses või hagi vastuse toetamiseks tõendada. Vastuvõetavad tõendid peavad olema ka usutavad ja aitama kaasa vaidluse lahendamisele.

Kohus peab dokumendi esitamise taotluse tagasi lükkama, kui dokumendi sisu on seotud ainult isiku väärikust või eraelu puudutavate isiklike küsimustega, kui dokumendi esitamine oleks vastuolus konfidentsiaalsuskohustusega või kui see tooks kaasa kriminaalmenetluse poole, tema abikaasa või kuni kolmanda astme (k.a) sugulase või hõimlase suhtes.

Tunnistajate ütlustega tõendamine ei ole lubatud 250 leud ületava väärtusega tehingute puhul, mille korral seadus nõuab kirjalikke tõendeid. Tunnistajate ütlused ei ole vastuvõetavad ka juhul, kui need on vastuolus ametliku dokumendi sisuga.

Hageja pakub tõendid välja hagiavalduses ja kostja hagi vastuses. Sel viisil pakumata tõendite kogumise taotluse esitamine ja kohtu poolt rahuldamine on lubatud järgmistes olukordades: tõendite vajadus tuleneb nõude muutmisest; tõendite vajadus tekib menetluse käigus ja pool ei oleks saanud seda ette näha; pool esitab kohtule mõjuva põhjuse, miks ta ei saanud taotletavaid tõendeid esitada lubatud tähtaja jooksul; tõendite kogumine ei põhjusta kohtuliku arutelu edasilükkumist; kõik pooled on andnud sõnaselge nõusoleku.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tehingut või asjaolu saab tõendada dokumentide, tunnistajate ütluste, eelduste, kummagi poole omaksvõtu (omal algatusel või küsitlemise tulemusel), eksperdiarvamuste, asitõendite, vaatluse või muu seadusega ettenähtud tõendamisviisiga.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajaid pakuvad pooled – hageja hagiavalduses ja kostja hagi vastuses. Pärast tunnistaja ütlustega tõendamise lubamist kutsub kohus tunnistaja kohtuistungile.

Kui kohus peab poolte taotlusel või omal algatusel soovitatavaks küsida asjaolude selgitamiseks spetsialistide arvamust, määrab ta ühe või kolm eksperti ja näeb määrusega ette, mille kohta ja millise tähtaja jooksul tuleb arvamust avaldada. Ekspertide järeldused dokumenteeritakse eksperdiarvamuses. Poolte taotlusel või kohtu algatusel võidakse küsida uut arvamust teiselt eksperdilt, täpsustades selle põhjused.

Mis puudutab dokumentaalseid tõendeid, siis kumbki pool võib esitada dokumendid, mida ta soovib kohtuasjas kasutada, nõuetekohaselt tõestatud ära kirja kujul. Poolel peab kaasas olema ka dokumendi originaal ja ta peab olema valmis selle nõudmisel kohtus esitama, sest vastasel juhul ei võeta dokumenti arvesse. Kohus võib nõuda poole valduses oleva dokumendi esitamist, kui tegemist on kohtuasja poolte ühise dokumendiga, kui pool ise on dokumendile kohtuasja käigus viidanud või kui pool on kohustatud selle esitama. Kui dokument on poole valduses ja seda ei ole võimalik kohtus esitada, võidakse anda volitused kohtunikule, kelle juuresolekul pooled saavad dokumenti uurida selle asukohas. Kui dokument on kolmanda isiku valduses, võidakse see pool kutsuda kohtusse tunnistajaks ja nõuda, et ta võtaks dokumendi kaasa.

Tõendeid kogutakse pädeva kohtu kinnisel istungil. Kui tõendeid tuleb koguda mujal, kogub need selleks volitatud sama astme kohus või madalama astme kohus, kui selles kohas ei ole sama astme kohut. Kui tõendite liik seda võimaldab ja pooled on sellega nõus, võib tõendeid koguv kohus loobuda poolte kohtusse kutsumisest.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Tõendamisviisid on sama tõendusjõuga, välja arvatud seaduses sõnaselgelt sätestatud juhtudel.

Pooled aktsepteerivad sageli ehtsaid (*forma autentică*) dokumente, sest neil on eeliseid, nagu ehtsuse eeldus, mis tähendab, et ehtsale dokumendile tuginev isik on tõendamiskohustusest vabastatud.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

250 leud ületava väärtusega tehingute puhul on lubatud ainult dokumentaalsed tõendid, kuigi on teatavaid erandeid, mille korral on lubatud ka tunnistajate ütlused.

Kuni seda ei tunnistata võltsituks, on ehtne dokument tehingutes mis tahes isikuga veenvaks tõendiks nende faktiliste järelduste kohta, mille on teinud dokumendi seaduse kohaselt kinnitanud isik isiklikult. Seevastu poolte tehtud ja ehtsas dokumendis dokumenteeritud avaldused kehtivad tõendina ainult vastupidise tõendamiseni.

Kui kohtul on kaalutusõigus eelduste kehtivuse suhtes, võib kohus neile tugineda ainult juhul, kui nende kaalukus ja tõendusjõud muudavad väidetud asjaolu tõenäoliseks. Sellised eeldused on vastuvõetavad ainult juhul, kui seadus lubab tunnistajate ütlustega tõendamist.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Vt küsimuse 2.11 vastus.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus ei ole sätestatud tunnistajana ütluste andmisest keeldumise aluseid, vaid lihtsalt täpsustatud isikud, keda ei saa tunnistajana üle kuulata, ja isikud, kes on tunnistajaks olemisest vabastatud. Vt küsimuse 2.11 vastus.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kohus trahvib tunnistajat, kes jätab kohtusse ilmumata või keeldub ütlusi andmast. Kui tunnistaja jätab esimese kohtukutse peale ilmumata, võib kohus määrata tema sundtoomise (*mandat de aducere*). Kiireloomulistes asjades võib kohus teha sellise määruse isegi esimeseks kohtuistungiks. Kui isik jätab kohtusse ilmumata või keeldub küsimustele vastamast, võib kohus lugeda selle täielikuks omaksvõtuks või ainult algseks tõendiks selle tunnistaja kutsumist taotlenud poole kasuks.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana ei saa üle kuulata järgmisi isikuid: poole kuni kolmanda astme (k.a) sugulased ja hõimlased; abikaasad, endised abikaasad, kihlatud või elukaaslased; isikud, kes on emma-kumma poolega vaenujalal või huvisuhetes; isikud, kes on jäetud kohtumäärusega oma vara käsutamise õigusele (*sub interdicție judecătorească*), ja valeütluste andmisest süüdi mõistetud isikud. Põlvnemise, abielu lahutamise ja muude peresuhetes asjades võib kohus sugulasi ja hõimlasi üle kuulata, välja arvatud alanejaid sugulasi.

Tunnistajana ülekuulamisest on vabastatud järgmised isikud:

vaimulikud, tervishoiutöötajad, proviisorid, advokaadid, notarid, kohtuaiturid, vahendajad, ämmaemandad ja meditsiinõued ning muude ameti- ja kutsealade esindajad, keda seadus kohustab hoidma konfidentsiaalsust või ametisaladust seoses asjaoludega, mis saavad neile teatavaks ameti- või kutsetegevuse käigus, isegi pärast nende ameti- või kutsetegevuse lõppu;

kohtunikud, prokurörid ja ametiisikud isegi pärast nende ametitegevuse lõppu seoses konfidentsiaalsete asjaoludega, mis saavad neile teatavaks nende ametiajal;

isikud, kelle vastustega võiks kaasneda kriminaalsüüdistuse esitamine või avalik hukkamõist neile endile või nende sugulastele, abikaasale, endisele abikaasale jne.

2.12 Milline on kohtuniku ja poole roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohus kutsub tunnistajad kohtusse ja määrab kindlaks nende ülekuulamise järjekorra. Enne ülekuulamist tunnistaja tuvastatakse ja ta peab andma vande. Iga tunnistaja tuleb üle kuulata eraldi. Tunnistaja vastab kõigepealt kohtu eesistuja küsimustele ja seejärel eesistuja loal tema kutsumist taotlenud poole ja vastaspoole küsimustele. Tunnistaja, kes ei saa kohtusse ilmuda, võidakse üle kuulata tema asukohas.

Ülekuulamise audio- või videosalvestamist käsitlevad õigusnormid puuduvad, kuid sellised salvestised on lubatud. Need võidakse hiljem huvitatud poole taotlusel vastavalt seadusele transkribeerida.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kui dokumendi esitanud pool nõuab selle kasutamist, kuigi see on väidetavalt võltsitud ja seda väidet ei ole tagasi võetud, ning kui on viiteid võltsingu autorile või kaasosalisele, võib kohus menetluse peatada ja edastada väidetavalt võltsitud dokumendi koos asjakohase aruandega viivitamatult pädevasse prokuratuuri, et võltsimist uuritaks. Kui kriminaalmenetlust ei saa alustada või jätkata, uurib võltsimist tsiviilkohus ise.

Teisalt trahvib kohus isikut, kes vaidlustab pahatahtlikult dokumendi koostamise või allkirjastamise või audio- või videosalvestise ehtsuse.

Kohus arvestab tunnistaja ütluste hindamisel tunnistaja siirust ja asjaolusid, mille raames tema ütluste esemeks olevad asjaolud talle teatavaks said. Kui kohus kahtlustab menetluse põhjal, et tunnistaja andis valeütlusi või sai altkäemaksu, koostab ta aruande ja edastab asja pädevasse prokuratuuri.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kui pool võtab omaks asjaolu, mida vastaspool kasutas hagiavalduse või hagi vastuse alusena, on omaksvõtt tõend. Kohtus toimunud omaksvõtt on täielik tõend omaksvõtja vastu. Kohus peab võtma arvesse kogu omaksvõttu ega tohi eraldada selle osi, kui need ei ole seotud eraldi asjaoludega, mis ei ole üksteisega seotud. Väljaspool kohut toimunud omaksvõttu võib kohus vabalt hinnata. Selle suhtes kehtivad muude tõendite suhtes üldise õiguse alusel kohaldatavad vastuvõetavuse ja tõendite kogumise nõuded.

Kohus võib nõustuda kutsuma kumbagi poolt küsitlemisele seoses tema enda tegudega, kui see on asja lahendamise seisukohalt asjakohane.

Asjakohased lingid

<http://www.just.ro/>

Viimati uuendatud: 27/11/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Sloveenia

1 Tõendamiskohustus

Tsiviilkohtumenetluste korral kohaldatavad tõendite kogumise ja esitamise eeskirjad ning kasutatavad tõendite kogumise viisid on reguleeritud tsiviilkohtumenetluse seadusega (*Zakon o pravdnem postopku – ZPP*).

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Üldpõhimõtte on, et pooled peavad esitama kõik oma nõuete ja vastuväidete aluseks olevad faktid ning esitama neid fakte kinnitavad tõendid (tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklid 7 ja 212).

Hagejad peavad tõendama oma hagi aluseks olevaid fakte. Kostjad seevastu peavad tõendama oma vastuväidete aluseks olevaid fakte. Materiaalõiguse alusel tehakse kindlaks, kummal poolel on kohustus konkreetselt fakti kinnitada ja tõendada. Tõendamata faktist tulenevaid tagajärgi peab kandma see pool, kes materiaalõiguse normide kohaselt on kohustatud asjaomast fakti kinnitama ja tõendama (tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklid 7 ja 215).

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendite kogumise menetlusega on hõlmatud nõuete ja vastuväidete aluseks olevad faktid, teaduslikud ja ametialased põhimõtted ning kogemustel põhinevaid põhimõtteid. Õigusnorme tõendada ei ole vaja, sest nende puhul kehtib põhimõte, et kohus peab nendega ametiülesannetest tulenevalt (*ex officio*) tuttav olema (*iura novit curia*).

Tõendada ei ole vaja selliseid fakte, mida pool menetluse ajal kohtus kinnitab. Kohus võib anda korralduse kinnitatud faktide tõendamiseks, kui tal on alust arvata, et pool kinnitas need faktid eesmärgiga esitada nõue, mille esitamiseks tal õigust ei ole (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 lõige 3).

Faktid, mida pool ei eita või mida ta eitab ilma põhjendusi esitamata, loetakse kinnitatuks, välja arvatud juhul, kui nende faktide eitamise põhjused tulenevad poolde muudest avaldustest. Pool võib samuti ennetada faktide kinnitatuks lugemist sellega, et ta väidab, et faktid on talle tundmatud. Seda võimalust saab siiski kasutada üksnes nende faktide puhul, mis ei ole seotud poolde käitumise või selle tajumisega.

Tõendama ei pea selliseid fakte, mis on kinnitatud ja üldteada (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 214 lõiked 1 ja 6).

Kohus aktsepteerib kinnitatud fakti ilma selle tõele vastavust kontrollimata (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 214 lõige 1), välja arvatud juhul, kui kohus leiab, et pool kinnitas need faktid eesmärgiga esitada nõue, mille esitamiseks tal õigust ei ole (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 lõige 3).

Tõendada ei ole vaja fakte, mida seaduse kohaselt käsitatakse tõendatuna. Siiski võib tõendada, et need faktilised asjaolud ei eksisteeri, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 214 lõige 5).

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Selleks et teha otsus hageja nõude sisu kohta, on vaja välja selgitada tõde (materiaalsed tõendid), s.t kohus peab olema veendunud faktilistes asjaoludes, mis on seaduse kohaselt asjakohased.

Mõnel juhul piisab otsuse tegemiseks tõenäosuse demonstreerimisest, seda eelkõige teatavate menetlusega seotud esialgsete otsuste tegemiseks, millega menetlust ei lõpetata ja millega kohus lahendab esialgseid menetluslikke küsimusi. Selleks et kohtunik kohaldaks konkreetset menetlusnormi, tuleb demonstreerida õiguslikult asjakohaste faktide tõenäosust. Kuid kohtunik ei pea olema nende olemasolus veendunud. Tsviilkohtumenetluse seaduses ei ole määratletud need faktilised asjaolud, mille tõenäosust võib demonstreerida selleks, et teatavat normi saaks arvesse võtta.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poolde taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kooskõlas kehtiva võistlevuse põhimõttega taotlevad tõendite kogumist peamiselt menetluse pooled.

Kohus võib tõendeid koguda ka *ex officio* (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 7 lõige 2), kui ta leiab, et pooled kavatsesid oma hagi kasutada lubamatult (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 lõige 3).

Kohus kogub tõendeid *ex officio* vanematevahelistes vaidlustes, kus hagi ei ole kohtu jaoks siduv ja isegi juhul, kui hagi ei ole esitatud. Kohus võib tõendeid koguda isegi juhul, kui kumbki pool ei ole tõendeid nimetanud ja kui see on nõutav lapse huvide kaitsmiseks (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 408).

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poolde taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus otsustab, milliseid tõendeid tuleks otsustavate faktide kindlakstegemiseks koguda (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 213 lõige 2 ja artikkel 287).

Kohus teeb tõendite kohta otsuse, millega ta võtab poolte avaldused vastu või lükkab need tagasi ning millega kohus võib ka anda korralduse teatavate tõendite kogumiseks *ex officio*.

Juhul kui kohtu otsusega kiidetakse heaks poolde avaldus tõendite kohta, siis see otsus viiakse ellu ja tõendid kogutakse. Tõendite kohta tehtud otsus ei ole kohtu jaoks siduv. Kohus võib oma otsust menetluse käigus muuta ja koguda tõendeid, millega seotud avalduse ta eelnevalt tagasi lükkas, ning kohus võib koguda ka uusi tõendeid (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 287 lõige 4).

Tõendeid esitatakse üldiselt põhikohtuistungil selle kohtuniku ees, kes teeb lõpliku otsuse (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 217 lõige 1). Mõjuvatel põhjustel võib tõendeid esitada taotluse korral ka spetsiaalselt nimetatud kohtuniku ees (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 217 lõige 1). Erandjuhtudel on samuti võimalik esitada tõendeid pärast põhikohtuistungil lõppu, kui kohtunike kolleegium otsustab, et põhikohtuistung tuleb uuesti avada. Seda tehakse vajaduse korral menetluse täiendamiseks või konkreetsete oluliste küsimuste selgitamiseks (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 292).

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poolde taotluse koguda tõendeid?

Tsviilkohtumenetluse seaduses on konkreetseti sätestatud, et tõendite kogumisest võib keelduda üksnes juhul, kui asjaomased tõendid ei ole otsuse tegemisel asjakohased (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 287), s.t kui tõendid ei aita kindlaks teha õiguslikult asjakohaseid fakte. Tsviilkohtumenetluse seadus ei sisalda siiski erisätteid, mis käsitleksid võimalust lükata tagasi vastuvõetamatud tõendid või sellised tõendid, mida ei saa koguda kulutõhusal või otstarbekal viisil.

Pool peab hiljemalt esimese põhikohtuistungil ajaks nimetama kõik faktid, mida on vaja tema hagi toetamiseks, esitama oma väidete õigsuse kindlakstegemiseks nõutava tõendusmaterjali ning esitama oma seisukoha vastaspoolde esitatud väidete ja tõendite kohta. See tähendab, et kohus ei võta arvesse tõendeid, mille pool esitab liiga hilja. See tähendab, et kohus ei võta arvesse tõendeid, mille pool esitab liiga hilja. Sellisel juhul ei saa pool hagi esitada (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 286). Ainus erand on seotud juhtumitega, mille korral pool saab tõendada, et tal ei olnud võimalik esimesel kohtuistungil tõendeid esitada temast olenematutel põhjustel, või kui kohtu arvates ei lükkaks tõendite esitamine vaidluse lahendamist edasi (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 286 lõige 3).

Seoses tõenditega, mis on vastuvõetamatud ja mida ei saa otstarbekal viisil koguda, on oluline järgida tsviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 lõiget 3, milles on sätestatud, et kohus ei aktsepteeri poolde hagnosisid, mis on vastuolus siduvate eeskirjade või moraalinormidega.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tsviilkohtumenetluse seaduse kohaselt käsitatakse tõenditena vaatlusi, dokumente, tunnistajate ütlusi, eksperdiarvamusi ja poolte selgitusi.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajad. Tunnistajana kohtusse kutsutud isik peab kohale ilmuma ja ütlusi andma, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 229 lõige 1). Tunnistajaid küsitatakse poolde ettepaneku alusel ning selles ettepanekus tuleb esitada tunnistaja isikuandmed ja märkida, mille kohta tunnistaja ütlusi annab (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 236). Tunnistajad kutsutakse istungile spetsiaalse kohtukutsega. Selles kutses tuleb tunnistajaid teavitada nende kohustusest ütlusi anda, põhjendamatu kohtusse ilmumata jätmise tagajärgedest ja õigusest saada kulude eest hüvitist (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 237).

Tunnistajaid küsitatakse põhikohtuistungil. Tunnistajaid, kes vanuse, haiguse või raske füüsilise puude tõttu ei saa kohtukutse peale kohtusse ilmuda, võib küsitleda nende elukohas (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 237 lõige 2). Iga tunnistajat küsitatakse eraldi ja küsitamise ajal ei tohi juures viibida teised tunnistajad, kes annavad ütlusi hiljem (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 238 lõige 1) Kohus teavitab tunnistajaid nende kohustusest rääkida tõtt midagi välja jätmata. Samuti hoiatab ta tunnistajaid valeütluste andmisega kaasnevate tagajärgede eest. Kõigepealt ütleb tunnistaja, mida ta juhtumi kohta teab. Seejärel esitavad kohtunike kolleegiumi eesistuja, kolleegiumi liikmed ning pooled ja nende esindajad ja volitatud isikud küsimusi eesmärgiga kontrollida tunnistaja ütlusi või neid täiendada või selgitada. Juhul kui tunnistaja ütlused on vasturääkivad, siis võib juhtida tunnistaja tähelepanu sellele asjaolule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 239 lõige 3). Tsviilkohtumenetluse seadusega ei ole enam ette nähtud, et tunnistaja peaks andma vande.

Tsviilkohtumenetluse seaduses ei eristata n-õ tavapärase tunnistajate ärakuulamise ja ekspertide ärakuulamise menetlusi ning see seadus ei sisalda sellekohaseid menetlusega seotud erisätteid. Tunnistajate ja ekspertide ärakuulamise menetlused on ühesugused.

Dokumendid. Kuigi tsviilkohtumenetluse seaduses ei seata erinevaid tõendusmaterjale tähtsuse järjekorda, siis loetakse dokumente neist kõige usaldusväärsemateks. Dokumendid võib jaotada avalikeks ja eradokumentideks. Avalikud dokumendid on sellised dokumendid, mille on kindlaksmääratud vormis välja andnud riigi ametiasutus, kes tegutseb oma pädevuse piires, või dokumendid, mille on sellises vormis välja andnud kohalik omavalitsus, äriühing või muu organisatsioon või füüsilise isik, kes teostab talle seadusega antud avalikku võimu (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 224 lõige 1).

Eradokumendid on kõik dokumendid, mis ei ole avalikud. Eradokumendile kantud allkirja võib tõestada volitatud ametiasutus või füüsiline või juriidiline isik, kes teostab avalikku võimu (nt notar). Sellised eradokumendis sisalduvad tõestatud klauslid on avaliku tähtsusega ja dokumendi seda osa võib samuti käsitada avaliku dokumendina. Avalike dokumentide tõendamisväärtus on tsiviilkohtumenetluse seadusega eraldi kindlaks määratud. Avaliku dokumendiga tõendatakse selles esitatud või sellega kinnitatud faktide tõele vastavust (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 224 lõige 1). Kuigi tsiviilkohtumenetluse seaduses lähtutakse eeldusest, et avaliku dokumendi sisu on tõene, on lubatud tõendada, et fakte on avalikus dokumendis kajastatud ebaõigelt või et avalik dokument on koostatud nõuetele mittevastavalt (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 224 lõige 4). See on ainus tõendeid käsitlev reegel Sloveenia tsiviilkohtumenetluses.

Välisriigi avalikel dokumentidel, mis on tõestatud asjakohaste õigusnormide kohaselt, on Sloveenia avalike dokumentidega samasugune tõendamisväärtus. See on nii tingimisel, et kohaldatakse vastastikkuse põhimõtet, kui välislepinguga ei ole ette nähtud teisiti (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 225).

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on samuti sätestatud dokumentide esitamise eeskirjad (kohustus dokumente esitada). Need eeskirjad sõltuvad sellest, kas dokumendi valdaja on sellele viitav pool, vastaspool, riigiasutus või avalikku võimu teostav organisatsioon või kolmas isik (füüsiline või juriidiline isik).

Ekspertid. Kohus kogub tõendeid ekspertidelt, kui konkreetse fakti kindlakstegemiseks või selgitamiseks on vaja tehnilisi ekspertideadmisi ja kohtul sellised teadmised puuduvad (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 243). Tsiviilkohus määrab eksperdi eriotusega ja võib enne eksperdi määramist anda pooltele võimaluse esitada selle kohta oma seisukohad. Eksperdi võib määrata ka kolleegiumi esimees või spetsiaalse taotluse saanud kohtunik, kui tal on õigus selliseid tõendeid koguda (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 244). Ekspert valitakse tavaliselt spetsiaalsest kohtuekspertide nimekirjast, kuid eksperdina võib kasutada ka spetsiaalset institutsiooni. Ekspertina saab ütlusi anda ainult füüsiline isik. Ekspert on kohustatud oma ülesandeid täitma ning esitama oma järeldused ja arvamuse (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 246 lõige 1). Kohus võib karistada rahatrahviga eksperti, kes ei ilmu nõuetekohase kutse peale kohtuistungile ega põhjenda oma puudumist, eksperti, kes mõjuva põhjuseta keeldub oma ülesandeid täitmast, eksperti, kes jätab kohtule viivitamata teatamata asjaoludest, mis ei lase tal oma eksperditööd (õigeaegselt) teha, ning eksperti, kes jätab mõjuva põhjuseta oma eksperditöö tegemata kohtu määratud tähtaja jooksul (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 248 lõige 1). Kohus võib eksperdi tema taotluse alusel vabastada ülesannete täitmisest ainult sellistel põhjustel, mille alusel on eksperdil õigus keelduda ütluste andmisest või konkreetsele küsimusele vastamisest. Kohus võib eksperdi tema taotluse alusel vabastada kohustuste täitmisest ka muudel mõjuvatel põhjustel (nt ülisuure töökoormuse tõttu). Sel põhjusel võib kohustuste täitmisest vabastamist taotleda ka selle organisatsiooni või asutuse volitatud töötaja, kus asjaomane ekspert töötab (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 246 lõiked 2 ja 3). Eksperdi võib samuti tagandada samadel alustel nagu kohtuniku. Ainus erand on seotud olukorraga, kus eksperdina võib ütlusi anda isik, kes on tunnistajana juba ütlusi andnud (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 247 lõige 1).

Eksperdi töö seisneb järelduste ja arvamuse koostamises. Kohus otsustab samuti, kas ekspert peab esitama oma järeldused ja arvamused ainult suuliselt kohtuistungil või peab ta need kohtule esitama ka kirjalikult enne istungi algust. Kohus näeb ka ette tähtaja, mille jooksul on ekspert kohustatud esitama oma järeldused ja arvamused. Mitme eksperdi määramise korral võivad nad esitada oma järeldused ja arvamused ühiselt, kui nad saavutavad neis kokkuleppe. Juhul kui eksperdid üksmeelele ei jõua, esitab iga ekspert oma järeldused eraldi (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 254). Juhul kui ekspertide esitatud teabes on põhimõttelised erinevused või kui ühe või mitme eksperdi järeldused on ebaselged, mittetäielikud või vasturääkivad või need ei ole kooskõlas uuritavate asjaoludega ja selliseid puudusi ei kõrvaldata ekspertide uue ärakuulamisega, siis peavad samad või uued eksperdid tõendid uuesti esitama (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 254 lõige 2). Kuid juhul, kui ühe või mitme eksperdi arvamuse vahel on vasturääkivused või kui nende arvamus sisaldab ebareeglipärasusi või kui esitatud arvamusega seoses tekib põhjendatud kahtlus, küsitakse mõne teise eksperdi arvamust (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 254 lõige 3). Ekspertidel on õigus saada kuluhüvitsi ja tasu tehtud töö eest (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 249 lõige 1).

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Tõendite kaalumisel lähtutakse tõendite vaba hindamise põhimõttest. Oma siseveendumuste kohaselt toimides otsustab kohus, milliseid fakte käsitatakse tõendatuna. Selleks hindab kohus põhjalikult ja hoolikalt kõiki tõendeid eraldi ja kogumis ning võtab aluseks kogu menetluse edukuse (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 8). Sloveenia tsiviilkohtumenetluses ei tunnistata seega tõenditega seotud põhimõtet, mille kohaselt seadusandja sätestab eelnevalt abstraktsel viisil teatavat tüüpi tõendite kaalukuse. Ainus erand sellest põhimõttest on avalike dokumentide hindamisega seotud nõue (vt punkt 2.5). Praktikas kohaldatakse siiski põhimõtet, et näiteks dokumentaalsed tõendid on usaldusväärsemad (kuid mitte kaalukamad) muudest tõenditest, näiteks tunnistajate või poolte ütlustest.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Tsiviilkohtumenetluse seadus ei sisalda sätteid selle kohta, kas teatavad tõendusmaterjalid on kohustuslikud selleks, et teha kindlaks teatavate faktide olemasolu.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Jah. Tunnistajana kohtusse kutsutud isik peab kohale ilmuma ja ütlusi andma, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 229 lõige 1).

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Isikut ei saa tunnistajana küsitleda, kui ütluste andmisega rikuks ta ameti- või sõjasaladuse hoidmise kohustust, välja arvatud juhul, kui pädev asutus ta sellest kohustusest vabastab (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 230).

Kolleegiumi esimees võib lubada ameti- või sõjasaladust hoidma kohustatud tunnistajat küsitleda erandjuhtudel, kui on täidetud kohtumenetluste raames salastatud teabe avalikustamise tingimused (olenevalt teabe ja dokumendi sisu olulisusest konkreetse menetluse jaoks, salastatud teabe iseloomust ja tundlikkusest, kõnealuste materiaalsete õiguste tähtsusest ja kaalust ning sellest, kas salastatud teabe avalikustamine ohustaks mõne organi toimimist või riigi julgeolekut).

Tunnistaja võib keelduda ütluste andmisest (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 231), kui tegemist on:

asjaoludega, mille pool on usaldanud tunnistajale kui oma volitatud esindajale;

asjaoludega, millega seoses on pool või muu isik pihtinud tunnistajale kui pihisale;

faktidega, mis on tunnistajale teatavaks saanud kui advokaadile või arstile või mis tahes muu sellise elukutse esindajale või sellise tegevusega tegelejale, millega kaasneb kohustus hoida konfidentsiaalsena sellise elukutse või tegevuse raames talle teatavaks saanud fakte.

Tunnistaja võib keelduda vastamast konkreetsetele küsimustele, kui tal on selleks mõjuv põhjus, eelkõige kui vastamisega põhjustaks ta suurt häbi, märkimisväärset rahalist kahju või annaks alust kriminaalsüüdistuse esitamiseks endale või mis tahes astme otsejoones sugulasele või kuni kolmanda astme küljoones sugulasele või kui vastamisega põhjustaks ta suurt häbi, märkimisväärset rahalist kahju või annaks alust kriminaalsüüdistuse esitamiseks oma abikaasale või kuni teise astme (kaasa arvatud) hõimlasele (isegi juhul, kui abielusuhe on juba lõpetatud) või oma eestkostjale või eestkostele või lapsendanud vanemale või lapsendanud lapsele (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 233 lõige 1).

Rahalise kahju põhjustamise riski ei saa tunnistaja siiski kasutada ütluste andmisest keeldumise põhjusena juhul, kui need ütlused käsitlevad järgmist: õigustehinguid, mille juures ta viibis kutsutud tunnistajana; toiminguid, mida ta tegi ise seoses vaidlusega kui mis tahes poole õiguseallase või -esindaja; fakte, mis on seotud pere- või abielusidemetest tulenevate varaliste suhetega; fakte, mis on seotud sünni, abielu või surmaga; või olukordi, kus eriõigusnormide kohaselt on ta kohustatud esitama avalduse või andma ütlusi (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 234). Samuti ei või tunnistaja keelduda

ütluste andmisest ärisaladuse kaitsmisele tuginedes, kui teatavate faktide avalikustamine on vajalik avalikes või teiste isikute huvides, tingimusel et saadav kasu on suurem saladuse avaldamisega kaasnevast kahjust (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 232).

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Jah. Juhul kui nõuetekohaselt kohtusse kutsutud tunnistaja kohtusse ei ilmu ja tema puudumine ei ole põhjendatud või kui ta lahkub ilma loata kohast, kus teda oleks pidanud küsitletama, võib kohus lasta isiku jõuga ja tema enda kuludega kohale tuua ning võib määrata ka kuni 1 300 euro suuruse rahatrahvi. Kohus võib määrata rahatrahvi ka tunnistajale, kes ilmub kohtusse ja keda teavitatakse tagajärgedest, kuid kes seejärel keeldub ütluste andmisest või konkreetsetele küsimustele vastamisest põhjustel, mida kohus peab alusetuteks. Viimati nimetatud olukorras võib kohus juhul, kui tunnistaja ei ole endiselt valmis ütlusi andma, vahistada tunnistaja seniks, kuni ta on nõus ütlusi andma või kui kuni teda ei ole enam vaja küsitleda, kuid mitte kauem kui üheks kuuks (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 241 lõiked 1 ja 2).

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajaks võib olla mis tahes isik, kes suudab anda teavet tõendavate asjaolude kohta (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 229 lõige 2). Tunnistajaks sobivus ei sõltu isiku õigus- ja teovõimest. Laps või isik, kes on tunnistatud täielikult või osaliselt õigus- ja teovõimetuks, võib olla tunnistaja, kui ta on võimeline andma teavet õiguslikult oluliste faktide kohta. Seda, kas tunnistaja on võimeline ütlusi andma või mitte, hindab kohus juhtumipõhiselt. Pool või tema õigusesindaja ei saa olla tunnistaja. Tunnistajaks võib siiski olla poole lihtesindaja (*pooblaščenec*) või menetlusse sekkuja (*stranski interventent*).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistajate küsitlemise kohta vaata eespool antud vastust.

Videokonferentside pidamine on reguleeritud tsiviilkohtumenetluse seaduse artikliga 114a, milles on sätestatud, et poolte nõusolekul võib kohus lubada pooltel ja nende esindajatel viibida küsitlemise ajal muus kohas ja viia menetlustoimingud seal läbi, kui küsitlemise läbiviimise asukohast tehakse heli- ja videoülekanne asukohta või asukohtadesse, kus viibivad pooled ja/või nende esindajad. Samu tingimusi kohaldatakse tõendite kogumisel vaatluste, dokumentide ning poolte, tunnistajate ja ekspertide küsitlemise kaudu.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Üldiselt ei tohi tsiviilkohtumenetluses kasutada tõendeid, mis on kogutud ebaseaduslikult (nt telefonikõnede õigusvastase pealtkuulamisega). Kohtupraktika kohaselt lubatakse erandjuhtudel siiski selliseid tõendeid kasutada, kui selleks on põhjendatud alust või kui tõendite kogumine oleks olulise tähtsusega põhiseadusega tagatud õiguse elluviimisel. Sellisel juhul on lisaks asjaolule, et teatavad tõendid võivad olla kogutud ebaseaduslikult, otsustav tähtsus ka asjaolul, kas tsiviilkohtumenetluse raames esitatud tõendiga kaasneks taas inimõiguste rikkumine.

Seoses tõenditega, mis on vastuvõetamatud ja mida ei saa otstarbekal viisil koguda, on tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 3 lõikes 3 sätestatud, et kohus ei aktsepteeri poolte hagsid, mis on vastuolus siduvate eeskirjade või moraalinormidega.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Juhul kui ütlused on osa hagist või teatavat liiki avaldusest, ei käsitata neid ütluseid tõendina, vaid poole faktilise kinnitusena, mida pool peab ka asjakohaselt tõendama. Juhul kui ütlused sisalduvad dokumendis, mille pool on oma faktilise kinnituse tõendamiseks esitanud, on sellel ütlusel dokumendi staatus. Küsitlemise ajal poole antud ütlusi käsitletakse samuti tõendina, sest tsiviilkohtumenetluse seaduse kohaselt kujutab poole küsitlemine endast tõendit (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 257).

Lingid

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Viimati uuendatud: 10/01/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Slovakkia

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Kohus kogub kohtuistungite käigus tõendeid põhiseaduse artikli 48 lõike 2 alusel.

Vajaduse korral võib teiselt kohtult taotleda tõendite kogumist või koguda neid väljaspool kohtuistungit. Tavaliselt teavitab kohus pooli tõendite kogumisest väljaspool kohtuistungit viis päeva ette. Pooltel on õigus viibida sellise tõendite kogumise juures.

Pooled peavad märkima, millised tõendid tõendavad nende väiteid. Kohus otsustab, milliseid tõendeid ta nimetatutest kogub.

Kohus võib erandkorras koguda muid kui poolte märgitud tõendeid, kui need on vajalikud asja lahendamiseks.

Kohus võib otsustada, et kogutud tõendeid tuleb kohtuistungil täiendada või korrata.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendite kogumisest kohtuistungil tehakse erand, kui on täidetud tingimused otsuse tegemiseks kohtuistungita. See ei tähenda, et sellistel juhtudel tõendeid ei koguta, vaid et neid kogutakse väljaspool kohtuistungit, mitte selle käigus. Tõendite kogumine sarnaneb kvalitatiivselt nõude tõendamisega.

Sellist erandit kohaldatakse järgmistel juhtudel:

asja sisuline läbivaatamine, mis hõlmab asja lihtsat õiguslikku hindamist;

poolte väidetud asjaolusid ei ole vaidlustatud ja hagi hind lisakuludeta ei ole üle 2000 euro;

poolte nõusolekul, kui tehakse maksekäsk, tagaseljaotsus või tunnustamisotsus või kui nõudest loobutakse.

Lisaks sellele ei tule kohtuistungit korraldada abstraktse kontrolli korral tarbijavaidlustes, kui tehakse tagaseljaotsus tarbija kasuks, diskrimineerimisvastastes vaidlustes, kui kaebaja on sellega nõus, individuaalsetes töövaidlustes ja kiireloomulise meetme määramise taotluste korral.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolu olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Seadusega ei seata kohtule tõendite hindamisel põhimõtteliselt piiranguid, kuidas ta peaks konkreetse tõendi õigsust hindama. Seega kohaldatakse tõendite hindamisel kaalutusõiguse põhimõtet. Ainult harvadel juhtudel kehtestatakse seadusega kohtule tõendite hindamisel teatavad piirangud. Näiteks peab kohus pidama tõendatuks asjaolu, mille kohta on seaduses sätestatud ümberlütatav eeldus, kui seda menetluse käigus ümber ei lükata (tsiviilseadustiku artikkel 133).

Kohtule on siduvad Euroopa Liidu Kohtu otsused. Talle on siduv ka konstitutsioonikohtu otsus selle kohta, kas teatav õigusakt on vastuolus põhiseaduse, seaduse või Slovaki Vabariigi suhtes siduva rahvusvahelise lepinguga. Kohtule on siduvad ka konstitutsioonikohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused inimõiguste ja põhivabaduste kohta. Lisaks sellele on kohtule siduvad pädevate asutuste otsused, et on pandud toime kuritegu, kergem süütegu või muu väärtegu, mille eest karistatakse erinormide kohaselt. Kohapealsed trahviotsused ei ole siiski kohtule siduvad.

Peale selle saab kohus kontrollida teise asutuse otsustuspädevusse kuuluvaid küsimusi. Kui aga pädev asutus on teinud sellise küsimuse kohta otsuse, võtab kohus seda otsust arvesse ja lisab selle oma otsuse põhjendustesse (eelnenud otsuste austamine).

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Pooled peavad märkima, millised tõendid tõendavad nende väiteid. Kohus otsustab, milliseid tõendeid ta nimetatutest kogub. Kohus võib koguda tõendeid ka omal algatusel, kui tõendid põhinevad avalikel registritel ja nimekirjadel ning kui sellistest registritest ja nimekirjadest nähtub, et poolte väidetavad asjaolud erinevad tegelikkusest. Muid tõendeid kohus omal algatusel ei kogu.

Kohus võib koguda tõendeid omal algatusel tuvastamiseks, kas menetlusnorme on täidetud või kas kavandatud otsus on täitmisele pööratav, ning et viia end kurssi asjakohase välisriigi õigusega.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus kogub tõendeid kohtuistungite käigus, kui ei ole täidetud tingimused otsuse tegemiseks kohtuistungit korraldamata.

Pooltel on õigus avaldada arvamust tõendite kogumise taotluste ja kogutud tõendite kohta.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus omab tõendite hindamisel kaalutusõigust. Ta hindab iga tõendit eraldi ja kõiki tõendeid koos, võttes samal ajal hoolikalt arvesse menetluse käigus ilmnunud asjaolusid. Iga kogutud tõendi usaldusväärsust saab vaidlustada, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Apellatsioon- ja kassatsioonikohtu kaalutusõiguse suhtes kehtivad tõendite hindamisel teatavad piirangud, kui esimese astme kohtu tuvastatud kohtuasja asjaolud ei ole apellatsioonikohtule siduvad. Ta võib seega jõuda asjaolude suhtes teistsugusele järeldusele. Ta ei või siiski muuta esimese astme kohtu kogutud konkreetsetele tõenditele antud hinnangut. Ta võib esimese astme kohtu kogutud tõendeid teisiti hinnata ainult juhul, kui ta kordab nende tõendite kogumist. Erinevalt esimese astme kohtust võib ta siiski teisiti hinnata tõendeid, mille madalama astme kohus on kogunud teise kohtu kaudu.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tõendamiseks võib kasutada mis tahes tõendit, mis aitab nõuetekohaselt asja selgitada ja on saadud seaduslikult. Tõendamiseviisid on poolte ärakuulamine ja tunnistajate ülekuulamine, dokumendid, eksperdiarvamused, ekspertide ülekuulamine ja vaatlused. Kui tõendamiseviisi ei ole sätestatud seaduses, määrab selle kohus.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistaja on kohtust ja pooltest eraldiseisev isik, kes annab ütlusi asjaolude kohta, mida ta on oma meeltega tajunud. Tunnistajaks saavad olla ainult füüsilised isikud.

Tsiviilkohtute pädevusse kuuluvates asjades on sageli vaja eksperdiarvamusi asja sisulise lahendamise faktiliseks aluseks olevate asjaolude kohta. Kui asja sisuline lahendamine sõltub selliste asjaolude hindamisest, mille puhul on vaja eriteadmisi, määrab kohus eksperdi. Kohus peab sellisel juhul määrama eksperdi isegi siis, kui kohtunikul on eriteadmised, mis võimaldaksid tal kohtuasja eset eksperdina hinnata. Need teadmised ei saa asendada asjaolude objektiivset tuvastamist sellise isiku poolt, kes ei tööta asjaolude kohta otsust tegevas asutuses.

Kohtu põhiülesanne on sõnastada nõuetekohaselt eksperdiile esitatavad küsimused. Kohus tohib eksperdiile esitada ainult asjaolusid puudutavaid küsimusi ja peab vältima ekspertise esemele õigusliku hinnangu andmisega seotud küsimusi.

Kohus võib lasta eksperdiarvamuse läbi vaadata teisel eksperdil või teadus- või muul asutusel. Teise arvamuse ese on varasema arvamuse läbivaatamine. Seda nimetatakse mõnikord kontrollarvamuseks. Kohus uurib eksperdiarvamusi nagu kõiki muid tõendeid.

2.6 Kas mõni tõendamiseviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Kohus hindab iga tõendi usaldusväärsust ja õigsust. Seadusega ei seata kohtule piiranguid, kuidas ta peaks konkreetset tõendit hindama – tõendite hindamisel kohaldatakse seega kaalutusõiguse põhimõtet. Kaalutlused, millest kohus hindamisel lähtub, ei ole sellegipoolest meelevaldsed, vaid kohus peab arvesse võtma kõiki kohtuasja käigus ilmnunud asjaolusid. Kohus peab neid asjaolusid austama ja õigesti kindlaks tegema, kuidas need on üksteisega seotud. Samal ajal ei pea kohus lähtuma konkreetsete tõendite olulisuse ja tõendusjõu järjekorrast.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamiseviisid?

Asjades, kus menetlust võib alustada hagiavalduseta, aga ka abielumismoeldmise, põlvnemise tuvastamise või vaidlustamise, lapsendatavuse ja lapsendamise menetluses ning äriregistri asjades peab kohus koguma asjaolude tuvastamiseks vajalikke täiendavaid tõendeid isegi juhul, kui pooled ei ole selliste tõendite kogumist taotlenud.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kohtukutse saanud füüsiline isik on kohustatud ilmuma kohtusse ja andma tunnistajana ütlusi (hagiga tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 196 lõige 2). Ta peab rääkima tõtt ega tohi midagi varjata. Kohus peab tunnistajat teavitama valeütluste andmise kriminaalõiguslikest tagajärgedest ja tema õigusest ütlusi mitte anda.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tunnistajad võivad keelduda ütluste andmisest ainult juhul, kui need võivad tunnistajaid või nende lähedasi süüüstada. Kohus otsustab, kas ütluste andmisest keeldumine on õiguspärane. Tunnistajad võivad keelduda ütluste andmisest ka juhul, kui need rikuksid pihisaladust või neile kui hingehoidjatele konfidentsiaalsusega suuliselt või kirjalikult usaldatud teabe konfidentsiaalsust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kohus otsustab, kas ütluste andmisest keeldumine on õiguspärane. Kohtu otsust ei saa edasi kaevata. Kui tunnistaja keeldub kohtu otsusest hoolimata ütlusi andmast, võib kohus määrata talle menetlustrahvi.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Kohtud peavad tsiviilkohtumenetluse pooleks oleva organisatsiooni seadusliku esindaja alati ära kuulama selle kohtuasja poole, mitte tunnistajana (hagiga tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 185).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonferentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Enne tunnistaja ülekuulamist peab kohus kindlaks tegema tema isiku ja suhted pooltega. Lisaks sellele tuleb tunnistajaid teavitada tunnistuse tähendusest, nende õigustest ja kohustustest, valeütluste karistusõiguslikest tagajärgedest ja õigusest saada tunnistajatasu.

Kohus palub tunnistajatel sidusalt kirjeldada kõike, mida nad ülekuulamise eseme kohta teavad. Seejärel esitab kohus tunnistajatele küsimusi, mis on vajalikud nende ütluste täiendamiseks ja selgitamiseks.

Tunnistajatele ei tohi esitada kallutatud või suunavaid küsimusi. Kui pooltele või ekspertidele esitatakse selliseid küsimusi või asjale õigusliku hinnangu andmisega seotud küsimusi, loeb kohtu eesistuja küsimust vastuvõetamatuks. Eesistuja teeb küsimuste vastuvõetamatuse kohta otsuse määrusega, mida ei toimetata kätte ja mida ei saa edasi kaevata. Määrus kantakse ainult kohtuasja protokollis.

Poolte nõusolekul võib kohus korraldada suulise ülekuulamise videokonverentsi või muude kommunikatsioonitehnoloogia vahendite abi.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Seadusega ei seata kohtule konkreetse tõendi hindamisel piiranguid – seega kohaldatakse tõendite hindamisel kaalutusõiguse põhimõtet, mis on sätestatud hagiga tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 191.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kohus hindab poolte ja nende õigusnõustajate ning teiste menetlusosaliste tegusid rangelt nende sisu, mitte nimetuse järgi. Poolte tegusid reguleerib mitteametiikkuse põhimõte. Pooltel on menetlustoimingute tegemisel sisuliselt kaalutusõigus: nende ütlustel on samad õiguslikud tagajärjed olenemata sellest, kas ütlused antakse kirjalikult või protokollitavate suuliste seletustena, kuid need tuleb anda sõnaselgelt või viisil, mis välistab kahtluse nende tegeliku mõtte suhtes.

Viimati uuendatud: 10/02/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Soome

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Hageja peab tõendama asjaolusid, mis on vajalikud nõude kindlakstegemiseks, samas kui kostja peab tõendama oma kaitseväiteid. Pool, kes jätab tõendid esitamata, riskib sellega, et tema väidetavad asjaolud ei leia tõendamist.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendamist ei vaja asjaolud, millega on nõustatud. Lisaks ei pea tõendama üldtunnustatud asjaolusid või fakte, mis on kohtule teada *ex officio*. Loomulikult võib esitada ka vastupidist tõendavaid tõendeid.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Selles küsimuses sisaldavad õigusaktid pelgalt sätet, mille kohaselt peab kohus pärast kõikide ilmnenud asjaolude hoolikat kaalumist tegema otsuse selle kohta, mida tuleks asjaga seoses tõeseks pidada. Soomes kohaldatakse tõendite vaba hindamise põhimõtet ning seega on oluline esitada kohtule piisavad tõendid.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Praktikas peavad huvitatud isikud ise saama tõendid, millele nad soovivad tugineda. Õigusaktidega on lubatud ka kohtul otsustada tõendeid omal algatusel ise koguda. Kuid kohus ei tohi anda korraldust uue tunnistaja küsitlemiseks või dokumendi esitamiseks omal algatusel ja mõlema huvitatud isiku tahte vastaselt, kui tegemist on sellise juhtumiga, mida on võimalik lahendada kohtuvälise kokkuleppe abil.

Teatavate kohtuasjade korral – näiteks isadusega seotud kohtuasjade korral – peab kohus samuti tagama, et kogutakse kõik vajalikud tõendid.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Tõendid esitatakse põhikohtuistungil.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib sellise taotluse tagasi lükata, kui näiteks tõendid ei ole asjakohased või juhtum on selles küsimuses juba tõendamist leidnud. Tõendite kogumise taotluse võib tagasi lükata ka siis, kui see esitatakse menetluses liiga hilja.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tõendamise eri viisid hõlmavad huvitatud isikute, tunnistajate ja ekspertide ärakuulamist, kirjalike tõendite ja eksperdiarvamuste esitamist ning vaatlust.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajate või ekspertide ütluste ning kirjalike eksperdiarvamuste hindamine toimub võrdsetel alustel. Kohus ei võta siiski vastu tunnistajate kirjalikke avaldusi.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Ei. Kohus on tõendite hindamisel vaba.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Ei.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Üldjuhul ei saa tunnistaja ütluste andmisest keelduda.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Huvitatud isiku abikaasal, kihlatul ning otsestel ülenejatel või alanejatel sugulastel ning samuti huvitatud isiku õdedel-vendadel ja nende abikaasadel või huvitatud isiku lapsendajatel või lapsendatud lastel on õigus ütluste andmisest keelduda. Peale selle on õigusaktides nimetatud mitmeid muid olukordi, kus tunnistajal on õigus või kohustus keelduda ütluste andmisest.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Tunnistajat, kes keeldub ilma seadusliku põhjuseta ütluste andmisest, võidakse kohustada rahaträhvi ähvardusel täitma oma kohustust. Kui tunnistaja ikkagi keeldub ütluste andmisest, võib kohus anda korralduse tema kinnipidamiseks seni, kuni ta nõustub ütlusi andma.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Kohus otsustab selle üle, kas (näiteks) alla 15aastast või vaimse häirega isikut võib küsitleda tunnistajana.

Teatavasse rühma kuuluvad isikud – näiteks arstid ja advokaadid – ei saa anda ütlusi nende tegevusega seotud asjades.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Üldjuhul küsitleb tunnistajat esimesena see pool, kes ta tunnistama kutsus. Seejärel on teisel poolel õigus tunnistajat riskküsitleda. Pärast riskküsitlemist võivad kohus ja huvitatud isikud esitada tunnistajale täiendavaid küsimusi.

Kui kohus peab seda sobivaks, võib tunnistajat küsitleda videokonverentsi või muu sellise sobiva telekommunikatsioonitehnoloogia vahendusel, mille abil luuakse audiovisuaalne link istungist osavõtjate vahel. Sellist võimalust võib kasutada näiteks juhul, kui tunnistajal ei ole võimalik ilmuda kohtusse isiklikult või kui tema kohtusse ilmumisele kaasneksid ebamõistlikud kulud või kui tunnistaja on alla 15aastane. Teatavatel juhtudel võib tunnistajat küsitleda ka telefoni teel.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Õigusaktid ei sisalda konkreetseid juhiseid selliste olukordade jaoks. Kohus peab oma kaalutusõigust kasutades otsustama, milline kaal sellistel tõenditel on.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Jah. Huvitatud isikuid võidakse tõendite esitamiseks vabalt küsitleda ning tsiviilasjade korral võidakse neid küsitleda vande all seoses asjaoludega, mis on juhtumi lahendamise seisukohast eriti olulised. Huvitatud isiku poolt tõenditena esitatud avaldusi hinnatakse samade kriteeriumide alusel, nagu tunnistajate esitatud avaldusi.

Lingid

 [Tõendite kogumine](#) (Soome justiitsministeerium)

Brošüür „Ütluste andmine kohtus” (Soome justiitsministeerium)

Viimati uuendatud: 08/06/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sise haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.

Tõendite kogumine - Rootsi

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Rootsi õigus tugineb tõendite vaba esitamise ja tõendite lubatavuse põhimõtetele. Pärast kõigi menetluse ajal ilmnenu asjaolude põhjalikku hindamist peab kohus otsustama, millised asjaolud on tõendamist leidnud. Kohus on see, kes otsustab, kui suur on tõendite tõendamisväärtus.

Kohtupraktikaga on kehtestatud teatavad tõendite lubatavust käsitlevad eeskirjad, sealhulgas seoses tõendamiskohustuse kindlaksmääramisega. Väga lihtsustatult kõlab põhireegel järgmiselt: igaüks, kes midagi väidab, peab seda ka tõendama. Sellest põhireeglist on ette nähtud palju erandeid. Juhul, kui leitakse, et ühel poolel on teatavat fakti lihtsam tõendada, pannakse tõendamiskohustus sageli just talle. Juhul kui poolel on teatavate asjaolude tõendamiseks raske tõendeid esitada, võib see olla oluline ka selle kindlaksmääramisel, kellel lasub tõendamiskohustus. Näiteks kui keegi nõuab võla tasumist, peab ta tõendama oma nõuet vastaspoole vastu. Juhul kui vastaspool väidab, et makse on juba tehtud, siis on just vastaspool see, kes peab makse tegemist tõendama. Kahjunõuete puhul lasub tõendamiskohustus tavaliselt sellel poolel, kes väidab, et ta kandis kahju. Samuti võib esineda ka olukordi, kus tõendamiskohustuse võib teatava faktiga seoses ümber pöörata.

Kui esitatud tõendid ei ole piisavalt kindlad, ei saa kohus kõnealust asjaolu oma uurimisel aluseks võtta. Kui on vaja hinnata tekitatud kahju suurust ja ei ole võimalik või on väga raske esitada tõendeid kahju suuruse tõendamiseks, võib kohus erandkorras määrata hinnanguliselt kindlaks mõistliku suurusega kahjusumma.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Vt küsimusele nr 1.1 antud vastus.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Tõendite tõendamisjõudu käsitlevad nõuded sõltuvad sellest, millist liiki kohtuasjaga on tegemist. Tsiviilasjade puhul on tavapäraselt nõutav asjaomase fakti kinnitamine. Teatavate tsiviilasjade puhul võidakse kohaldada madalamat tõendamisstandardit. Näiteks võib tuua tarbijakindlustuse lepinguid käsitlevad kohtuasjad, millega seoses on piisav, kui kindlustusjuhtumi toimumist peetakse tõenäolisemaks kui mittetoimumist.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Tõendite esitamise eest vastutavad pooled ise. Selliste kohtuasjade puhul, mida pooled ei saa lahendada lepituskokkuleppe sõlmimisega, võib kohus koguda asja kohta tõendeid ilma kummagi poole vastava taotluseta. Hooldusõigust või külastusõigust käsitlevate asjade puhul võib kohus seega otsustada, et uurimise raames tuleb koguda täiendavaid tõendeid. Selliste tsiviilasjade puhul, mida pooltel on võimalik lahendada lepituse teel ja mida nimetatakse dispositiivseteks kohtuasjadeks, ei saa kohus esitada asja kohta uusi tõendeid omal algatusel.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Tõendeid kuulatakse põhikohtuistungil.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohus võib tõendid tagasi lükata, kui asjaolu, mida pool soovib tõendada, ei ole kohtuasja seisukohast asjakohane. Sama kohaldatakse ka juhul, kui tõendid ei ole nõutavad või kui tõenditel ei oleks ilmselgelt mingit mõju. Peale selle on olemas eeskirjad, mille kohaselt saab kirjalikele ütlustele tugineda üksnes teatavate erandlike asjaolude korral.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Rootsis saab põhimõtteliselt kasutada viit erinevat peamist tõendivormi (tõendamisviisi). Need on järgmised:

- kirjalikud tõendid;
- tunnistajate küsitlemine;
- poolte küsitlemine;
- eksperdi küsitlemine;
- vaatlus.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega töendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega töendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajaid küsitatakse üldjuhul suuliselt ja kohtu juuresolekul. Tunnistajate kirjalikke ütlusi kasutada ei tohi. Kohtu nõusolekul võib tunnistaja siiski kasutada oma mälu värskendamiseks kirjalikke märkmeid. Küsitelmit alustab tunnistaja kutsunud pool (seda nimetatakse vahetuks küsitamiseks), välja arvatud juhul, kui kohus otsustab teisiti. Seejärel on vastaspoolel võimalus tunnistajat küsitleda (ristküsitlemine).

Eksperdi antavate tõendite puhul on põhireeglits hoopis see, et ekspert peab esitama kirjaliku arvamuse. Eksperti tuleb küsitleda ka suulise menetluse ajal, kui üks pooltest seda nõuab ja kui see ei ole ilmselgelt ebaoluline. Suuline ärakuulamine peab toimuma ka juhul, kui on oluline, et eksperti küsitletakse vahetult kohtu ees.

Juhul kui asjas otsuse tegemiseks on vaja korraldada põhikohtuistung – nt tunnistajate küsitlemise eesmärgil –, siis tuleb kirjalikud tõendid ja eksperdiarvamused kohtus põhimõtteliselt ette lugeda, et kohus saaks seda materjali oma otsuse tegemisel arvesse võtta. Kohus võib siiski otsustada, et kirjalikke tõendeid käsitatakse kui põhikohtuistungil kuulatud tõendeid, ilma et neid oleks vaja istungil ette lugeda.

2.6 Kas mõni töendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Rootsi õiguses kohaldatakse tõendite lubatavuse põhimõtet. Muu hulgas tähendab see, et erinevate töendamisviiside tõendusjõu kohta ei ole õigusaktides kindlaks määratud mingeid põhimõtteid. Selle asemel viib kohus läbi kõigi menetluse ajal ilmnenu asjaolude sõltumatu hindamise ja otsustab, mida võib pidada kohtuasjaga seotud tõendiks.

2.7 Kas teatavate asjaolude töendamiseks on kohustuslikud kindlad töendamisviisid?

Tõendite lubatavuse põhimõtte tähendab, et puuduvad sellised eeskirjad, milles täpsustatakse, et teatavaid asjaolusid tuleb nende kinnitamiseks töendada teatavat liiki tõendite abil. Selle asemel viib kohus esitatud tõendite uurimise raames läbi kohtuasja asjaolude üldise hindamise.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Rootsi õigusega on ette nähtud üldine ütluste andmise kohustus. See tähendab, et üldjuhul on tunnistama kutsutud isik kohustatud ütlusi andma.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Isik ei ole kohustatud ütlusi andma seoses sellise kohtuasjaga, mille pool on tema lähisugulane. Tunnistaja võib keelduda teatava asjaolu kohta ütlusi andmast, kui ta oleks seeläbi sunnitud avaldama, et ta on toime pannud kuriteo või autu teo. Teatavate asjaolude korral võib tunnistaja keelduda ka ärisaladuse avaldamisest. Ütluste andmise kohustusest on ette nähtud teatavad erandid mõne elukutse esindajate, näiteks tervishoiutöötajate jaoks.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Isik, keda on kavas küsitleda kui tunnistajat, kutsutakse kohtusse rahatrahvi ähvardusel. Juhul kui tunnistaja kohtusse ei ilmu, määratakse talle rahaträhv, kui tal ei ole kohtusse ilmumata jätmiseks mõjuvaid põhjusi, nt haigus. Kui tunnistaja jätab kohtusse ilmumata, võib kohus samuti otsustada, et tunnistaja peab kohtusse tooma politsei. Kohtul on lisaks võimalus lasta ütluste andmisest ilma mõjuva põhjuseta keeldunud isik vahi alla võtta.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Juhul kui tunnistajana ütlusi andma kutsutud isik on alla 15-aastane või kannatab vaimse häire all, uurib kohus, kas teda on asjaolusid arvesse võttes võimalik tunnistajana küsitleda. Vt ka punkt 2.9.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Tunnistaja küsitelmit alustab tavaliselt see isik, kes tunnistaja kutsus (vahetu küsitlemine). Seejärel on vastaspoolel võimalus tunnistajale küsimusi esitada (ristküsitlemine). Pärast risküsitelmit võivad tunnistaja kutsunud isik ja kohus esitada täiendavaid küsimusi. Kohus peab tagasi lükkama küsimused, millel ei ole ilmselgelt mingit seost arutatava kohtuasjaga või mis on segadusseajavad või muul viisil asjakohatud.

Pooled, tunnistajad ja teised kohtuistungil osalevad isikud peavad saama osaleda menetluses videolingi vahendusel, kui seda ei peeta asjakohatuks.

Põhireegel on endiselt siiski see, et isikud, kes peavad kohtumenetluses osalema, peavad kohtusse isiklikult kohale tulema.

Tunnistajat võib küsitleda telefoni teel, kui see on asjakohane, võttes arvesse kulusid, mis kaasneksid tunnistaja kohtusse ilmumisega, ja seda, kui oluline on, et tunnistaja annaks ütlusi isiklikult kohtuistungil ajal.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Tõendite lubatavuse põhimõtte tähendab, et teatavat liiki tõendite kasutamine on keelatud ainult teatavate väga üksikute erandite korral. Asjaolu, et tõendid on saadud lubamatul viisil, ei takista seega põhimõtteliselt nende tuginemist kohtumenetluse raames. See asjaolu võib siiski olla oluline, kui tõendite kaalumisel piiratakse tõendite tõendamisväärtust.

3.2 Kas minu kui poole antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Pool ei saa tunnistajana ütlusi anda, kuid teda võidakse selle asemel küsitleda vande all. Sellisel juhul vastutab pool kriminaalkorras enda antud teabe õigsuse eest.

Viimati uuendatud: 05/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.